

Bestuursverslag en jaarrekening 2018

Scholengroep Leonardo da Vinci

INHOUD

1. Voorwoord, samenvatting en kerncijfers	2
2. Visie en besturing	
Visie	7
Organisatie	7
Klachten	9
Governance, Code Goed Bestuur VO en horizontale verantwoording	9
Treasury	9
Verslag Raad van Toezicht	10
Verslag Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad	14
3. Verslag CvB	
Onderwijs Leonardo College	15
Onderwijs Da Vinci College Kagerstraat	17
Onderwijs Da Vinci College Lammenschans	19
Leerlingen(aantallen) en begeleiding	22
Inspectie, kwaliteitszorg en opbrengsten	27
Personeel	32
Huisvesting en duurzaamheid	36
ICT	37
Privacy en AVG	38
Communicatie	38
4. Financiën	
Kerncijfers	39
Toelichting op cijfers en beleid	40
Kengetallen	42
Resultaatbestemming	43
5. Toekomst en continuïteit	
Ontwikkelingen	43
Continuïteitsparagraaf	44
Risicoanalyse	46
6. Vooruitblik CvB	49
7. Jaarrekening 2018	54

1. VOORWOORD, SAMENVATTING EN KERNCIJFERS

VOORWOORD

In dit jaarverslag leggen wij, halverwege ons Strategische Beleidsplan (SBP) 2016-2020, verantwoording af over het gevoerde beleid en de stand van zaken per einde van het verslagjaar 2018. We zijn tevreden met de behaalde resultaten en buitengewoon trots op de hoge ambities en innovatieve potentie van onze medewerkers gericht op talentontwikkeling, maatwerk en brede vorming. Er is op alle terreinen veel werk verzet en vooruitgang geboekt.

De inspectie heeft dit jaar een vierjaarlijks bestuurlijk onderzoek uitgevoerd bij onze scholengroep. Hierbij is gekeken in hoeverre de sturing op kwaliteit op orde is. We zijn trots op de bevindingen van de inspectie. De inspectie beoordeelt ons zicht op ontwikkeling en begeleiding, het didactisch handelen, de onderwijsresultaten en de kwaliteitscultuur als voldoende. Ons stelsel van kwaliteitszorg was op bepaalde aspecten voor verbetering vatbaar. In relatief korte tijd hebben medewerkers verbeteringen ingezet. Naar aanleiding hiervan heeft de inspectie, in april 2019, laten weten zeer tevreden te zijn. Alle eer gaat uit naar onze collega's die zich elke dag inzetten voor onze leerlingen en veel bereiken. Ook veel dank richting schoolleiding, GMR en Raad van Toezicht met wie de inspectie gesprekken heeft gehad. Tijdens genoemd onderzoek heeft de inspectie ook geconstateerd dat onze financiële positie in orde is en dat er sprake is van een deugdelijk financieel beheer. We sluiten 2018 af met een ruim positief exploitatieresultaat. In dit verslag wordt ingegaan op de bevindingen van de inspectie. Het inspectierapport is gepubliceerd op onze website.

Daarnaast zijn we in 2018 begonnen met de ontwikkeling van een professioneel statuut. Hierin worden uitgangspunten geformuleerd ten aanzien van zeggenschap en professionele ruimte van docenten. Hiervoor zijn op de drie scholen gesprekken gevoerd met docenten, waarbij de dialoog en wederzijdse inzichten centraal stonden. Begin 2019 is het statuut, na een positief advies van de GMR, geplaatst op onze website.

De AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) is op 25 mei 2018 in werking getreden. Er zijn hiervoor verdere organisatorische en technische acties ondernomen, we hebben een FG (Functionaris Gegevensbescherming) benoemd en er is een LdV Privacy Portaal ontwikkeld (<https://privacy.davinci-leiden.nl>).

In verband met het nieuw te bouwen Leonardo College is in 2018 een architect geselecteerd en is een voorlopig ontwerp gemaakt. Daarna wilde de scholengroep de aanbesteding gaan voorbereiden. We hebben helaas alles moeten stopzetten omdat er in 2018 met de gemeente geen oplossing is gevonden voor het steeds groter wordende tekort voor dit project en omdat de in 2014 vastgestelde kavel, op verzoek van de gemeente, gewijzigd diende te worden. Het aanvankelijk toegezegd budget (2016) van de gemeente is inmiddels, gelet op actuele prijzen, niet meer toereikend. Het jaar 2019 is wederom gestart met gesprekken met de gemeente over het budget. Het kavel is opnieuw vastgesteld. Inmiddels is de gemeente bezig met diverse onderzoeken en vergunningen en is gebleken dat het bestemmingsplan moet worden gewijzigd. De gemeente is nu aan zet. Rond juni 2019 hopen we dat er meer duidelijkheid is en een nieuwe planning.

Wij hebben er alle vertrouwen in dat we de positieve ontwikkelingen van de afgelopen jaren kunnen voortzetten. Er ligt een grote uitdaging voor onze medewerkers: de landelijke thema's werkdruk en een tekort aan (specifieke) docenten spelen ook bij ons en krijgen onze aandacht. We hopen samen verder te groeien naar een nog professionelere cultuur, zodat wij onze leerlingen nog beter kunnen ondersteunen bij het ontwikkelen van hun talenten.

In april 2019 heb ik bekend gemaakt dat ik na de zomervakantie van 2019 de scholengroep ga verlaten en op zoek ga naar een nieuwe uitdaging. Ik heb vanaf juni 2014 deze functie, samen met alle collega's van de scholengroep, met veel plezier vervuld.

We publiceren dit jaarverslag op onze website zodat alle geïnteresseerden er kennis van kunnen nemen. Ouders en medewerkers worden via de scholen geïnformeerd.

Namens alle medewerkers van scholengroep Leonardo da Vinci,
Drs. H.A.T.G. (Hans) Freitag,
voorzitter College van Bestuur

SAMENVATTING

Onderwijs De drie scholen hebben de kaders van het Strategisch Beleidsplan 2016-2020 vertaald naar school- en jaarplannen met eigen accenten. Werken aan talentontwikkeling en maatwerk staan voorop, naast het streven naar goede (meetbare) onderwijsresultaten en aandacht voor persoonlijkheids- en burgerschapsvorming. Daarnaast blijven we investeren in een breed vormingsaanbod met veel (buitenschoolse) onderwijskundige projecten in de Leidse regio.

Leerlingen(aantallen) en begeleiding Op peildatum 1 oktober 2018 had de scholengroep 2.844 leerlingen (incl. VaVo en Delta leerlingen). Na de zomervakantie 2018 is de scholengroep gestart met totaal 496 brugklasleerlingen. Het aantal aanmeldingen groeit bij het DvC Kagerstraat en daalt (enigszins) bij het Leonardo College en het DvC Lammenschans. Dit laatste heeft onze aandacht. Regionaal zijn we middels het RPO-overleg nauw betrokken bij de ontwikkelingen rondom (de verdeling van) het vmbo-aanbod in de regio in combinatie met de dalende instroom vmbo. De tussentijdse in- en uitstroom 2017-2018 daalt (peildatum 1 juli 2018, scholengroepniveau +12 leerlingen). In 2018 is het HGW (Handelingsgericht Werken) en zijn de ontwikkelagenda's op de scholen verder uitgewerkt. Er wordt steeds meer gewerkt met groepsplannen en coaches. Daarnaast is er meer aandacht voor LOB, individuele ontwikkellijnen en vaardigheden. Het pedagogisch klimaat is mede hierdoor nog (verder) verbeterd.

Inspectie, kwaliteitszorg en opbrengsten De inspectie heeft in 2018 een vierjaarlijks bestuurlijk onderzoek uitgevoerd bij onze Scholengroep. Bij dit onderzoek is gekeken in hoeverre de sturing op kwaliteit op orde is en of er sprake is van een deugdelijk financieel beheer. Vrijwel alle onderzochte aspecten zijn met een voldoende beoordeeld. Voor het onderdeel 'stelsel van kwaliteitszorg' heeft het Leonardo College een herstelopdracht gekregen. Hiernaast hebben alle afdelingen in 2018 van de inspectie het oordeel voldoende gekregen met uitzondering van de havo-afdeling van het Leonardo College. Bij het Leonardo College was hierop al geanticipeerd middels een aanvullend verbeterplan 2018-2019 met een aantal zeer concrete interventies. Deze voor het onderzoek van de inspectie ingezette interventies hebben al in 2018 geleid tot goede eindexamenresultaten en zijn daarom na de zomervakantie van 2018 doorgetrokken. We zijn trots op de eindexamenresultaten van 2018 met een score van 100% bij twee van onze afdelingen, de vwo-afdeling van het Leonardo College en de vmbo-tl-afdeling van DvC Lammenschans. De plannen van aanpak voor de mavo-afdelingen van DvC Kagerstraat en het Leonardo College hebben tot verbeteringen geleid in 2018. DvC Lammenschans blijft zich richten op het onderbouwrendement. En DvC Kagerstraat en het Leonardo College blijven focus houden op de havo. Op basis de voorinzage met voorlopige onderwijsresultaten van de inspectie (januari 2019) scoren alle afdelingen, dus ook de havo-afdeling van het Leonardo College, weer boven de norm. De inspectie zou in mei 2019 langskomen bij het Leonardo College om te kijken in hoeverre er daadwerkelijk sprake is van verbeteringen. In april 2019 heeft de Inspectie laten weten dat het bezoek niet meer nodig is omdat gebleken is dat de school in haar missie is geslaagd!

Personeel In 2018 was er aandacht voor de aanpak van verzuim, de gesprekkencyclus, ons VOG-beleid, het professioneel statuut, nieuwe leergangen, scholing voor (aspirant) leidinggevenden en de nieuwe cao-VO 2018-2019. Daarnaast zijn we gestart met de voorbereiding op een nieuwe ronde LC-benoemingen in het kader van de functiemix in 2019.

Huisvesting en duurzaamheid In 2018 is er een nieuw printerpark met printshops geïmplementeerd bij de drie scholen en het stafbureau. De afdeling Motorvoertuigen van het DvC Lammenschans is uitgebreid en vergroot en de locatie ISK 1 van het DvC Lammenschans is verhuisd van Kanaalpark 141 naar een gerenoveerde locatie aan de Mary Zeldenrustweg 18 in de Stevenshof. Het werken op twee locaties vraagt veel van medewerkers en is roosterteknisch erg lastig. We blijven daarom hopen op een structureel goede oplossing voor ISK. Bij het DvC Kagerstraat heeft een deel van de renovatie van het oude bouwdeel plaatsgevonden. De, in het kader van duurzaamheid, genomen maatregelen werpen in de jaren 2018 en verder vruchten af.

Nieuwbouw Leonardo College In verband met het nieuw te bouwen Leonardo College is in 2018 een architect geselecteerd en is een voorlopig ontwerp gemaakt. Daarna wilde de scholengroep de aanbesteding gaan voorbereiden. We hebben helaas alles moeten stopzetten omdat er met de gemeente in 2018 geen oplossing is gevonden voor het steeds groter wordende tekort voor dit project. Het aanvankelijk toegezegd budget (2016)

van de gemeente is nu, gelet op actuele prijzen, niet meer toereikend en de kavel diende te worden gewijzigd. Het jaar 2019 is wederom gestart met gesprekken met de gemeente over het budget. Inmiddels is de gemeente bezig met diverse onderzoeken en vergunningen en is gebleken dat het bestemmingsplan moet worden gewijzigd. Het wachten is daarom nu op de gemeente. Rond juni 2019 hopen we dat er meer duidelijkheid is en een nieuwe planning. Zodra we duidelijkheid hebben hopen we medio 2020 te kunnen starten met de Europese aanbesteding voor de selectie van een aannemer en het opstellen van een definitief ontwerp van de nieuwbouw, want het is van belang dat het nieuwe Leonardo College er zo snel mogelijk komt.

ICT Bij ons wordt ICT integraal ingezet als middel voor het geven van goed onderwijs en iedere gebruiker kan hierbij vertrouwen op goede systemen en ondersteuning. In 2018 is een aanvang gemaakt met de vernieuwing van het serverpark, het besturingssysteem Windows 7 gemigreerd naar Windows 10, de informatievoorziening gestructureerd, het ouderportaal van DvC Kagerstraat en DvC Lammenschans ingericht en het medewerkersportaal aangepast.

Privacy en AVG De AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) is op 25 mei 2018 in werking getreden. De stuurgroep IBP-LdV heeft (vanaf 2016) ook in 2018 diverse organisatorische en technische vervolgacties ondernomen. Er is een FG (Functionaris Gegevensbescherming) benoemd en er is uitvoering gegeven aan een verder te ontwikkelen cyclisch programma omtrent de beveiliging van (persoons)informatie en het waarborgen van de privacy. In 2018 is een LdV Privacy Portaal ontwikkeld en in gebruik genomen (<https://privacy.davinci-leiden.nl>).

PR en communicatie In 2018 is een extern communicatieplan afgerond en is begonnen met de ontwikkeling van nieuwe websites die halverwege 2019 gereed zijn.

Financiën Scholengroepbreed zien de financiën er goed uit. Geheel 2018 is afgesloten met een positief resultaat van EUR 511K. In 2017 en 2018 is er strakker gestuurd op de begroting, onder andere door de maandelijkse exploitatieoverzichten met betrokkenen op de scholen te bespreken en de resultaten te analyseren. Het eigenaarschap is hierdoor vergroot en er is reeds een grote stap gezet in een betere beheersing van de financiën. De volgende stap is om met elkaar meer vooruit te kijken, zodat indien nodig tijdig bijgestuurd kan worden. Dit zullen de scholen en het stafbureau het komende jaar samen oppakken. Daarnaast is er aankomend jaar meer aandacht voor de gewenste integrale aanpak tussen personeel, financiën, facilitair en ICT, waardoor er op eenduidige informatie kan worden gestuurd.

Toekomst en continuïteit In de begroting 2019 is tevens een meerjarenbegroting 2020-2022 opgenomen. De uitdagingen waar de scholengroep in deze jaren voor komt te staan zijn goed in beeld, zodat er indien nodig tijdig bijgestuurd kan worden. De meerjarenbegroting bevat vanzelfsprekend een aantal risico's en onzekerheden. Dit betreft de nieuwbouw voor het Leonardo College, de verbouwing van het DvC Lammenschans, de aantallen leerlingen ISK en huisvesting ISK, de gedeeltelijke renovatie van het DvC Kagerstraat en de landelijke vereenvoudiging van de bekostiging. Daarnaast heeft de daling van het aantal leerlingen gevolgen voor de 'dekkingsgraad' van vaste kosten. De meerjarenbegroting laat op basis hiervan op dit moment, bij ongewijzigd beleid, een oplopend tekort zien. Gezien de beperkte omvang van het tekort zijn er voldoende handvatten om in goed overleg zorg te dragen voor een sluitende begroting de komende jaren. Mede op basis van de huidige balanspositie kan geconcludeerd worden dat de scholengroep er financieel gezond voorstaat en dat dit de komende jaren zeker zo zal blijven.

Conclusie We hebben in 2018 de lijn gecontinueerd om ons te presenteren als ambitieuze, zich professioneel ontwikkelende en lerende scholengroep met de focus op onze leerlingen aan de hand van de speerpunten: talentontwikkeling, onderwijs op maat en goede en meetbare opbrengsten. In 2019 en daarna willen we dit voortzetten en waar mogelijk innovaties doorvoeren om de organisatie van het onderwijs flexibel(er) te laten aansluiten bij onze ambities en de maatschappelijke (continu) veranderende eisen.

KERNCIJFERS 2018

Personeel	2015	2016	2017	2018
Fte	253	264	261	254
Aantal medewerkers	323	338	330	328

Leerlingenaantallen per 1 oktober (incl. VaVo en Delta)(bekostigd)	2015	2016	2017	2018
Leonardo College	777	822	853	826
Da Vinci - Kagerstraat	1054	1023	1002	1.045
Da Vinci - Lammenschans (excl. ISK)	854	897	901	817
Da Vinci - Lammenschans - ISK	182	215	198	156
Totaal	2.867	2.957	2.954	2.844
Waarvan Vavo			26	26
Waarvan Delta			83	70

Examenresultaten in percentages		2015	2016	2017	2018	2018 (landelijk)
Leonardo College	VMBO-TL	80%	88%	91%	95%	93%
	HAVO	84%	91%	84%	87%	88%
	VWO	96%	89%	100%	100%	92%
Da Vinci - Kagerstraat	VMBO-TL	86%	98%	84%	93%	93%
	HAVO	85%	82%	82%	84%	88%
	VWO	88%	90%	96%	84%	92%
Da Vinci - Lammenschans	VMBO-B	96%	97%	100%	96%	98%
	VMBO-K	96%	95%	96%	95%	95%
	VMBO-TL	97%	83%	95%	100%	93%

Gemiddelde cijfers examenresultaten		2015	2016	2017	2018	2018 (landelijk)
Leonardo College	VMBO-TL	6,1	6,2	6,4	6,3	6,5
	HAVO	6,2	6,3	6,1	6,4	6,5
	VWO	6,5	6,2	6,4	6,5	6,8
Da Vinci - Kagerstraat	VMBO-TL	6,5	6,4	6,3	6,5	6,5
	HAVO	6,3	6,3	6,3	6,3	6,5
	VWO	6,5	6,5	6,7	6,6	6,8
Da Vinci - Lammenschans	VMBO-B	6,6	6,7	6,9	6,6	6,6
	VMBO-K	6,2	6,2	6,4	6,5	6,6
	VMBO-TL	6,5	6,0	6,0	6,6	6,5

Financiën (x € 1.000)	2015	2016	2017	2018
Exploitatie en resultaten				
Totale baten	24.304	25.839	26.168	27.098
Totale lasten	24.374	26.485	26.414	26.586
Exploitatieresultaat	-70	-646	-246	512
Saldo fin. Baten en lasten (interest)	24	5	2	-1
Resultaat	-46	-641	-244	511
Balanspositie				
Vaste activa	3.690	3.944	3.809	3.648
Vorderingen	2.129	1.286	746	1.182
Liquide middelen	4.265	4.024	5.125	6.003
	10.084	9.254	9.680	10.833
Vermogen	5.439	4.797	4.553	5.064
Voorzieningen	1.072	1.012	1.190	1.617
Schulden	3.573	3.445	3.937	4.152
	10.084	9.254	9.680	10.833
Kengetallen				
Liquiditeitsratio	1,79	1,54	1,52	1,80
Solvabiliteit (excl. voorzieningen)	0,54	0,52	0,48	0,47
Solvabiliteit (incl. voorzieningen)	0,65	0,63	0,61	0,55
Weerstandsvermogen	22,4%	18,6%	17,4%	18,7%
Kapitalisatiefactor	37,4%	31,0%	29,1%	35,4%
Rentabiliteit	-0,3%	-2,5%	-0,9%	1,9%

2. VISIE EN BESTURING

VISIE

Missie

Onze gezamenlijke missie is werken aan talent. Wij realiseren met elkaar door talent en ambitie gedreven onderwijs. Individuele persoonsvorming en talentontwikkeling vinden plaats binnen rijke sociale contexten uitgaande van de eigen verantwoordelijkheid van de leerling.

Visie

Talent wordt ontdekt en ontwikkeld middels uitdagend onderwijs: onderzoekende en ontdekkende leerlingen die inzicht krijgen in hun eigen persoonlijkheid en leren zichzelf richting te geven.

Kernwaarden

Wij vinden het van belang dat leerlingen, ouders, collega's en leidinggevendenden handelen volgens onze kernwaarden: respect, verantwoordelijkheid, inzet. Deze zijn zichtbaar aanwezig en blijken uit onze attitude.

Beleidsplan 2016-2020

Het strategische Beleidsplan Leonardo da Vinci kijkt vooruit! is gepubliceerd op onze website.

ORGANISATIE

Stichting Scholengroep Leonardo da Vinci Leiden is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 27362846. Het administratienummer van het CvB (College van Bestuur) is 42506 (OCW). Het eenhoofdig CvB van de scholengroep bestaat sinds 1 juni 2014 uit de heer H.A.T.G. Freitag (Hans). De scholengroep heeft drie openbare scholen (met 2 brinnummers) voor voortgezet openbaar onderwijs. Een Raad van Toezicht houdt toezicht op het bestuur en op de gang van zaken en is adviseur en werkgever van het bestuur.

brinnummer 20CL:

1. Leonardo College

Adres: Noachstraat 2, 2324 LT, Leiden

Onderwijs: VWO, HAVO, MAVO en diverse programma's op het gebied van sport

Schoolleiding: rector: dhr. W. A. van der Veer (Wim), conrectoren dhr. J. Melchior (John) en dhr. M.G.T. Peetsold (Martijn)

brinnummer 20DF, 2 locaties:

2. Da Vinci College Kagerstraat

Adres: Kagerstraat 7, 2324 CP, Leiden

Onderwijs: VWO, HAVO, MAVO, Cultuurprofielschool en Technasium

Schoolleiding: rector: mevr. A.M.C. Dezitter (Annick), conrector: mevr. T.S. Schilperoort (Dorine)

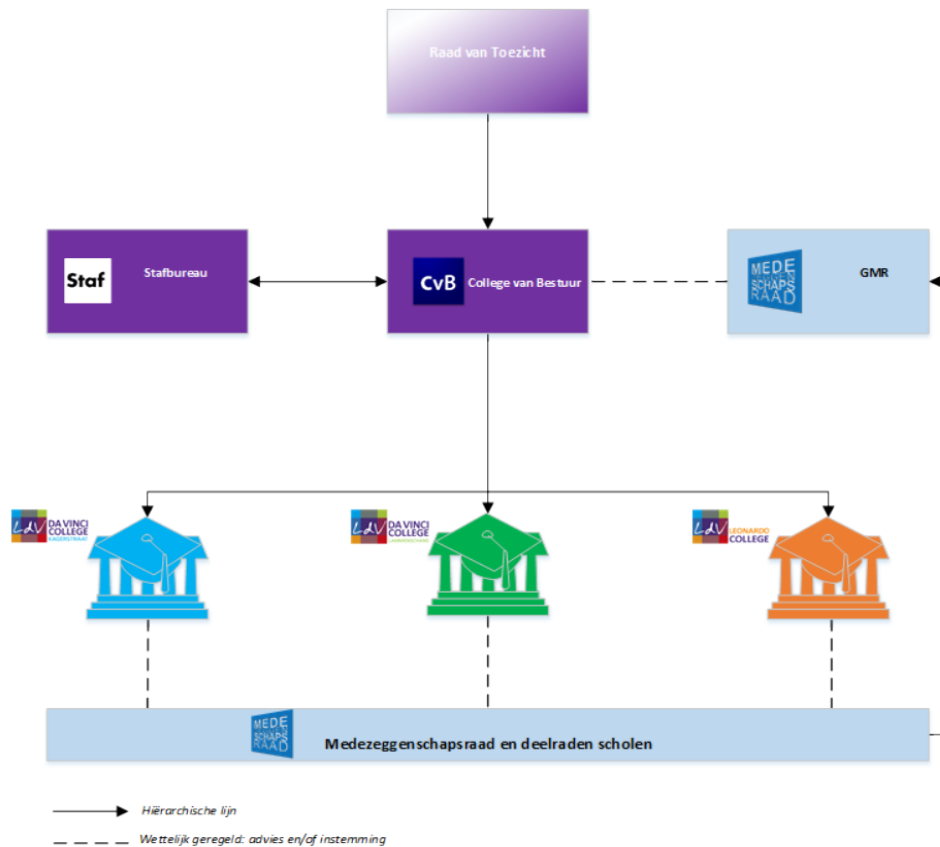
3. Da Vinci College Lammenschans

Adres: Bètaplein 24, 2321 KS, Leiden

Onderwijs: MAVO, VMBO (kader- en basisberoeps LWOO) en ISK (Internationale Schakelklas)

Schoolleiding: directeur: dhr. I.B. Bergsma (Ivor), adjunct-directeur: dhr. A.J. Vonk (Albert-Jan)

Samenstelling RvT (Raad van Toezicht) 2018

- Dhr. R.W.J. van Damme (Rob)
- Dhr. F. Koopman (Floris)
- Mevr. P.E. Lems, voorzitter (Ellen)
- Dhr. L-J. Veldhuyzen (Leendert-Jan)
- Dhr. M.R. Van Zelst (Marc)

Samenstelling GMR (Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad) 2018

Bestuur:

- Marianne Laponder, voorzitter (docent, DvC Kagerstraat)
- Laurens Jonkhof, secretaris (docent ISK, DvC Lammenschans)

Leden:

- Oskar de Kuijer (ouder DvC Kagerstraat)
- Daisy van Alphen, (docent DvC Kagerstraat)
- Pauline Sturm (leerling DvC Kagerstraat)
- Dylan Naaktgeboren (docent DvC Lammenschans)
- Mark Gritter (docent Leonardo College)
- Edward Heitmeijer (docent Leonardo College)
- Alexandra Kuipers (ouder Leonardo College)

KLACHTEN

Als scholengroep voelen wij ons verantwoordelijk voor het realiseren van een prettig pedagogisch klimaat op onze scholen. De Klachtenregeling van de Scholengroep is in 2018, met instemming van de GMR, geactualiseerd. De wijziging wil bewerkstellingen dat:

- klachten worden voorkomen door problemen in een vroeg stadium te bespreken
- indien er toch een klacht is dat deze in eerste instantie wordt besproken met degene(n) op school die direct betrokken zijn.

Als een probleem in deze voorfase ondanks onze inspanningen niet naar tevredenheid kan worden opgelost, kan een klacht worden ingediend. De geactualiseerde Klachtenregeling LdV is te vinden op onze website. De volgende klachten (over doorstroming, bevordering, communicatie en begeleiding) zijn in 2018 behandeld:

DvC Kagerstraat

- doorstroming naar een andere school binnen de Scholengroep: na interne klachtbehandeling is de klacht ingediend bij de LKC, klager is niet-ontvankelijk verklaard

DvC Lammenschans

- bevorderingsbesluit: na interne behandeling is de klacht ingediend bij de LKC, de klacht is ongegrond verklaard
- communicatie en begeleiding: rechtstreeks ingediend bij de LKC, na interne oplossing is de klacht bij de LKC ingetrokken

Leonardo College

- begeleiding en een cijfer van een herkansing: na interne behandeling is klacht ingediend bij het CvB, de klacht is ongegrond verklaard
- niet-bevordering: na interne behandeling is de klacht ingediend bij het CvB, de klacht is ongegrond verklaard
- communicatie: na interne behandeling is de klacht ingediend bij het CvB, de klacht is gedeeltelijk gegrond verklaard
- bejegening en communicatie: de klacht is intern afgehandeld en gedeeltelijk gegrond verklaard
- delen van informatie: klacht via advocaat ingediend bij CvB, de klacht is gegrond verklaard

In 2017 is een rechtszaak aangehangen gemaakt tegen DvC Kagerstraat tegen een besluit van de teamvergadering van de school om een leerling niet te laten doorstromen naar een hoger niveau. In het vonnis d.d. 24 januari 2018 heeft de rechtbank de school in het gelijk gesteld. Eisers hebben hierna hoger beroep aangespannen. De zaak is eind 2018, op verzoek van eisers, doorgehaald.

In 2018 is er geen contact opgenomen met de externe vertrouwenspersoon (bij de GGD) van de scholengroep.

GOVERNANCE, CODE GOED BESTUUR VO EN HORIZONTALE VERANTWOORDING

De stichting volgt de Code Goed Onderwijsbestuur VO 2015. In deze code is als lidmaatschapseis opgenomen dat 'het bestuur zorgt dat de doelstellingen en de aanpak van de horizontale dialoog met externe stakeholders in de organisatie worden geformaliseerd, verankerd, onderhouden en vermeld in het jaarverslag'.

Bij onze scholengroep hebben we, naast aandacht voor formele medezeggenschap, aandacht voor de dialoog met medewerkers, ouders en leerlingen. Er wordt per onderwerp gezocht naar effectieve manieren om input te krijgen en er wordt continu gewerkt aan verbetering van participatie van ouders, leerlingen en andere betrokkenen.

TREASURY

Het treasurybeleid is ondergeschikt en dienend aan de primaire doelstelling van de scholengroep, namelijk het geven van onderwijs. Hiervan afgeleid is de doelstelling van het financieel beleid en het borgen van de financiële continuïteit van de organisatie. Deze doelstelling valt uiteen in het realiseren en borgen van voldoende liquiditeit, lage financieringskosten, risicomijdende uitzettingen, kosteneffectief betalingsverkeer en het beheersen en bewaken van financiële risico's.

In de bedrijfsvoering wordt gestreefd naar een optimale opbrengst van de (tijdelijk) overtollige middelen tegen een aanvaardbaar risico. In het treasurybeleid wordt uitvoering gegeven aan eigen verantwoordelijkheid van de scholengroep om alle tot haar beschikking staande middelen risicomijdend uit te zetten. Bij het aantrekken, respectievelijk uitzetten van alle benodigde en overtollige middelen wordt gehandeld overeenkomstig de in het treasurystatuut van de scholengroep benoemde verplichtingen.

Het treasurybeleid maakt deel uit van het financiële beleid van de scholengroep en vindt plaats binnen de kaders van de regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 6 juni 2016 (kenmerk WJZ/800938), inclusief de aanvulling van 5 december 2018 (kenmerk FEZ/1402273).

VERSLAG RVT (RAAD VAN TOEZICHT)

Statuten

De Raad van Toezicht (de Raad) bestaat uit tenminste vijf en ten hoogste zeven personen. Een niet voltallige Raad behoudt haar bevoegdheden, onverminderd de verplichting om zo spoedig mogelijk in de ontstane vacature(s) te voorzien. De gemeenteraad benoemt (op grond van artikel 11 van de Statuten):

- twee leden op bindende voordracht van de oudergeleding van de GMR
- een lid op bindende voordracht van de GMR
- twee leden op niet bindende voordracht van de Raad

Toezichtkader

De Raad houdt toezicht op basis van het Toezichtkader RVT. In 2018 is het Toezichtkader 2012 door de Raad gewijzigd. De regeling voor melding van misstanden is verwijderd uit het Toezichtkader en er is een aparte Klokkenluidersregeling vastgesteld. Het toezichtkader van de Raad is bedoeld om:

- aan alle betrokken belanghebbenden een zo optimaal mogelijke transparantie te bieden over de wijze waarop het toezicht is geregeld
- namens de samenleving toezicht te houden op het CvB
- te voldoen aan wet- en regelgeving
- een bijdrage te leveren aan de verdere professionalisering van de scholengroep

In het Toezichtkader zijn de volgende vijf functies van de Raad omschreven: de toezichthoudende taak, de adviserende taak, de werkgeverstaak, de goedkeurende taak en de verantwoordingstaak. De Raad houdt toezicht op de gang van zaken in de stichting en in het bijzonder op de naleving van de statuten. De Raad fungeert tevens als adviseur en werkgever van het CvB en is, op grond van artikel 7 lid 9 van de Statuten, belast met het vaststellen van de arbeidsvoorwaarden, bezoldiging en (on)kostenvergoedingen van het CvB. De Raad keurt onder andere de begroting en de jaarrekening goed. Eventuele wijziging van de statuten behoeft de goedkeuring van de Raad. Het CvB heeft voorafgaande goedkeuring nodig van de Raad voor de vaststelling of wijziging van de managementstructuur van de scholengroep en de vaststelling of wijziging van het strategische meerjarenplan.

Governance en Code Goed Onderwijsbestuur VO

De Raad volgt de Code Goed Onderwijsbestuur VO 2015. Deze code waarborgt een goede organisatiebestuur en een adequaat intern toezicht op de organisatie. Hierbij gaat het om samenwerking van alle organen, bevoegdheden, rechten en plichten en processen, die het bestuur en het toezicht inhoud geven. De Code omvat normen voor onder andere:

- het functioneren van het CvB
- het functioneren van de Raad
- de (financiële) verslaglegging, de audit, interne controle en externe accountant
- de maatschappelijke verantwoording aan en de invloed van belanghebbenden

Alle institutionele documenten van de scholengroep zijn te vinden op de website. De Scholengroep heeft een Integriteitscode. De Regeling melding misstanden was opgenomen in het Toezichtkader 2012 van de Raad van Toezicht. In 2018 is deze regeling uit het toezichtkader gehaald en is de Klokkenluidersregeling LdV vastgesteld. In 2018 zijn er op basis van deze regelingen geen meldingen gedaan. In de Governance Code is opgenomen dat leden van de Raad niet tegelijkertijd de functie kunnen vervullen van lid van een CvB van een binnen het werkgebied van de scholengroep werkzame scholenorganisatie. Hieraan voldoen de leden van de Raad. De Raad zorgt dat zij wordt geïnformeerd via onafhankelijke kanalen door

gesprekken te voeren met de GMR, individuele rectoren/directeur en minimaal eenmaal per jaar met de externe accountant.

Verbindingen

De scholengroep heeft als openbare school een verbinding met de gemeente Leiden. Verder participeert de scholengroep in het Samenwerkingsverband V(S)O Duin- en Bollenstreek.

Vergaderingen

De Raad is in 2018 acht keer bijeengekomen. Gedurende dit jaar zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest in de vergadering van de Raad en/of de commissies van de Raad:

- kwaliteitsbeleid met als onderwerpen (onder andere) het oordeel van de inspectie
- personeelsbeleid, met als onderwerpen (onder andere) het formatiebeleid, ziekteverzuimbeleid, werving en selectie, opleidingsbeleid
- het overleg met de GMR
- onderwijsbeleid, onderwijsinnovatie
- financieel beleid: de begroting, financiële voortgangsrapportages, jaarrekening, managementletter en accountantsverslag
- evaluatie, het functioneren van het CvB, het functioneren van de Raad zelf, de samenwerking tussen de Raad en het CvB en governance
- de voortgang van de besluitvorming over de nieuwbouw van het Leonardo College
- de huisvesting en de exploitatie van de afdeling ISK

Het strategisch beleid ligt vast in het Strategisch Beleidsplan 2016-2020 "Leonardo Da Vinci kijkt vooruit". De begroting wordt eind december van het jaar voorafgaande aan het uitvoeringsjaar ter goedkeuring voorgelegd. Het financieel jaarverslag en de jaarrekening worden in principe voor 1 juli van het volgende jaar ter goedkeuring voorgelegd. Regelmatig komt in de vergadering van de Raad een financiële voortgangsrapportage aan de orde. Het personeelsbeleid wordt geconcretiseerd door besprekingen over normeringen met betrekking tot de formatie, werving, deskundigheidsbevordering, mobiliteit, ziekteverzuim, arbeidsrechtelijke aangelegenheden en de personeelsopbouw. Het inhoudelijke onderwijsbeleid krijgt vorm door besprekingen in de Raad. Regelmatig worden in de vergaderingen van de Raad gesproken over de contacten met de GMR. De ontwikkelingen in imago, identiteit en kwaliteit van de externe relaties worden gevolgd door aan de Raad inzicht te geven in publiciteit in de media en belangrijke externe contacten. Met het CvB wordt eenmaal per jaar een functioneringsgesprek gehouden, waarin ook de relatie met de Raad wordt besproken en een keer in de twee jaar wordt een beoordelingsgesprek gehouden.

Het toezicht vindt eveneens plaats door directe contacten met belanghebbenden van de scholengroep. Ten minste tweemaal per jaar heeft een afvaardiging van de Raad een gesprek met de GMR. In 2018 hebben deze gesprekken plaatsgevonden op 20 maart en 6 november. Als onderwerpen zijn onder andere aan bod gekomen: het voortgangsgesprek met het CvB, de kaderbrief financiën, de onderwijsinnovatie en de ontwikkelingen op de scholen. Door de Raad worden regelmatig de rectoren en directeuren van de individuele scholen uitgenodigd. Er worden kennismakings- en exitgesprekken gehouden met nieuw aangestelde en vertrekkende rectoren/directeuren. Ook worden inhoudelijk deskundigen van de scholen uitgenodigd om over een bepaald thema de Raad van informatie te voorzien. Op 1 november heeft het jaarlijkse overleg over de onderwijsinhoudelijke en financiële voortgang van de scholengroep plaatsgevonden met de wethouder Kennis, Onderwijs, Sport en Financiën van de gemeente Leiden. Naast het CvB van de Scholengroep, was ook een vertegenwoordiging vanuit de Raad hierbij aanwezig.

Zelfevaluatie

De Raad heeft ervoor gekozen jaarlijks een zelfevaluatie uit te voeren, het ene jaar doet de Raad dit zelf, het andere jaar wordt de Raad begeleid door een externe deskundige. Op 16 januari 2017 heeft de zelfevaluatie van de Raad plaatsgevonden, begeleid door een extern deskundige, de heer H. Klifman van het bureau B&T organisatieadvies. Op 20 maart 2018 heeft een interne zelfevaluatie plaatsgevonden. Als voorbereiding op deze zelfevaluatie heeft ieder lid van de Raad een evaluatieformulier ingevuld, daarnaast is de realisatie van de afspraken uit 2017 besproken. De voorzitter van de Raad heeft het CvB geïnformeerd over de uitkomsten van de zelfevaluatie. In het Toezichtkader, artikel 7.2 lid 9, zijn de onderwerpen vermeld die in ieder geval aan de orde moeten komen bij de zelfevaluatie. Als aanbevelingen en conclusies uit de zelfevaluatie zijn de volgende punten gekomen:

- na de vergadering een gelegenheid tot terugblikken inruimen
- de conclusie dat de Raad in algemene zin haar bevoegdheden (toezicht houden, goedkeuren, klankbord- en adviesfunctie, werkgeverschap) goed uitoefent
- er is tevredenheid over de informatiebereidheid van het CvB
- de Raad zoekt nog nadere mogelijkheden om de realisatie van het strategisch beleidsplan over de komende jaren heen, beter te kunnen volgen
- er is goed overleg met de GMR, wellicht kan door themabesprekingen nog meer diepgang worden bereikt
- de conclusie dat de audit- en remuneratiecommissie goed functioneren.

Rooster

Binnen de stichting wordt een rooster van aftreden gehanteerd. De leden van de Raad worden benoemd voor een periode van vier jaar met eenmaal de mogelijkheid tot herbenoeming. De benoemingstermijn loopt tot het einde van het in het overzicht opgenomen jaar. Er is een profielschets voor leden van de Raad. Als criteria voor (her)benoeming hanteert de Raad het geschikt zijn om de hoofdlijnen van het totale beleid te kunnen beoordelen en daarnaast dienen de leden te beschikken over specifieke deskundigheid. In 2018 hebben zich geen mutaties voorgedaan.

Naam	Beroep/Functie	Nevenfuncties	Achtergrond, deskundigheid	Termijn
Mevrouw drs. P. E. Lems (voorzitter)	Interim manager onderwijs (Lems Management)	Geen	Onderwijs (vo, mbo en hbo) kwaliteitsmanagement	1-08-2012 herbenoemd per 1-08-2016 tot 1-08-2020 Op voordracht GMR-oudergeleding
Drs. R.W.J. van Damme (vice-voorzitter)	Vereniging Vluchtelingen Werk Nederland	Geen	financieel openbaar bestuur management	1-12-2015 tot 1-12-2019 Op voordracht GMR-oudergeleding
M.R. van Zelst QC	Financieel Directeur STC Group	Lid Raad van Toezicht Erasmus College Zoetermeer Lid Raad van Toezicht St. Georganiseerde eerstelijnszorg Zoetermeer (SGZ)	financieel onderwijs (po, vo, mbo, hbo en wo)	1-12-2015 tot 1-12-2019 Op voordracht GMR
Mr. F. Koopman	Legal Counsel bij Shell International BV	Lid Raad van Toezicht St. CAV Lid Raad van Commissarissen St. DUWO	juridisch woningcorporaties	1-12-2015 tot 1-12-2019
L-J. Veldhuyzen	Rector De Nieuwe Internationale School Esprit (DENISE)	Vice- voorzitter Stichting iScholengroep Lid Adviesraad Schoolleiders VO-Raad Dutch Representative International Confederation Principals (ICP) Dutch Representative European School Heads Association (ESHA) Lid Raad van Toezicht St. Kinderopvang Huizen	Onderwijs (po en vo) management ICT	1-02-2017 tot 1-02-2021

Auditcommissie RvT

De auditcommissie bestond in 2018 uit twee leden van de Raad. Deze twee leden hebben een financieel-economisch en juridische achtergrond. Aan de vergaderingen van de auditcommissie nemen het CvB en de controller deel. De Auditcommissie bespreekt voorafgaand aan de vergaderingen van de Raad en verder zo veel als noodzakelijk is, de financieel-economische aspecten waaronder de beheersaspecten van de scholengroep en informeert en adviseert vervolgens, aan de hand van verslagen en mondelinge toelichting, de Raad. De auditcommissie is in 2018 driemaal bijeen geweest. Van de vergaderingen wordt een verslag gemaakt, ter kennisgeving en advisering van de voltallige Raad. Een afvaardiging van de auditcommissie is aanwezig geweest bij het jaarlijkse gesprek met de wethouder van gemeente Leiden, dat op 1 november 2018 heeft plaatsgevonden. De auditcommissie heeft op in 2018 geen separaat overleg gevoerd met de externe accountant Flynth omdat de inhoud van de managementletter en het accountantsverslag daar geen aanleiding toe gaven.

Het bestuursverslag, managementletter, accountantsverslag en de jaarrekening 2017 zijn in de Raad van Toezicht van 30 mei 2018 in bijzijn van de accountant gedetailleerd besproken. Daaruit voortvloeiende beeld is dat er geen grote verbeterpunten zijn in de Administratieve Organisatie/Interne Controle. Tevens werd bevestigd dat de risico-inschatting en de financiële vertaling daarvan in aan te houden Eigen Vermogen, zoals deze in het jaarverslag 2017 is verwerkt, compleet was.

De belangrijkste onderwerpen die in 2018 in de Audit Commissie zijn besproken, zijn:

- de managementletter en het accountantsverslag
- jaarrekening en jaarverslag 2017
- de kaderbrief en formatieplan voor de begroting 2019
- de begroting 2019 en onderliggende kaders
- financiële maandrapportages en daaruit naar voren komende aandachtspunten
- de wijze van sturing op budgetten a.d.h.v. het daartoe ingerichte managementinformatiesysteem
- aanpassingen van de Control-organisatie n.a.v. een daartoe uitgevoerd onderzoek
- interimcontrole 2018
- de voortgang van de nieuwbouw van het Leonardo College
- ontwikkelingen ISK, met name de financiële aspecten aangaande de verhuizing
- het financiële risicoprofiel van de scholengroep, mede op basis van een onderzoek door de Control-groep

Remuneratiecommissie

De voorzitter en de vicevoorzitter van de Raad vormen samen de remuneratiecommissie. Deze heeft tot taak de besluitvorming van de Raad voor te bereiden inzake rechtspositionele aangelegenheden en bezoldigingsbeleid van het CvB. Tevens bereidt deze commissie de beoordeling van het functioneren van de Raad voor en doet een voorstel voor de beloning van de Raad. Het CvB bestond in 2018 uit een voorzitter, deze heeft een aanstelling voor onbepaalde tijd. Inzicht in de beloning van het CvB wordt gegeven in het hoofdstuk financiën en de jaarrekening. De Raad heeft besloten het CvB in te delen in bezoldigingsklasse D onderwijsinstellingen, op basis van een aantal complexiteitspunten van 10 (baten 4 punten, leerlingen 3 punten en onderwijssoorten 3 punten). De bezoldiging valt binnen de normen van de WNT. De beloning van het CvB kent geen variabel deel en is niet afhankelijk van de prestaties en/of het financiële resultaat van de scholengroep. De scholengroep verstrekt ten principale geen persoonlijke leningen, garanties en dergelijke aan het CvB. In 2018 zijn geen bijzondere vergoedingen aan het CvB toegekend. De remuneratiecommissie houdt jaarlijks een functioneringsgesprek met het CvB. Het gesprek over het functioneren van het CvB in 2018 heeft plaatsgevonden op 7 februari 2019. Van dit gesprek is een verslag gemaakt.

Honorering

De Raad heeft 22 september 2016, conform de richtlijnen van de VTOI, besloten dat in 2017 en 2018, de leden van de Raad de volgende vergoeding (excl. BTW)

ontvangen:

- voorzitter € 5.850,-
- leden € 3.900,-
- leden audit commissie en remuneratiecommissie een toelage van € 900,-

Hiernaast is een overzicht opgenomen van de vergoedingen 2017 en 2018 (excl. reiskosten en btw).

Raad van Toezicht	2018	2017
Dhr. F. Koopman	4.800	4.800
Dhr. L.J. Veldhuyzen	3.900	3.900
Dhr. M.R. van Zelst	4.800	4.884
Dhr. R.W.J. van Damme	4.800	4.827
Mevr. P.E. Lems	6.750	7.071
Totaal	25.050	25.482

Accountant

In de vergadering van 30 mei 2018 heeft de Raad naar tevredenheid overleg gevoerd met de accountant, Flynth, over het jaarverslag en jaarrekening 2017, waarna deze door de Raad zijn goedgekeurd.

VERSLAG GMR (GEMEENSCHAPPELIJKE MEDEZEGGENSCHAPSRAAD)

Elke school van onze scholengroep heeft een medezeggenschapsraad of een deelraad. Hierin worden personeel, ouders en de leerlingen vertegenwoordigd. De scholen vaardigen twee personeelsleden, een ouder en een leerling af naar de GMR. De GMR bestond eind 2018 uit negen leden. Begin 2019 zal een ouder als nieuw lid toetreden.

Thema's 2018

- In november 2017 is voor het eerst de scholengroepbrede medezeggenschapsdag gehouden. Aan de hand daarvan is onder andere besloten om het onderlinge contact tussen de raden van de drie scholen te versterken. Om de paar maanden komen de voorzitters van de raden bij elkaar om informatie uit te wisselen.
- Op bestuurlijk niveau is er in 2018 onder andere gesproken over het bestuursformatieplan, de begroting en de meerjarenrekening. Daarnaast zijn de BSC (Balanced Score Card) en het rapport van de inspectie besproken.
- Aangaande het onderwijzend en ondersteunend personeel zijn in de GMR diverse zaken behandeld. De gesprekkencyclus, de klachtenregeling, de benoeming van de FG (Functionaris Gegevensbescherming) en de vakantieregeling 2019-2020 zijn besproken. Voorts is uitgebreid gesproken over de functiemix en het houden van een hogere salarisschaal LC-ronde, met als resultaat een sollicitatieronde voor LC in het voorjaar van 2019.
- Op alle drie scholen is inmiddels een leerlingenraad ingesteld. Er wordt nagedacht over hoe bewustzijn van leerlingen ten aanzien van medezeggenschap kan worden verbeterd.
- Het opstellen van een leerlingenstatuut is in een vergevorderd stadium.

Voor alle behandelde onderwerpen geldt dat de desbetreffende stukken waar de GMR mee heeft ingestemd zijn terug te vinden op het medewerkersportaal.

Overleg met RvT

Om het contact tussen de RvT en de GMR te versterken, is het de bedoeling dat vanaf 2018 structureel enkele leden van de GMR vergaderingen van de RvT bijwonen en omgekeerd. Dit is niet altijd geëffectueerd.

Vooruitblik 2019

De GMR blijft inzetten op een constructieve, kritische en proactieve houding ten opzichte van (de uitvoering van) het beleid van de scholengroep. Innovatie en transparantie zijn hierbij de uitgangspunten. Het blijven versterken van de communicatie van alle betrokken partijen is daarbij essentieel en deze gaat steeds beter.

3. VERSLAG CVB (COLLEGE VAN BESTUUR)

ONDERWIJS LEONARDO COLLEGE

Schoolplan 2018-2021 en schooljaarplannen 2017-2018 en 2018-2019

Bij het Leonardo College stond het jaar 2018 in het teken van het zoeken en bewaken van de balans tussen dat wat urgent is en dat wat belangrijk is. Urgent zijn de uitkomsten van het rapport van de inspectie (n.a.v. het bezoek van de inspectie in januari 2018) en de achterblijvende resultaten (opbrengstenkaart 2018). Belangrijk zijn het versterken van het onderwijs en het voorbereiden van de nieuwbouw van het Leonardo College.

Resultaten 2018

De volgende ontwikkelingen zijn in 2018 in gang gezet of hebben een vervolg gekregen:

- toegelaten tot het wetenschappelijk programma “Transformatieve school” van drs. Iliass el Hadioui:
  - medewerkers hebben drie masterclasses gevolgd
  - start van de D1 fase, lesbezoek door coaches, is gestart in december
  - de schoolleiding heeft drie masterclasses gevolgd
- PR en communicatie, gericht op aanmelding brugklas 2019, verbeterd:
  - nieuwe promotiefilm en flyer gemaakt
  - ingezet op social media, verzorgd door een viertal medewerkers van de school
  - handhaven opzet Open Dag en informatiemiddag en -avond
- inzetten ontwikkeling conform schoolplan:
  - instellen werkgroep ProJon (onderwijsvernieuwing)
  - verzorgen scholing Learnbeat
  - aanpassen opzet mavo en havo (eerste en tweede klas)
  - aanbieden scholing en opstellen scholingsplan
  - opstellen notitie Kwaliteits- en Prestatie Indicatoren (KPI's)
  - aanpassen lestijden (ook formatieve noodzaak, maar passend binnen schoolplan)
  - aanpassen jaaragenda: invoeren lesvrije dinsdagmiddag voor overleg
- vervolg geven aan rapport Inspectie voor het onderwijs:
  - opstellen verbeterplan
  - interventie n.a.v. resultaten SE2
  - aanpassen ondersteuning voor leerlingen in de bovenbouw
  - intensiveren overleg met vaksecties n.a.v. resultaten (ieder kwartaal)
- realiseren nieuwbouw voor Leonardo College:
  - afslanken projectorganisatie
  - selecteren architect (Ector)
  - opstellen Voorlopig Ontwerp
  - starten Europese aanbesteding selectie en gunning aannemer
  - overleg met gemeente Leiden over kavel en budget
  - participeren in gebruikersoverleg Sporthal

Deze opsomming is niet limitatief en heeft geen prioriteitsvolgorde, maar geeft een goed beeld van de richting die is ingeslagen om ook op termijn een goede en aantrekkelijke school te blijven voor leerlingen en medewerkers.

De resultaten, zoals gemeten door de inspectie en als basis voor de opbrengstenkaart, laten een positief beeld zien. De examenresultaten en vooral het slagingspercentage, waren goed. Het gemiddelde CE-cijfer blijft enigszins achter bij de landelijke norm, maar de opbrengstenkaart 2019 laat een voldoende zien voor alle afdelingen. De inspectie was voornemens in mei 2019 terug te komen om te kijken in hoeverre de veranderingen tot daadwerkelijke verbeteringen hebben geleid.

De Inspectie heeft in april 2019 laten weten dat een bezoek niet meer nodig is omdat gebleken is dat de school in haar missie is geslaagd. In een relatief korte tijd zijn er acties ondernomen die hebben geleid tot voldoende resultaten.

De aanmelding voor de brugklas was conform verwachting (150 leerlingen) alhoewel er een lichte hoop was op meer aanmeldingen. Het totaal aantal leerlingen van het Leonardo College loopt licht terug, mede door de aangescherpte toelatingseisen voor de overstap 4 mavo naar 4 havo en het (te) lang wachten met zekerheid bieden over plaatsing aan tussentijdse instromers van buiten.

De overlegorganen in de school krijgen een steeds duidelijkere plaats en inbreng. De medezeggenschapsraad, ouderraad, klankbord van leerlingen/ouders en de leerlingenraad: gremia die allemaal vanuit hun eigen perspectief meedenken en helpen om zaken nog beter te doen. Daarnaast maken ouders regelmatig gebruik om op individuele basis te reageren dan wel een gesprek aan te vragen, dit wordt als zeer positief ervaren.

De personeelsvereniging van het Leonardo College organiseert maandelijks een activiteit voor de gedreven groep collega's die van onschatbare waarde zijn voor het Leonardo College.

Doelen 2019

Ook in 2019 blijven de resultaten van leerlingen en daarmee van teams en vaksecties aandacht vragen. De eerste stap is gezet maar daarmee is het verbetertraject nog niet afgerond. Daarnaast zal focus nodig blijven op het verder ontwikkelen van de school(organisatie) en het onderwijs. Het Schoolplan van het Leonardo College is hierbij een ambitieus en richtinggevend document dat helpt om de goede dingen te doen en ook om dingen niet te doen. Werkdruk is een herkenbaar thema binnen het Leonardo College. Het is een relatief kleine school waar met een gering aantal medewerkers veel werk wordt verzet en veel wordt bereikt.

ONDERWIJS DA VINCI COLLEGE KAGERSTRAAT

Schoolplan 2018-2020 en schooljaarplannen 2017-2018 en 2018-2019

Het DvC Kagerstraat heeft in 2018 de ingezette koers vervolgd en blijft zich richten op uitdagend onderwijs waarbij het leerproces van de leerlingen centraal staat en waarbij er (meer) ruimte is voor meer gepersonaliseerd onderwijs. De coach speelt hierbij een cruciale rol en werkt met de leerling aan korte en lange termijn doelen.

Om de organisatie van het onderwijs-leerproces aan te laten sluiten op de onderwijsvisie dient deze meer gericht te zijn op de behoefte van de leerling. De leeromgeving van de leerling is daarbij van belang. Deze bestaat uit een fysieke, een virtuele en een sociale leeromgeving. Er wordt gewerkt aan een nieuwe lessentabel (gekoppeld aan onderwijstijd, taakbeleid, aanbod en profilering, met een invulling naar meer maatwerk en keuze voor de leerling), deze zal de basis vormen voor het nieuwe jaarrooster 2020-2021.

Resultaten 2018

De school kiest er bewust voor om geen nieuwe projecten of onderzoeken te starten maar om een aantal in gang gezette zaken te consolideren waaronder:

- de doorontwikkeling van de succesvolle coachings-aanpak, een doorlopende begeleidingslijn van onderbouw naar bovenbouw (deze aanpak houdt in dat de leerling leert eigen leerdoelen te formuleren en aan de hand van verschillende leerstrategieën deze doelen bereikt. De coach/docent begeleidt dit leerproces als ‘(vakdidactisch) coach’)
- de ouderparticipatie verder vormgeven waarbij het gesprek over leerdoelen en –strategieën in de samenwerking van school en ouders centraal staat
- de differentiatie in de les, het leren in en buiten de klas/school, het optimaal gebruikmaken van technologische en ICT-middelen
- het integreren van onderzoek en ontwerpen
- het stimuleren van ondernemend handelen bij leerlingen en medewerkers
- het handelingsgericht werken en het scholen van de collega’s in effectieve leerlingbespreking
- het in het vizier houden van alle prestatie-indicatoren zodat de opbrengsten goed blijven
- het verbeterplan mavo en havo continu scherp houden en actualiseren
- verdere stappen zetten ten aanzien van het stimuleren van een professionelere cultuur
- de begeleiding van de leerlingen verder optimaliseren door onder andere de ondersteuning van de kernvakken en rekenen, de begeleiding in het huiswerk, het aanbieden van faalangstreductietraining, de coaching in de vakles en in het mentoraat.

Deze doelen zijn de leidraad geweest voor de doelmatige inzet van (financiële) middelen in 2018.

Technasium

In het schooljaar 2017-2018 hebben de eerste eindexamenleerlingen havo het eindexamen Technasium behaald. Op 17 april heeft het Technasium haar 15^e verjaardag gevierd in het Dierenpark Amersfoort. Dertien scholen van verschillende technasia uit Nederland presenteerden daar projecten. Technasium Kagerstraat was uitgenodigd voor “het duurzame project”. De soep, de lasagne en een broodje, die in samenwerking met de Hortus Botanicus en Catering Van der Linde waren “ontworpen”, zijn hier geserveerd door de cateraar van de Amersfoortse Zoo.

CultuurProfielSchool

De school is een erkende Cultuurprofiel school (Steunpunt Cultuurprofiel scholen). In 2018 hebben de kunstvakken zich enthousiast gepresenteerd tijdens de ateliers voor leerlingen in groep 7 en 8. Ook bij culturele activiteiten buiten de school en in de stad zijn de leerlingen van de school actief betrokken. Tijdens het Young Stars podium heeft het kunstwerk “de zeven zonden” van een eindexamenkandidaat 5 havo de publieks- en de juryprijs gewonnen.

Samenwerking extern

In het curriculum wordt aandacht besteed aan de wijze waarop de samenleving functioneert, aan de 21st century skills, aan de nodige beroepsvaardigheden en -attitudes om te voldoen aan de eisen van de (toekomstige) arbeidsmarkt en samenleving. Er wordt veel samengewerkt met vervolgopleidingen, externe opdrachtgevers, bedrijven en ondernemers. In 2018 heeft de school zich op meerdere manieren met externen, binnen en buiten de school, geprofileerd:

- **André Kuipers** De ouderraad heeft (als cadeau voor de leerlingen) gastspreker André Kuipers uitgenodigd voor een inspirerende lezing op 19 september 2018. In de ochtend werden 300 onderbouwleerlingen meegenomen in zijn persoonlijk verhaal (ruimtevaart), in de middag 300 bovenbouwleerlingen. André Kuipers heeft ook het startschot gegeven voor de “Ongewoon Goed Challenge” waarmee leerlingen worden opgeroepen om een bijdrage te leveren aan de realisatie van een nieuw ontwerp van het schoolplein.
- **Pieter van der Werffestival** Tijdens dit festival hebben technasiumleerlingen uit de 2e en 3e klas een demonstratie verzorgd van zelf ontwikkelde kunstwerken (glyders, vleugels voor vliegtuigen etc.).
- **Nacht van de Leraar** Donderdagavond 4 oktober 2018 hebben 14 collega’s en verschillende leerlingen een bijdrage geleverd aan de Nacht van de Leraar. Enkele technasiumleerlingen hebben voor een geïnteresseerd publiek een uitstekende presentatie verzorgd over de VR Game die zij in opdracht van het LUMC ontwikkeld hebben voor kinderen met kanker.

Ouderportaal

DvC Kagerstraat heeft vanaf 2018 een ouderportaal. Ouders/verzorgers kunnen inloggen in deze digitale omgeving, waar zij eenvoudig de vanuit school verstuurde mails en facturen kunnen terugvinden en betalingen kunnen verrichten. Daarnaast kunnen zij hier informatie vinden over school- en onderwijszaken aan die hun kind betreffen. De schoolwebsite zal specifiek gericht gaan worden op ouders en leerlingen van het primair onderwijs.

ONDERWIJS DA VINCI COLLEGE LAMMENSCHANS

Schoolontwikkelplan 2017-2021 en jaarplannen 2017-2018 en 2018-2019

Het DvC Lammenschans heeft in 2017 een schoolontwikkelplan opgesteld. Hiervoor zijn leerlingen, ouders en collega's benaderd. Aan een groep 'critical friends' is gevraagd kritisch te kijken naar dit plan. In 2018 is een vervolg gegeven aan de ingezette koers:

- het verder ontwikkelen van de onderwijsvernieuwing in de bovenbouw gericht op vernieuwingen van de programma's in de bovenbouw
- het door ontwikkelen van de mavo waarbinnen ook de gemengde leerweg een plek heeft gekregen
- het terugbrengen van het aantal keuzevakken in de onderbouw
- uitstellen van het keuze- en determinatiemoment
- nieuwe positionering
- start van KWT (KeuzeWerkTijd) in de volledige onderbouw en mavo

Resultaten 2018

In 2018 zijn de volgende resultaten behaald:

- implementeren van vernieuwde bovenbouw met een nieuw onderwijsconcept en -inhoud gericht op verbeteren van de aansluiting met mbo, specifiek de versnelde leerlijn vmbo-mbo-niveau 2 voor het uitstroomprofiel M&T
- inhoudelijk voorbereiden van de vernieuwde bovenbouw: keuzevakken in leerjaar 3 en profielvakken in leerjaar 4, hiermee is de uitgestelde keuze van uitstroomprofiel een feit, ook kunnen leerlingen vanaf schooljaar 2018-2019 in leerjaar 3 keuzevakken kiezen door alle uitstroomprofielen heen
- ISK: aansluiting met het mbo door coaches en begeleiders aanwezig te laten zijn op het mbo
- voorbereiden via scholing van het coachend mentoraat
- uitbreiden van KeuzeWerkTijd van leerjaar 1 naar leerjaar 1,2 en de volledige mavo
- door ontwikkelen van de dagstart naar een leerjaar en specifiekere inhoud
- implementatie van de mavo met 3 uitstroommogelijkheden: mavo+, mavo en gemengde leerweg
- uitgestelde determinatie op de mavo

Scholing

De inhoud van de LdV Academie sluit aan bij de ontwikkelplannen genoemd in de jaarplannen. Iedere docent wordt geacht aan de aangeboden scholingen deel te nemen. Hoofdthema's zijn:

- coachend mentoraat; inclusief een train-the-trainer traject
- taalbeleid
- per vestiging specifieke ICT-vaardigheden

Profilering

Gebaseerd op de onderwijsvisie, heeft de school de organisatievorm aangepast op basis van de drie belangrijkste momenten in het leven van een vmbo-leerling. Er wordt gewerkt op vier 'eilanden':

- leerjaar 1: met als doel de zachte landing en kennismaking
- leerjaar 2/3 b-k: determinatie en uitgestelde uitstroomprofielkeuze
- leerjaar 4: uitstroom met het juiste diploma en 2 diploma's op één school via de profileringsroutes
- mavo: uitgestelde determinatie, 3 uitstroomroutes richting mbo 4 niveau

Hierdoor wordt organisatorisch en inhoudelijk vorm gegeven aan uitgestelde keuze en determinatie vanuit de visie om leerlingen zo lang mogelijk een zo breed mogelijk vakkenpakket aan te bieden om een brede instroom in het mbo op een zo hoog mogelijk niveau mogelijk te maken.

Mavo

Vanaf 2018-2019 is het uitgestelde determinatie een feit. Gedurende leerjaar 3 en 4 kunnen leerlingen kiezen voor welk uitstroomroute zij opteren:

- mavo+; 6 AVO vakken en 1 BP vak
- mavo; 6 AVO vakken
- gemengde leerweg; 5 AVO vakken en 1 BP vak

De leerlingen starten standaard met een lessentabel die het mogelijk maakt om het mavo+ diploma te behalen. Indien dit niet haalbaar blijkt, kan het BP vak vervallen (dan mavo diploma) of een AVO vervallen (dan gemengde leerweg diploma). De vrijgekomen tijd kan dan worden besteed aan resterende vakken.

Soap

De school heeft in 2018 medewerking verleend aan een project (het maken van een soap) van de GGD. De soap gaat over puberproblematiek door leerlingen voor leerlingen. Er zijn vier pilotafleveringen gemaakt. Het grote doel van deze pilot is om deze soap een vervolg te geven in een nieuwe landelijke voorlichtingscampagne van GGD. De première van de soap was op maandagavond 3 december in Theater Ins Blau in Leiden. Bij de soap hoort een lessenserie en de diverse afleveringen, vlogs en repro's te zien op YouTube.

ISK (Internationale Schakelklas)

De scholengroep een Internationale Schakelklas (ISK) voor nieuwkomers in Nederland tussen de 12 en 18 jaar. In 2018 zijn bij ISK onder andere de volgende kernactiviteiten uitgevoerd:

- extra niveaugroepen
- praktijklessen aan jongeren van 16+ met een laag IQ in samenspraak met het vmbo en het mbo
- excursies met betrekking tot vervolgstudies en of de arbeidsmarkt
- stageplekken bij de mbo-uitstroomprofielen
- extra huiswerklessen
- KeuzeWerkTijd
- aanvullende lessen in vakken die regulier niet aangeboden worden met het oog op een doorstroming naar het regulier voortgezet onderwijs of een ROC
- optimaliseren van een onderwijsmodel dat beter toegesneden is op de veranderingen in de leerlingenpopulatie, de situatie van een klein aantal leerlingen op de afdeling en de beperktere bekostiging van de overheid
- terugkomavonden voor de leerlingen die reeds op het reguliere onderwijs zitten
- een op de doelgroep toegesneden intensief verzuimbeleid
- een specifiek voor deze doelgroep gestructureerd kwaliteitszorgbeleid
- een pakket van naschoolse activiteiten, gericht op burgerschapsvorming, cultuur, sport en vaardigheden, onderwijs
- projecten tussen de reguliere groepen -zowel binnen de schelengroep als daarbuiten- en het ISK
- actief sturen op coaching.

In 2017 is het ISK een samenwerking aangegaan met het mbo om een klas te creëren voor leerlingen van de ISK die nog niet toe zijn aan schakelen met het mbo, maar wel al een eind op weg zijn om door te stromen. Voor dat project heeft de school in 2017 subsidie gekregen van de gemeente. Door partijen wordt hard gewerkt om het programma (door) te ontwikkelen. In 2018 is dit voortgezet/uitgebreid. Coaches/begeleiders vanuit de ISK zijn daadwerkelijk aanwezig op het mbo om de leerlingen en de docenten van het mbo te ondersteunen.

De ISK-leerlingen die schakelen krijgen door NT2-docenten ondersteuning op verschillende vaardigheden. Dit vereist een adequate samenwerking tussen de mentoren, vakdocenten van het vmbo en de NT2-docenten. We hebben verschillende momenten voor de leerlingen ingeroosterd buiten hun lessentabel om. De NT2-docenten geven de lessen op het vmbo. Voor de leerlingen die het havo-traject volgen bij het Leonardo College, wordt ondersteuning geboden bij de verschillende vakken.

Met JES hebben we een nauwe samenwerking. Bij veel trajecten zijn leerlingen gekoppeld aan een coach. Meerdere malen per jaar is er overleg over de voortgang en verwachtingen. Daarnaast is er een samenwerking met het MBO Peer2Preer opgezet voor leerlingen die het lastig hebben op verschillende gebieden, waardoor de overstap naar het MBO groot is.

Op de ISK zijn naast de reguliere ISK-klassen de volgende twee bijzondere trajecten:

- De GIM-klas is een klas waarbij de leerlingen drie dagen op de ISK- lessen volgen en twee dagen op het MBO lessen volgen en stage lopen.
- In de GIS-klas zitten jongeren die te jong zijn om door te stromen naar een MBO-traject en nog onvoldoende Nederlands spreken om te schakelen naar het speciaal onderwijs. Deze leerlingen volgen drie dagen les op de ISK en lopen twee dagen per week stage.

Het ISK-team en docenten richten zich in 2018 en 2019 op samenwerking en teambuilding. Er wordt gewerkt aan onderwijskundige vraagstukken en professioneel handelen om de zelfstandigheid, verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de leerlingen te vergroten.

LEERLINGEN(AANTALLEN) EN BEGELEIDING

Aanmeldingen

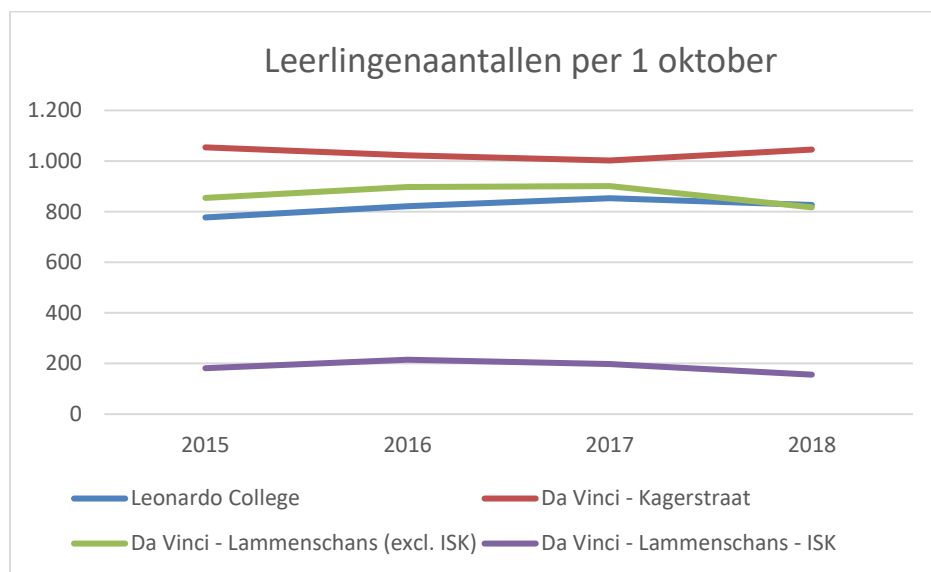
Na de zomervakantie 2018 is de scholengroep gestart met totaal 496 brugklasleerlingen, waarvan 153 Leonardo College (norm 160), 218 DvC Kagerstraat (norm 180) en 125 DvC Lammenschans (norm 160). De aanmeldingen bij het DvC Kagerstraat waren hiermee boven verwachting. De aanmeldingen bij het Leonardo College en bij het DvC Lammenschans blijven achter, dit heeft onze aandacht.

Leerlingaantallen en – prognoses

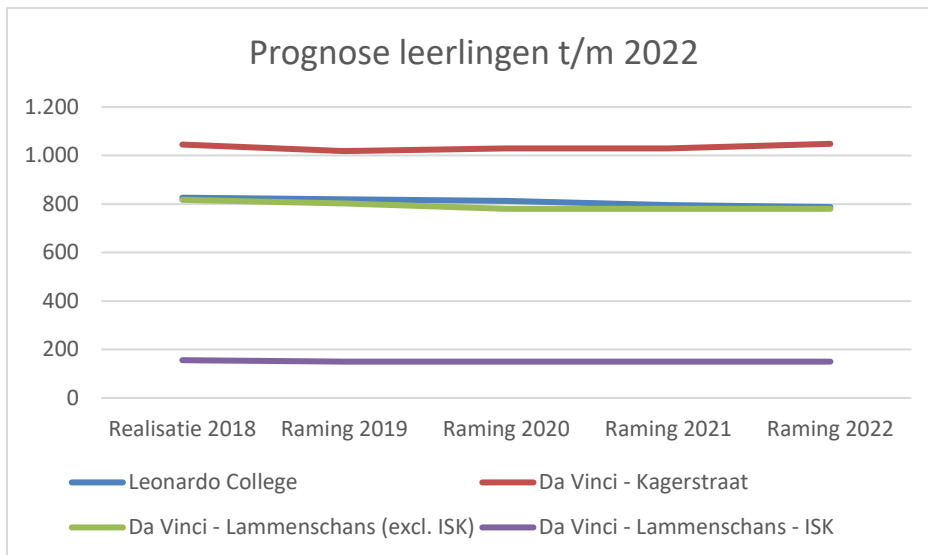
In onderstaand overzicht is het verloop van de leerlingaantallen (incl. VaVo en Delta leerlingen) per 1 oktober opgenomen, waarbij er in 2018 sprake is van een forse daling.

Leerlingaantallen per 1 oktober (incl. VaVo en Delta)(bekostigd)	2015	2016	2017	2018
Leonardo College	777	822	853	826
Da Vinci - Kagerstraat	1054	1023	1002	1.045
Da Vinci - Lammenschans (excl. ISK)	854	897	901	817
Da Vinci - Lammenschans - ISK	182	215	198	156
Totaal	2.867	2.957	2.954	2.844

In onderstaand overzicht is het verwachte verloop van de leerlingaantallen (incl. VaVo en Delta leerlingen) per 1 oktober van de komende jaren opgenomen. Hierin is een lichte daling van het leerlingenaantal te zien.

Leerlingenaantal per 1 oktober (incl. VaVo en Delta)(bekostigd)	Realisatie 2018	Raming 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022
Leonardo College	826	819	812	796	787
Da Vinci - Kagerstraat	1.045	1.018	1.029	1.029	1.048
Da Vinci - Lammenschans (excl. ISK)	817	802	780	780	780
Da Vinci - Lammenschans - ISK	156	150	150	150	150
Totaal	2.844	2.789	2.771	2.755	2.765
<i>Mutatie t.o.v. vorig jaar</i>		-1,9%	-0,6%	-0,6%	0,4%

VSV

VSV'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. De scholengroep heeft op 21 november 2016 een subsidieaanvraag ingediend bij de gemeente Leiden, voor een project (november 2016 – november 2017) tot terugdringen en voorkomen van uitstroom van leerlingen. Op 23 december 2016 is deze subsidie toegekend tot een maximum van € 23.225,00. In 2018 is op basis van een inhoudelijke en financiële rapportage de definitieve subsidie vastgesteld. De bijbehorende analyse met aanbevelingen is gedeeld met de overige VO-besturen in de regio Leiden. Het doel voor 2018 was te komen tot een verdere afname van het aantal voortijdig schoolverlaters. Dit doel is gehaald. De tussentijdse in- en uitstroom 2017-2018 met peildatum 1 juli 2018, is Leonardo College -7, DvC Kagerstraat +8, DvC Lammenschans +4, ISK +7, totaal +12.

Doelen 2019

- Leerlingaantallen
  - Leonardo College en DvC Lammenschans: aandacht aanmeldingen en norm
  - CvB: problematiek dalende leerlingenaantallen regionaal aankaarten
- VSV
  - een verdere afname van het aantal voortijdig schoolverlaters.

Begeleiding

Onze scholen werken in het kader van passend onderwijs samen met de andere scholen in de regio in het samenwerkingsverband swvV02801 en hebben samen ontwikkelplannen opgesteld. Het samenwerkingsverband biedt financiële ondersteuning voor deze plannen. Onze scholen zorgen voor een adequate begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Extra ondersteuning wordt 'op maat' gearrangeerd. Leerlingen en ouders praten en denken mee over de onderwijs- of zorgplannen die nodig zijn voor succes en welbevinden. Als meer ondersteuning nodig is dan het basisaanbod van de school, stelt de school voor de leerling een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) op. Hierin staat het verwachte uitstroomniveau van de leerling. Ook staat in het OPP welke ondersteuning en begeleiding de leerling krijgt om dit uitstroomniveau te halen. De nadruk ligt hierbij dus op wat een leerling nodig heeft om het uitstroomniveau te halen. Voor het maken van een OPP worden de intern begeleider en/of de BPO (begeleider passend onderwijs) betrokken. Samen met de leerling, ouders, mentor en eventuele externe specialisten wordt een ontwikkelingsperspectiefplan of een handelingsplan opgesteld.

Het ISK heeft binnen het samenwerkingsverband een regiofunctie. Naast het leren van Nederlands als tweede taal, hebben ook burgerschapsvorming en sociale vaardigheden hun plaats in het curriculum, zodat leerlingen optimaal toegerust worden voor participatie in de Nederlandse maatschappij. Door het grote aantal vluchtelingen is geïnvesteerd in het geven van traumasensitief onderwijs en het herkennen van signalen van trauma.

In 2018 is het HGW (Handelingsgericht Werken) op de scholen verder uitgewerkt en wordt er steeds meer gewerkt met groepsplannen en coaches en de ontwikkelagenda's zijn uitgewerkt. Daarnaast is er meer aandacht voor LOB, individuele ontwikkellijnen en vaardigheden. Het pedagogisch klimaat is mede hierdoor (verder) verbeterd.

Aantallen zorgleerlingen 2018

- **DvC Kagerstraat**

- geen leerlingen cluster 2
- 4 leerlingen cluster 3 (0x afgerond, 1x succesvol eindexamen, 0x schoolverandering, 3x vervolg in 1819)
- 19 leerlingen cluster 4 (3x afgerond, 2x succesvol eindexamen, 1x schoolverandering, 2x speciaal onderwijs, 11x vervolg in 1819)
- 7 leerlingen stonden geregistreerd als risico leerling

Deze getallen zijn gebaseerd op schooljaar 2017-2018

- 13 consultaanvragen bij het Loket Passend Onderwijs.
- 8 leerlingen volgen onderwijs bij de DELTA (bovenschoolse voorziening)
- 0 Aanvragen TLV voor Speciaal Onderwijs
- 18 leerlingen begeleid door orthopedagoog van school (13x afgerond, 4x succesvol eindexamen, 1x vervolg in 1819)
- 18 leerlingen kregen ondersteuning van een Pluscoach of Plusmaatje

Deze getallen zijn gebaseerd op kalenderjaar 2018

- **Leonardo College**

- 2 leerlingen cluster 2 (2x afgerond)
- 12 leerlingen cluster 3 (1x afgerond, 4x succesvol eindexamen, 1x schoolverandering, 1x naar speciaal onderwijs, 5x vervolg in 1819),
- 14 leerlingen cluster 4 (3x afgerond, 2x succesvol eindexamen, 1x schoolverandering, 8x vervolg in 1819)
- 97 leerlingen kregen extra ondersteuning vanuit de ontwikkelagenda.
- 5 leerlingen stonden geregistreerd als risico leerling.
- 17 consultaanvragen bij het Loket Passend Onderwijs.

Deze getallen zijn gebaseerd op schooljaar 2017-2018

- **DvC Lammenschans**

Op het Da Vinci College Lammenschans hebben heel veel leerlingen een bepaalde vorm van ondersteuning. Het heeft daarom weinig zin om deze leerlingen te categoriseren. Enkele algemene cijfers:

- voor ongeveer 50 leerlingen (+/- 50%) van de leerlingen krijgt het Da Vinci College Lammenschans lwoo-bekostiging
- 6 leerlingen stonden in 2018 geregistreerd als risico leerling (ongeveer 0.5%)
- 34 consultaanvragen bij het Loket Passend Onderwijs

Resultaten begeleiding 2018

- **DvC Kagerstraat**
  - continuering van coaching van leerlingen, bijna het hele docententeam is opgeleid tot Coach. Coaching wordt ook in de bovenbouw ingezet en er is een train de trainer traject gestart.
  - De samenwerking met externe partners zoals GGD, JGT, Leerplicht, Pluscoaching, AED, SWV, LPO is verstevigd en verloopt goed.
  - Het IOC (Interne Ondersteunings Commissie) is vervangen door het IZO (Interne Ondersteunings Commissie). Leerlingen met complexe zorgvragen worden hier besproken om helderheid te krijgen welke ondersteuning optimaal is. Hiervoor leveren deelnemers vanuit verschillende expertises hun bijdrage. Het IZO wordt voorgezeten door de zorgcoördinator. Verder nemen vaste medewerkers van de GGD, Leerplicht, AED (BPO'ers), JGT en de orthopedagoog van school hieraan deel.
  - het opleiden van de zorgcoördinator tot pestcoördinator moet nog plaatsvinden, dit doel blijft staan voor volgend jaar
  - antipestprogramma's op maat per klas

- **DvC Lammenschans**
  - in het kader van de ontwikkelagenda:
    - de tech+ succesvol uitgebreid naar twee klassen
    - met ketenpartners en betrokken hulpverleners een uitgebreidere samenwerking uitgebouwd om een specifieke groep moeilijk lerende ISK leerlingen beter te kunnen ondersteunen
    - opzet coachend mentoraat
    - betere begeleiding getraumatiseerde leerlingen op de ISK
    - LOB ondersteuning ISK
    - leerlijn niet-gealfabetiseerde leerlingen ISK
  - samenwerking verstevigd met Expertise Centrum Uniek
  - samenwerking verstevigd met aanleverende V(S)O scholen
  - verzuim beter in beeld
  - pilot sociale veiligheid GGD (soap)

- **Leonardo College**
  - verzuimbeleid verder uitgewerkt, waardoor risicoleerlingen goed in beeld zijn
  - nieuwe handelingswijzers m.b.t. dyslexie voor docenten en een registratiesysteem voor alle functionarissen die hierbij zijn betrokken
  - voorziening De Rotonde voortgezet en uitgebreid: ondersteuning van leerlingen die niet in aanmerkingen komen voor begeleiding vanuit passend onderwijs, maar wel extra ondersteuning nodig hebben

Doelen begeleiding 2019

- **DvC Kagerstraat**
  - continuering van coaching van leerlingen en invoering in de bovenbouw (ontwikkelagenda)
  - efficiëntere invulling geven aan het IZO door het meer gebruik maken van de flexibele overlegstructuur en aanschuiven van ouders en leerlingen
  - opleiden van de zorgcoördinator tot pestcoördinator
  - integreren van een anti-pestprogramma in de studielessen
  - pilot draaien 'Happyles' (lessenserie vanuit de GGZ)
  - verzuim in beeld en directe inzet GGD waar nodig

- **DvC Lammenschans**
  - in het kader van de ontwikkelagenda:
    - tech+ klas professionaliseren
    - met ketenpartners en betrokken hulpverleners een uitgebreidere samenwerking verder uitbouwen om een specifieke groep moeilijk lerende ISK- leerlingen beter te kunnen ondersteunen
    - uitbouwen coachend mentoraat
  - professionalisering en stroomlijning van de, in vorige jaren, stevig neergezette ondersteuningsstructuur
  - verstevigen van de opvang en overdracht van nieuwe leerlingen met een ondersteuningsbehoefte

- **Leonardo College**
  - ontwikkelagenda verder uitgewerkt in De Rotonde, interne sollicitaties om leerlingbegeleider te worden
  - verzuim in beeld, directe inzet GGD waar nodig en preventieve inzet BPO bij eerste signalen schoolverzuim, risicoleerlingen
  - interne opleiding voor groep docenten om coach te worden
  - coaching van leerlingen in groepen
  - transformatieve school: scholing van volledige docententeam door stadsocioloog en onderwijsdenker Iliass El Hadioui

INSPECTIE, KWALITEITSZORG EN OPBRENGSTEN

Kwaliteitszorg Plan Do Control Act-cyclus (PDCA)

Op basis van ons Kwaliteitsbeleid Scholengroep LdV (2016-2020) zijn in 2018 de activiteiten van onze PDCA-cyclus uitgevoerd en beter geborgd in onze (jaar)cyclus, rapportages geanalyseerd en doorontwikkeld en is de scholengroepbrede planning-, control- en vergadercyclus efficiënter en doelmatiger ingericht.

Jaarplannen

De jaarplannen 2017-2018 van de drie scholen zijn met de schoolleiding geëvalueerd. De daarin genoemde doelen zijn in totaliteit, voor ongeveer 80% gerealiseerd (zie verder). De jaarplannen 2018-2019 zijn opgesteld.

Tevredenheidsonderzoeken

In 2017 is onder medewerkers een tweejaarlijkse tevredenheidsenquête afgenomen en is de HRM-spiegel (vanuit de VO-academie) afgenomen. In 2019 wordt weer een tevredenheidsenquête afgenomen.

We streven bij de tevredenheidsonderzoeken van kwaliteitsscholen (onder ouders, leerlingen en medewerkers) naar een beoordeling die hoger is dan de benchmark. Dit doel is vrijwel gehaald. In het schooljaar 2017-2018 is door Schoolvensters onder leerlingen een tevredenheidsenquête afgenomen. Met een score van het Leonardo College 6,3, DvC Kagerstraat 6,6 en DvC Lammenschans 6,9 hebben twee scholen gelijk of boven de bm van 6,6 gescoord. Ook is door Schoolvensters onder ouders een tevredenheidsenquête afgenomen. Met een score van het Leonardo College 8,2, DvC Kagerstraat 8,2 en DvC Lammenschans 8,1 scoren onze scholen hoger dan de bm van 8,0 (bron: Kwaliteitsscholen).

Schoolklimaat & veiligheid

De indicator Schoolklimaat en veiligheid van Vensters toont de resultaten van 11 vragen over sociale veiligheid binnen de school. Daarnaast toont Schoolklimaat en veiligheid het pestprotocol en het anti-pestprogramma van de school. Ten opzichte van de benchmark scoren we op bepaalde aspecten hoger en op bepaalde aspecten lager. (let op: de stellingen van dit domein zijn negatief, de antwoorden zijn geflipt, een hoge score is positief)

Schoolklimaat en veiligheid	Leonardo College	DvC Kagerstraat	DvC Lammenschans	bm
Aantasten veiligheid	17/18	17/18	17/18	17/18
Ik ben de afgelopen maanden op school gepest	9,2	9,3	8,1	8,9
Ik ben de afgelopen maanden via soc media gepest door ll	9,4	9,6	8,7	9,2
ll hebben mij de afgelopen maanden expres gepest	9,1	9,2	8,6	9,0
Ik ben de afgelopen maanden gediscrimineerd door ll	9,1	9,3	8,3	9,0
Ervaren veiligheid				
Ik voel me veilig op school	7,6	8,2	7,2	7,9
De regels op school zijn duidelijk	6,9	7,0	7,0	7,0
Ik ben tevreden over de hulp die ik persoonlijk krijg	6,8	7,0	7,3	6,9
Ik ben tevreden over wat de school doet tegen pesten	6,3	6,3	6,5	6,3
Welbevinden				
Ik ben tevreden over de sfeer op school	6,9	7,7	6,6	7,2
Ik ben tevreden over de omgang met ll van deze school	6,8	7,1	6,7	7,0
Ik ga met plezier naar school	5,6	6,3	6,3	6,3

Inspectie voorinzage

De voorinzage 2018 geeft aan dat alle scores gemiddeld over drie jaren voldoende zijn met uitzondering van de havo van het Leonardo College. De voorspelling voor 2019 is dat alle afdelingen op genoemde punten voldoende scoren. De verwachting is dat het gemiddelde CE-cijfer van de afdeling VWO van het Leonardo College in 2019 met 0.01 onder de norm komt omdat het gemiddelde CE-cijfer 2018 laag was.

School/afdeling	Onderwijspositie tov advies PO	Onderbouw- snelheid	Bovenbouwsucces (driejaarstotaal)	Examencijfers (driejaarstotaal)
Leonardo College				
Onderbouw	boven de norm	boven de norm		
VMBO TL			onder de norm	boven de norm
HAVO			onder de norm	onder de norm
VWO			boven de norm	boven de norm
DvC Kagerstraat				
Onderbouw	boven de norm	boven de norm		
VMBO TL			boven de norm	boven de norm
HAVO			boven de norm	boven de norm
VWO			boven de norm	boven de norm
DvC Lammenschans				
Onderbouw	boven de norm	boven de norm		
VMBO G/TL			boven de norm	boven de norm
VMBO K			boven de norm	boven de norm
VMBO B			boven de norm	boven de norm

Op 31 mei 2018 heeft het DvC Kagerstraat een attendering gekregen voor het vmbo-gt omdat het bovenbouwsucces in het schooljaar 2016-2017 onder de norm was. Het driejarig gemiddelde voldeed wel aan de norm. De voorlopige onderwijsresultaten 2019 laten zien dat in 2017-2018 het bovenbouwsucces van vmbo-gt weer boven de norm is.

Inspectie bestuurlijk onderzoek

De inspectie heeft in 2018 een vierjaarlijks onderzoek uitgevoerd bij onze Scholengroep. Hierbij is gekeken in hoeverre de sturing op kwaliteit op orde is en of er sprake is van een deugdelijk financieel beheer. Als onderdeel van het onderzoek zijn op schoolniveau twee verificatieonderzoeken uitgevoerd over het thema: 'Werken aan je talent' bij de havo-afdeling van het Leonardo College (16 en 17 januari 2018) en bij de vwo-afdeling van het DvC Kagerstraat (1 februari 2018). De inspectie heeft geverifieerd of het beleid van het bestuur vanuit dit thema doorwerkt op de scholen en heeft zich gericht op het onderwerp: aansluiten bij talenten van leerlingen met behoud van resultaten. Het definitieve rapport van de inspectie d.d. 22 mei 2018 is gepubliceerd op de website van de scholengroep. We zijn zeer tevreden met dit rapport en kunnen ons vinden in de bevindingen van de inspectie. Deze bevestigen dat de afgelopen jaren veel is bereikt en dat we op de goede weg zijn. In het kort luiden de bevindingen van de inspectie:

Bestuursniveau: kwaliteitszorg en financieel beheer

- De inspectie heeft vastgesteld dat de scholen serieus aan de slag zijn gegaan met het beleidsonderwerp: aansluiten bij talenten, met behoud van resultaten. De scholen hebben de resultaten van leerlingen in beeld en bieden, vooral aan leerlingen die onvoldoende presteren, maatwerk om achterstanden te verhelpen. Scholen kunnen er nog meer aan werken dat alle leerlingen evenveel profiteren van dit beleid.
- Het bestuur draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs en het heeft voldoende zicht op de organisatie en de onderwijskwaliteit op de scholen. Het bestuur ziet erop toe dat afspraken worden nagekomen, verbeteringen worden doorgevoerd en stuurt indien nodig bij. Het stelsel van kwaliteitszorg op het Leonardo College, afdeling havo, functioneert nog niet voldoende. Hiervoor heeft het bestuur een herstelopdracht gekregen. Bij het vierjaarlijks onderzoek in 2022 wordt dit aspect door de inspectie opnieuw beoordeeld.
- Er is sprake van deugdelijk financieel beheer. Ook de financiële positie van het bestuur is in orde. De inspectie zien op korte en middellange termijn geen risico's voor de financiële continuïteit bij de scholengroep. Hiermee voldoet het bestuur aan de onderzochte standaarden van dit kwaliteitsgebied.

Schoolniveau: kwaliteitszorg

Havo Leonardo College:

- De inspectie beoordeelt het zicht op ontwikkeling en begeleiding, het didactisch handelen, de onderwijsresultaten en de kwaliteitscultuur als voldoende. Voor wat betreft het stelsel van kwaliteitszorg heeft de school een herstelopdracht gekregen.

Vwo DvC Kagerstraat:

- De inspectie beoordeelt het zicht op ontwikkeling en begeleiding, het didactisch handelen, de onderwijsresultaten en de kwaliteitszorg en -cultuur als voldoende.

Inspectie stelselonderzoeken

Tegelijkertijd met bovengenoemde verificatieonderzoeken zijn door de inspectie twee stelselonderzoeken uitgevoerd. Het doel van een stelselonderzoek is het verzamelen van informatie voor de (algemene) Staat van het onderwijs. De inspectie heeft hierbij gekeken of er elementen van motiverend onderwijs zijn terug te zien in de lessen. Van beide stelselonderzoeken is geen verslag gemaakt, wel zijn de bevindingen gedeeld met het bestuur en schoolleiding. Er heeft een stelselonderzoek plaatsgevonden bij de afdeling vmbo-gt (mavo) van het DvC Lammenschans (23 en 24 januari 2018) en bij de afdeling havo van het DvC Kagerstraat (31 januari 2018). In het kort luiden de bevindingen van de inspectie:

Vmbo-gt (mavo) DvC Lammenschans:

- De inspectie is positief over motiverend onderwijs zowel in de onder- als bovenbouw. De docenten kennen de leerlingen en bieden structuur. Binnen deze structuur is er ruimte voor individuele keuze en veel persoonlijke instructie. Het huiswerkbeleid en de keuzewerktijd worden als positief gezien. De inspectie heeft aangegeven vertrouwen te hebben in de ingeslagen weg en moedigt de school aan deze ontwikkelingen door te zetten.

havo DvC Kagerstraat:

- De inspectie spreekt van een prettige school met gemotiveerde leerlingen en docenten. De lessen zijn aantrekkelijk, goed voorbereid, innovatief en divers. Er wordt veel aandacht besteed aan motivatie en motiverende werkvormen. De leerlingen zijn actief en betrokken. De inspectie geeft aan dat de doorgaande lijn van onder- naar bovenbouw beter kan en dat er voor de leerlingen van de havo-bovenbouw meer structuur en begeleiding wenselijk is.

Opbrengsten 2018

Leonardo College

- basisarrangement voor alle afdelingen – gerealiseerd, havo niet gerealiseerd
- minimaal binnen de gestelde examendoelen - gerealiseerd
- interne doorstroom 90% - in ontwikkeling
- onderbouwsnelheid voldoende - gerealiseerd
- bovenbouwsucces voldoende – in ontwikkeling
- gemiddeld examencijfer op of boven het landelijk gemiddelde – gerealiseerd, havo niet gerealiseerd
- het verschil tussen het schoolexamen en het centraal schriftelijk examen is gering - gerealiseerd
- ontwikkelagenda SWV 17-18 is opgesteld - gerealiseerd

DvC Kagerstraat

- basisarrangement voor alle afdelingen - gerealiseerd
- minimaal binnen de gestelde examendoelen - vmbo-tl wel, havo en vwo niet
- interne doorstroom 90% - in ontwikkeling
- onderbouwsnelheid voldoende - gerealiseerd
- bovenbouwsucces voldoende - gerealiseerd
- gemiddeld examencijfer op of boven het landelijk gemiddelde - gerealiseerd
- het verschil tussen het schoolexamen en het centraal schriftelijk examen is gering - gerealiseerd
- ontwikkelagenda SWV 17-18 is opgesteld - gerealiseerd

DvC Lammenschans

- basisarrangement voor alle afdelingen - gerealiseerd
- minimaal binnen de gestelde examendoelen - gerealiseerd
- interne doorstroom 90% - in ontwikkeling
- onderbouwsnelheid voldoende - gerealiseerd
- bovenbouwsucces voldoende - gerealiseerd

- gemiddeld examencijfer op of boven het landelijk gemiddelde - gerealiseerd
- het verschil tussen het schoolexamen en het centraal schriftelijk examen is gering - gerealiseerd
- ontwikkelagenda SWV 17-18 is opgesteld - gerealiseerd

Examenresultaten 2018

Bij de kerncijfers voor in dit verslag staan de examenresultaten in percentages en de gemiddelde cijfers examenresultaten. We zijn trots op onze eindexamenresultaten 2018 en op een score van 100% bij de vwo-afdeling van het Leonardo College en bij de vmbo-tl-afdeling van DvC Lammenschans. Omdat de scholen van onze scholengroep leerlingen kansen willen bieden, kunnen leerlingen met potentie opstromen naar een hoger niveau omdat we zoveel als mogelijk uit onze leerlingen willen halen. Dit kan tot gevolg hebben dat de SE-cijfers enigszins lager kunnen uitvallen. Er blijven aandachtspunten. De plannen van aanpak voor beide mavo-afdelingen (van DvC Lammenschans en het Leonardo College) vertalen zich terug in positieve resultaten. Beide havo-afdelingen hebben blijvend aandacht. Naar verwachting zijn de resultaten van de vwo-afdeling van het DvC Kagerstraat in 2019 weer conform doelstelling.

Verbeterplannen

Naast bestaande plannen van aanpak voor de beide mavo- en havo-afdelingen van de scholengroep heeft het Leonardo College in 2018 een verbeterplan 2018-2019 opgesteld. In 2017 vielen de examenresultaten van de havo van het Leonardo tegen. De bestaande plannen gaven onvoldoende houvast om verbeteringen doelgericht en planmatig door te voeren. Tegen deze achtergrond is aan de inspectie gevraagd om, ondanks dat de opbrengstenkaart nog niet beschikbaar was, het verificatieonderzoek uit te voeren bij de afdeling havo. De uitkomsten van dit onderzoek hebben mede voeding gegeven aan dit verbeterplan. Het team van het Leonardo College heeft in 2018 een aantal interventies gepleegd. In het verbeterplan is ervoor gekozen om de extra begeleiding te intensiveren. De lestijden zijn aangepast en daarmee vrijkomende tijd/formatie is ingezet in deze extra ondersteuning. Daarnaast wordt gewerkt aan een versterking van het pedagogisch klimaat met behulp van het programma voor Transformatieve scholen. In het verbeterplan worden een aantal interventies beschreven die de school versterken om de resultaten te verbeteren teneinde minimaal binnen de door de inspectie gestelde normen te komen. De inspectie zou in mei 2019 bij het Leonardo College langskomen om te kijken in hoeverre de veranderingen ook daadwerkelijk verbeteringen zijn. Op basis van recente gegevens bevindt het Leonardo College zich weer buiten de gevarenszone. De Inspectie heeft dan ook in april 2019 laten weten dat een bezoek niet meer nodig is omdat gebleken is dat de school in haar missie is geslaagd.

Doelen 2019

- Kwaliteitsbeleid
  - doorontwikkeling rapportages (inclusief oordeelsvorming en prognoses)
  - verbeteren van integrale jaarplanning
  - formuleren van uitgangspunten van enkele beleidsthema's waaronder leerlingaantallen en -ontwikkelingen
  - ontwikkeling van een forecast proces
  - betere afstemming binnen het stafbureau en met de scholen
  - opstellen van standaard formats
  - opstellen van een handboek AO
- Onderwijskwaliteit
Alle scholen:
  - Inspectie: basisarrangement voor alle afdelingen (voldoende)
  - minimaal binnen de gestelde examenpercentages
  - interne doorstroom: cohortrendement voldoet aan de landelijk gestelde eisen
  - onderbouwsnelheid voldoende
  - bovenbouwsucces voldoende
  - gemiddeld examencijfer op of boven de inspectienorm
  - het verschil tussen het schoolexamen en het centraal schriftelijk examen is gering
  - vanuit de tevredenheidsonderzoeken geeft meer dan 50% van de leerlingen geeft aan zich eigenaar van zijn leerproces te voelen en gemotiveerd te zijn. Daarnaast voelt meer dan 50% van de leerlingen zich goed op onze school en zich verbonden met de maatschappij. Meer dan 50% van de leerlingen geeft aan enige keuzes in zijn leerproces te kunnen maken, minimaal een keer in de onderbouw, minimaal een keer in de bovenbouw

- ontwikkelagenda SWV 18-19 is opgesteld
- Leonardo College:
  - voldoen aan herstelopdracht ten aanzien van het stelsel van kwaliteitszorg in combinatie met uitvoeren interventies verbeterplan havo 2018-2019
  - vakwerkplannen met focus op resultaten
  - uitwerken schoolplannen in speciale werkgroep
- DvC Kagerstraat:
  - verder uitvoeren plan van aanpak opbrengsten havo waaronder verbetering havo-bovenbouw: meer structuur en begeleiding
  - werken aan verbetering doorgaande lijn onder- en bovenbouw
- DvC Lammenschans:
  - verder uitwerken keuzewerktijd
  - werken aan verbetering doorstroom
  - werken aan verbetering doorstroom van onderbouw naar bovenbouw
- Tevredenheid
  - een tevredenheidsenquête afnemen onder medewerkers.
  - bij alle tevredenheidsonderzoeken (ouders, leerlingen en medewerkers) van kwaliteitsscholen streven we naar een beoordeling die hoger ligt dan de benchmark

PERSONEEL

Onze hoofddoelstelling op personeelsgebied is het bevorderen van de professionele ontwikkeling van de medewerkers. Dit kan alleen binnen een lerende schoolorganisatie die in staat is zichzelf voortdurend te verbeteren, vernieuwen en te ontwikkelen en waarin medewerkers de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit met elkaar nemen en delen. Steeds meer worden we ons hiervan bewust en werkt dit door in ons HRM-beleid. In 2018 was er aandacht voor de aanpak van verzuim, de gesprekkencyclus, het VOG-beleid, het professioneel statuut, nieuwe leergangen en scholing voor (aanstaande) leidinggevenden en de nieuwe cao- VO 2018-2019. Daarnaast zijn we gestart met de voorbereiding op een nieuwe ronde LC-benoemingen in het kader van de functiemix in 2019.

Overzicht in cijfers 2018

Personeelssterkte

Aan de HR-systemen van de scholengroep kan informatie worden ontleend omtrent kwantitatieve personeelsgegevens. De cijfers betreffen medewerkers met een aanstelling. Stagiaires, vrijwilligers en gedetacheerden worden hier buiten beschouwing gelaten. Wel zijn vervangers (met een aanstelling) van afwezig personeel meegenomen in de cijfers.

Personeelssterkte	2016		2017		2018	
	Aantal	FTE	Aantal	FTE	Aantal	FTE
Da Vinci College Kagerstraat	98	76,2	89	72,3	97	74,4
Da Vinci College Lammenschans	147	117,0	141	114,9	136	110,1
Leonardo College	78	59,1	86	62,5	82	58,9
Stafbureau	16	12,5	14	11,5	13	10,7
Totaal	339	264,8	330	261,2	328	254,2

Als scholengroep zijn we in 2018 licht gedaald in aantal medewerkers en FTE ten opzichte van 2017. Dit past bij een licht dalend leerlingaantal. We zien dit terug in de in- en uitstroomcijfers, zoals hiernaast weergegeven. De redenen voor uitstroom zijn hieronder weergegeven.

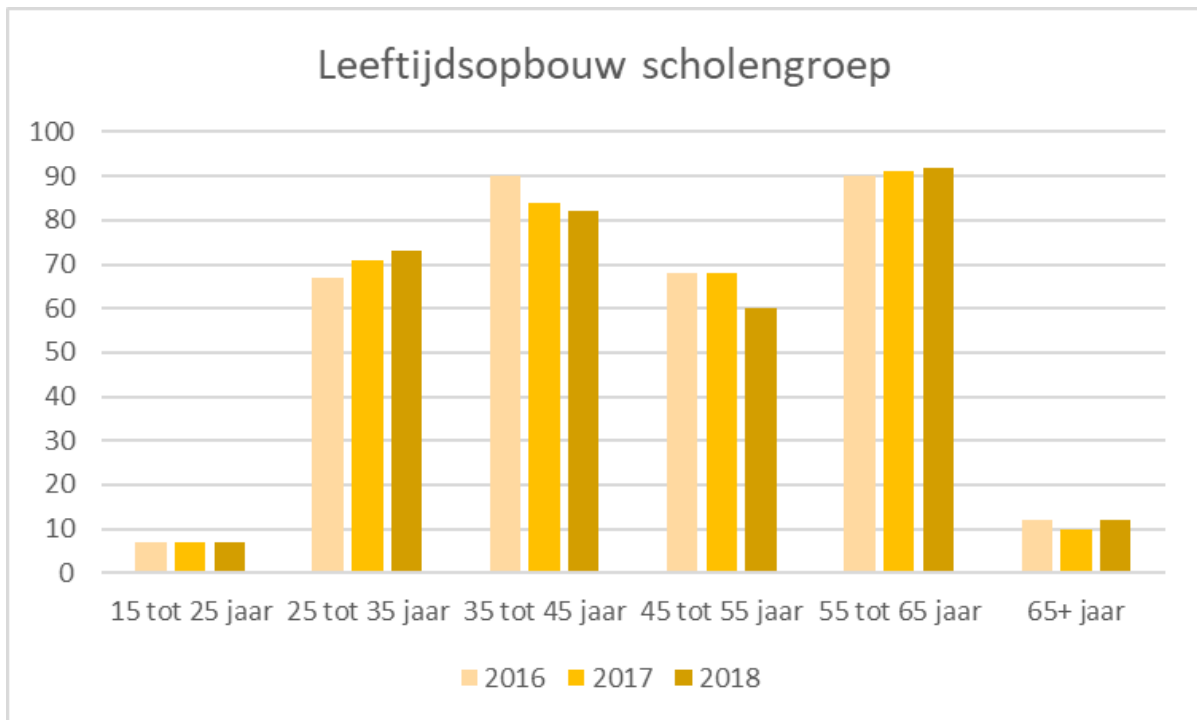
In- en uitstroom	2016		2017		2018	
	Aantal	FTE	Aantal	FTE	Aantal	FTE
Instroom	65	35,7	44	23,5	42	23,0
Uitstroom	47	30,5	58	34,7	48	28,7
Vershil	18	5,2	-14	-11,2	-6	-5,6

Uitstroomredenen	Aantal	FTE	Da Vinci College Kagerstraat		Da Vinci College Lammenschans		Leonardo College		Stafbureau	
(Deel)pensioen	4	3,1	3	2,4	1	0,7	0	0,0	0	0,0
Einde aanstelling	15	8,2	2	0,2	6	3,8	6	3,2	1	1,0
Instroom WIA	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0
Op eigen verzoek	25	14,8	2	0,9	9	5,9	12	6,2	2	1,8
Op initiatief werkgever/ VSO	4	2,5	0	0	1	0,52	2	1,5	1	0,5
Overleden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	48	28,7	7	3,6	17	10,9	20	10,9	4	3,3

Opvallend is dat er veel uitstroom is geweest op eigen verzoek. Helaas is er vrijwel geen respons geweest op de feedback vragenlijst voor vertrekkende medewerkers. Omdat dit mogelijk wel een aandachtspunt is, gaan we in 2019 de respons proberen te verhogen en de vragenlijst in aangepaste vorm opnieuw uitzetten.

Leeftijdsopbouw

De volgende grafiek geeft een weergave van de verdeling van onze medewerkers over de verschillende leeftijdscategorieën, over de jaren 2016 tot en met 2018. Te zien is dat we in 2018 meer medewerkers tot 35 jaar in dienst hebben en ook meer oudere werknemers boven de 55 jaar. Dit beeld is in lijn met de jaren 2015 tot en met 2017.

Verzuim

Het ziekteverzuim is in 2018 gestegen naar 5,11% ten opzichte van 2017. Hiermee komen we boven onze streefwaarde van 4,5% uit. We blijven wel onder het landelijk gemiddelde van 5,3% voor het OP en 5,5% voor het OOP in 2017 (Bron: VOION). Daar waar de stijging van het verzuim het hoogste is, zullen we een concreet Plan van Aanpak opstellen om het verzuim weer naar beneden te krijgen.

Verzuimcijfers 2018		Totaal
Scholengroep totaal	VP %	5,11
	MF	1,41
Da Vinci College Kagerstraat	VP %	2,37
	MF	1,39
Da Vinci College Lammenschans	VP %	8,16
	MF	1,26
Leonardo College	VP %	3,26
	MF	1,61
Stafbureau	VP %	2,35
	MF	1,89

De meldingsfrequentie, dat een beeld geeft over het aantal ziekmeldingen per werknemer, ligt onder onze streefwaarde van 1,5. Het landelijke gemiddelde is 1,6 voor het OP in 2017 en 1,2 voor het OOP (Bron: VOION). In 2019 blijft het verzuim een belangrijk aandachtspunt.

Tabel verzuim: VP = Verzuimpercentage MF = Meldingsfrequentie

Gesprekkencyclus

In 2018 heeft de tweede ronde van onze gesprekkencyclus plaatsgevonden. Er is een sterke toename in het

Overzicht gesprekkencyclus	2016/2017		2017/2018	
	Aantal mw	Aantal gespr	Aantal mw	Aantal gespr
Da Vinci College Kagerstraat	83	38	86	64
Da Vinci College Lammenschans	126	60	133	108
Leonardo College	71	54	74	63

aantal gesprekken ten opzicht van vorig jaar. Opvallend is dat met name bij het OOP op de scholen nog weinig gesprekken gevoerd zijn. Een aantal gesprekken kon niet gevoerd worden omdat medewerkers langdurig afwezig waren door ziekte of zwangerschapsverlof of net nieuw in de organisatie zijn. Een belangrijk onderdeel van de gesprekkencyclus is dat medewerkers zelf verantwoording dragen en werken aan hun kwaliteiten en professionele ontwikkeling. Dit past binnen onze HRM-visie. We kijken met belangstelling naar het schooljaar 2018/2019 waar de derde ronde van onze cyclus, zijnde de beoordelingsgesprekken, gepland staan.

CAO

De cao VO 2018-2019 is met ingang van 1 juni 2018 van kracht. Conform de nieuwe cao is een salarisverhoging van 2,35% toegepast voor al onze medewerkers met ingang van 1 juni 2018. In oktober 2018 hebben alle medewerkers een eenmalige uitkering van 1% van het salaris ontvangen. Een andere belangrijke ontwikkeling is dat het gesprek over de vermindering van de lestaak van onze leraren op gang gekomen is. Deze vermindering met 50 uur moet in het schooljaar 2019-2020 zijn uitvoer gaan krijgen.

VOG's

Ons VOG-beleid is aangescherpt in 2018. We vinden het belangrijk dat alle medewerkers een geldige VOG kunnen overleggen, of dat nu regulier personeel, inhuur, stagiairs of stafbureau betreft. Ook met de schoonmaak- en cateringleveranciers zijn afspraken gemaakt en moeten VOG's aanwezig zijn.

Professioneel Statuut

Na de zomervakantie van 2018 is op de drie scholen het gesprek gestart over het professioneel statuut. In het professioneel statuut willen we met elkaar afspraken maken over de wederzijdse verplichtingen tussen schoolleiding en leraren, in de manier van werken. Het algemene professioneel statuut is inmiddels voorgelegd aan de GMR en goedgekeurd. In 2019 zal het professioneel statuut per school meer inkleuring moeten krijgen.

Formatie

In juni 2018 is het scholengroep formatieplan definitief vastgesteld en in september hebben we de balans opgemaakt. We blijven op de scholen en het stafbureau binnen de afgesproken formatie, waardoor we financieel gezond blijven op dit punt.

Opleidingen

In 2018 is, in samenwerking met Fioretti Teylingen, het Stedelijk Gymnasium en SCO Leiden, een nieuwe leergang oriëntatie op leidinggeven (kweekvijver) gestart. Twee groepen á 13 deelnemers zijn de leergang in september gestart, een derde groep van 8 deelnemers start in januari 2019. In totaal nemen 15 medewerkers van onze scholengroep deel. Ook voor de schoolleiding die al actief is als leidinggevende is in 2018 een scholingsprogramma opgestart. Met onderwerpen als de transformatieve school, visie op leren, gesprekstechnieken en persoonlijk leiderschap, wordt deze scholing in 2019 voortgezet. De drie scholen stellen voor februari 2019 een eigen specifiek scholingsplan op. Deze sluit aan bij het scholengroepbrede HRM-beleid en de eigen school- en jaarplannen. In 2018 is hier een voorzet voor gemaakt.

Academische regionale opleidingsschool ROSRijnland

Sinds 2010 is onze scholengroep onderdeel van ROSRijnland. ROSRijnland is een geaccrediteerde academische opleidingsschool. De opleidingsschool is een samenwerkingsverband van 7 scholen voor VO met 20 vestigingen in de regio Leiden en Duin- en Bollenstreek, plus 5 lerarenopleidingen. ROSRijnland biedt studenten van de eerste en de tweedegraads lerarenopleidingen de gelegenheid invulling te geven aan de stage op een van de deelnemende scholen. Binnen de scholengroep hebben wij op elke locatie een begeleidingsteam. Het begeleidingsteam zorgt dat studenten een goede begeleiding krijgen. Tevens bieden zij begeleiding aan startende en nieuwe docenten.

Aantallen

In 2018 heeft onze scholengroep studenten, startende docenten en nieuwe docenten begeleiding geboden bij hun weg van startbekwaam naar ontwikkelingsbekwaam.

Aantallen begeleide contacten uitgesplitst per contact en school

LDV	Studenten/ studenten uren	eigen	Startende docenten	Nieuwe docenten	Totaal
Leonardo College	11	-	-	13	24
DvC Lammenschans	19	3	3	2	24
DvC Kagerstraat	24	4 (jaar 3)	4 (jaar 3)	2	30

Resultaten ROSRijnland 2018

- uitvoeren van de speerpunten vanuit ROSRijnland:
  - versteviging in samen opleiden
  - een doorlopende professionaliseringslijn
  - onderzoek
- uitvoeren van de speerpunten binnen de scholengroep Leonardo Da Vinci:
  - verstevigen van het contact van MT en begeleidingsteam
  - een heldere coach opdracht (gericht op ontwikkeldoelen)
  - rol van de sectie (vakcoach) bij de begeleiding versterken
- personele ontwikkelingen binnen de begeleidingsteams:
  - binnen het team van DvC Lammenschans doen momenteel 3 docenten de BOS1 opleiding
  - binnen het team van het Leonardo College is 1 BOS minder
  - in 2019 zal de schoolopleider van DvC Kagerstraat met pensioen gaan, er zal daar een nieuwe schoolopleider aangenomen worden
  - de BOS2 is in 2018 nog niet ingezet
- begeleiding Startende Leraar (BSL): het programma BSL heeft in 2018 geen doorgang gevonden, het aantal startende leraren was onvoldoende.
- tevredenheidsonderzoek: In 2018 hebben wij een vragenlijst over de begeleiding afgenomen om inzicht te krijgen of het begeleidingsteam de goede dingen doet, naar voren is gekomen dat men tevreden is over begeleiding door de BOS (gem. 8.2), en men is tevreden over de begeleiding door de sectie (gem. 7.7), de scholengroep wordt als een prettige leerwerkplek (gem. 7.8)
Het gehele onderzoek kan worden opgevraagd.

HUISVESTING EN DUURZAAMHEID

Het kalenderjaar 2018 stond in het teken van verbouwen en verhuizen.

Scholengroep

- Naar aanleiding van een Europese aanbesteding is er binnen de gehele scholengroep een nieuw (kostenbesparend) printerpark met printshops geïmplementeerd.

DvC Lammenschans

- Vanwege een samenwerking met het Mbo-Rijnland is de afdeling Motorvoertuigen uitgebreid en vergroot.
- Het huurcontract van ISK 1 aan de Kanaalpark 141 liep af in 2018. Er is een nieuwe locatie gevonden aan de Mary Zeldenrustweg 18 in de wijk Stevenshof. Na renovatie heeft de verhuizing in drie fasen plaatsgevonden.
- Ten aanzien van het realiseren van de 'cascoruimte' boven de sporthal, om deze geschikt maken voor sportdoeleinden, zijn in 2018 gesprekken gevoerd met de gemeente en de (vastgoed)eigenaar.

DvC Kagerstraat

- In 2018 heeft een derde deel van de renovatie plaatsgevonden van het oude bouwdeel volgens het plan van Topos.
- De gemeente Leiden stelt in het VVHO een budget beschikbaar voor een grootscheepse renovatie in 2021. De eerste gesprekken zijn met de gemeente Leiden gevoerd. In 2019 wordt gestart met het maken van een plan.

Leonardo College

- Na een aanbesteding is ICS adviseurs aangesteld voor de begeleiding van het nieuwbouwproject.
- Voor het project vervangende nieuwbouw is een architect, Ector, geselecteerd voor het maken van een voorlopig ontwerp en er is een vooraankondiging geplaatst op Tendered. Het voorlopig ontwerp is gemaakt.
- Eind 2018 is een flink tekort op de begroting voor de nieuwbouw van het Leonardo College waartoe in 2004 is besloten. De door de gemeente toegezegde EUR 13 miljoen gaat uit van een meterprijs van EUR 1.400, echter de marktprijs is inmiddels EUR 1.650 per meter. De raming eind 2018 van de kosten is EUR 15 miljoen, waardoor er een begrotingstekort van EUR 2 miljoen is. Als gevolg van dit tekort heeft de scholengroep de voorbereiding voor de aanbesteding stopgezet. In 2018 zijn hierover diverse gesprekken met de gemeente gevoerd, dit heeft begin 2019 nog niet geresulteerd in een oplossing.
- Voorjaar 2019 heeft opnieuw overleg plaatsgevonden met de gemeente over het beschikbare budget en de uit te voeren onderzoeken en aan te vragen vergunningen (in samenhang met een wijziging van het bestemmingsplan). Gezien de urgentie en de toch complexe materie heeft de gemeente besloten er een interne projectleider op te zetten. De verwachting is dat er rond juni 2019 meer duidelijkheid is en een nieuwe planning.

Het kalenderjaar 2019 staat met name in het teken van verbouwen DvC Lammenschans en besluitvorming rondom de voortgang van de nieuwbouw van het Leonardo College.

DvC Lammenschans

- VmboRijnland heeft het huurcontract van de 6^e verdieping per 1 oktober 2019 opgezegd. Om de leerlingen goed onderwijs te kunnen blijven geven, is een interne verbouwing noodzakelijk van vier etages.
- Sluiten huurcontract van een etage in de sporthal.
- In 2019 zal worden onderzocht of het huurcontract van ISK 2 (Kanaalpark 144) zal worden verlengd of beëindigd.

DvC Kagerstraat

- In 2019 zal op basis van de planning van de gemeente (Integraal Huisvesting Plan VO Leiden) worden gestart met de voorbereidingen van de geplande grote renovatie vanaf 2021.

Nieuwbouw Leonardo College

- 2019 staat het in het teken van duidelijkheid (van de gemeente Leiden) en besluiten ten aanzien van planning en budget. Intern zullen met GMR en de Raad van Toezicht hierover definitieve besluiten worden genomen.

- Zodra het definitieve budget en de planning bekend zijn, zal worden gestart met de Europese aanbesteding voor de selectie van een aannemer en het opstellen van een DO (definitief ontwerp) van de nieuwbouw.

In het kader van duurzaamheid:

- zijn in 2017 op het dak van het DvC Kagerstraat 654 zonnepanelen geplaatst (zie jaarverslag 2017), resulterend in een energiebesparing in 2018 en verder;
- is in 2018 door het nieuwe printbeleid een besparing op het printverbruik gerealiseerd;
- is in 2018 een contract afgesloten met EE-care voor energiemonitoring van onze scholen (slimme meters, betere afstelling installaties op benodigd gebruik etc.), eveneens resulterend in besparingen in 2018 en verder.

ICT

Ons uitgangspunt is dat ICT integraal wordt ingezet als middel voor het geven van goed onderwijs. Daarbij adviseren onze collega's van ICT over de verbetering van onderwijs- en bedrijfsprocessen. Iedere gebruiker kan hierbij vertrouwen op goede systemen en ondersteuning. Op basis van de begroting 2018 is het volgende gerealiseerd:

- de uitvoering van een cyclisch programma van de stuurgroep IBP omtrent de beveiliging van (persoons)informatie en het waarborgen van de privacy
- er is begonnen met de vernieuwing van het serverpark (bestaande hardware is afgeschreven, uit garantie en vervangen) waarbij primair is ingezet op functionele migratie richting de Microsoft Cloud, in 2019 wordt dit voortgezet
- het besturingssysteem Windows 7 is gemigreerd naar Windows 10 (apparaten van docenten van het Leonardo College en van het DvC Lammenschans worden vervangen door laptops), ook dit wordt voortgezet in 2019
- de informatievoorziening is gestructureerd, doelgroepen zijn bepaald, platformen zijn ingericht en er is gestart met de vernieuwing van de volledige website (gereed 2019)
- het ouderportaal van het DvC Kagerstraat en van het DvC Lammenschans zijn ingericht en operationeel in 2018
- het medewerkersportaal wordt aangepast (inrichting Office365: bestandsdeling en samenwerken) met projectuitloop naar 2019

Als vervolg hierop staan de volgende actiepunten in de planning voor 2019:

- voortzetting cyclisch programma (stuurgroep IBP) omtrent de beveiliging van (persoons)informatie en het waarborgen van de privacy
- afronding vernieuwing serverpark (zie hierboven)
- afronding migratie besturingssysteem Windows 7 naar Windows 10 (zie hierboven)
- afronding structureren informatievoorziening (zie hierboven)
- website (volledig vernieuwd)
- afronding aanpassing medewerkersportaal (inrichting Office365; bestandsdeling en samenwerken)
- ontwikkelen plannen t.a.v. de herinrichting van de ICT-organisatie om de informatiebehoefte te vertalen naar de juiste voorzieningen
- vervanging van het huidige servicemanagementapplicatie door een nieuwe applicatie
- uitbesteden van serverdiensten (functionele migratie van diverse serverdiensten richting de Microsoft Cloud)

PRIVACY EN AVG

Informatiebeveiliging en privacybeleid (IBP)

Op 25 mei 2018 is de AVG in werking getreden. De stuurgroep IBP-LdV heeft in 2018, op grond van een stappenplan en conform de planning van de VO-raad, scholing gevolgd, diverse documenten opgesteld, organisatorische en technische maatregelen genomen en activiteiten ondernomen om bewustzijn in de organisatie te verhogen. In 2018 is met instemming van de GMR een FG (Functionaris Gegevensbescherming) benoemd en aangemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (nr. FG FG008284). De Scholengroep heeft vanaf augustus 2018 een eigen Privacy Portaal. Doel van dit portaal is om vraag gestuurde informatie te geven aan de vier doelgroepen: leerlingen, ouders, medewerkers en anderen. Daarnaast kunnen we met dit portaal voldoen aan onze verantwoordingsplicht. Het Privacy Portaal LdV is te vinden via de knop 'uw en onze privacy' op de websites van de scholengroep en scholen en via <https://privacy.davinci-leiden.nl>.

Doelen 2019

- vervolg organisatorische en technische maatregelen gelet op beveiliging
- aanpassen processen
- Data Protection Impact Assessment (DPIA) ten aanzien van het leerlingvolgsysteem en het cameratoezicht
- verwerkingenregister
- pcda-cyclus risico's & beheersmaatregelen

COMMUNICATIE

Communicatieplan

Een hbo-student van de opleiding communicatie van de Hogeschool Rotterdam heeft in het kader van de studie een extern communicatieplan opgesteld. Het doel is om te bouwen aan een goede relatie met de doelgroepen(binding) en aan de werving(groei) van nieuwe leerlingen. Dit plan was gereed in mei 2018. Op basis hiervan hebben de scholen een eigen jaarplanning met acties. De scholen worden hierbij ondersteund door communicatiebureau OWNagency. Per school wordt op eigen wijze gebruik gemaakt van sociale kanalen en interactieve middelen.

Nieuwe websites

De nieuwe websites wordt gerealiseerd door De Coalitie communicatiespecialisten en zijn halverwege 2019 gereed. Medewerkers van de scholen en het stafbureau Scholen hebben vanaf oktober 2018 hard gewerkt aan de content voor de nieuwe websites. Er zijn sitemaps ontwikkeld voor:

- scholengroep/algemeen
- Leonardo College (vwo, havo, mavo)
- DvC Kagerstraat (vwo, havo, mavo, technasium)
- DvC Lammenschans (mavo en vmbo basis en kader)
- DvC ISK (van pro tot vwo) meertalig: Nederlands, Engels, Arabisch

Uitgangspunt voor elke locatie-site is een heldere onderverdeling in de categorieën: organisatie (onze school), onderwijs, leerlingen, ouders en groep 7/8.

4. FINANCIËN

In dit hoofdstuk zijn de balans en de staat van baten en lasten van Stichting Scholengroep Leonardo Da Vinci toegelicht. De cijfers zijn ontleend aan de jaarrekening 2018 (zie hoofdstuk 7) en zijn afgerond op duizenden euro's.

KERNCIJFERS

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten 2018 vergeleken met de opgestelde begroting 2018 en met de baten en lasten 2017.

Verkorte resultatenrekening (x € 1.000)	Realisatie 2018	Begroot 2018	Realisatie 2017	Afwijking t.o.v. begroot	% Afwijking t.o.v. begroot
Ministerie OCW	25.557	24.458	24.744	1.100	4,5%
Overige overheidsbijdragen	537	501	515	36	7,2%
Overige baten	1.004	784	909	220	28,1%
Totaal baten	27.098	25.742	26.168	1.356	5,3%
Personele lasten	20.750	19.996	20.635	754	3,8%
Afschrijvingen	721	739	761	-18	-2,4%
Huisvestingslasten	1.997	1.958	1.957	40	2,0%
Overige instellingslasten	3.118	2.899	3.061	219	7,6%
Totaal lasten	26.586	25.591	26.414	995	3,9%
Saldo baten en lasten	512	151	-246	361	239,1%
Financiële baten	-1	-0	2	-1	-324,0%
Exploitatieresultaat	511	151	-244	360	239,0%

De Scholengroep heeft over 2018 een positief resultaat behaald van € 511K. In 2017 bedroeg dit een negatief resultaat van € 244K. Het resultaat is € 360K hoger dan het begrote resultaat van € 151K.

De baten zijn 5% hoger dan begroot, de lasten 4%. Belangrijkste oorzaken hiervoor zijn de cao-stijging (2,6%) welke zowel aan de baten als lastenkant niet in de begroting was meegenomen, per saldo heeft dit geen invloed op het resultaat. Het hogere dan begrote resultaat betreft met name hogere overige baten, waar geen directe kosten tegenover staan. Daarnaast is het leerlingenaantal is per 1 oktober 2018 met 115 leerlingen gedaald, waardoor we voor deze leerlingen wel financiering hebben ontvangen maar geen kosten hebben gemaakt. Verder was de afdracht passend onderwijs onterecht te hoog in de begroting opgenomen en is er geen aanspraak noodzakelijk geweest op de post onvoorzien.

In onderstaand overzicht is een analyse van de belangrijke mutaties t.o.v. de begroting 2018 opgenomen. De bedragen in het rood geven aan dat de baten lager zijn dan begroot of de lasten hoger dan begroot.

Belangrijkste mutaties t.o.v. de begroting 2018 (x € 1.000)	
Hogere overige baten, o.a. verhuur, ouderbijdragen en samenwerkingen	219
Indexering aantal leerlingen	163
Afdracht passend onderwijs	193
Post onvoorzien niet gerealiseerd	122
Dotaties personele voorzieningen	-217
Hogere uitgaven aan PR	-85
Diversen	-35
Totaal	360

TOELICHTING OP CIJFERS EN BELEID

Onderstaand is een toelichting op de staat van baten en lasten en de balans van 2018 opgenomen. Grote afwijkingen t.o.v. de begroting zijn hierbij toegelicht. De bijbehorende inzet van middelen is doelmatig geweest. Onder doelmatigheid wordt verstaan het op zodanige wijze gebruiken van middelen dat bij een gegeven hoeveelheid middelen een maximale output wordt verkregen of dat voor een hoeveelheid output van een gegeven kwaliteit een zo gering mogelijke input benodigd is. De doelmatigheid blijkt onder andere uit het feit dat de kosten meebewegen met het aantal leerlingen. De hogere inkomsten als gevolg van de leerlingendaling zijn niet uitgegeven en leiden daardoor bewust tot een positief resultaat. Een ander voorbeeld van doelmatige inzet van middelen is dat er binnen het stafbureau een kwaliteitsimpuls is gedaan. Hierbij is er enerzijds geïnvesteerd in kwalitatief goed personeel en anderzijds zijn vanuit kosten oogpunt bewust bepaalde zaken uitbesteed aan een administratiekantoor.

Staat van baten en lasten

Baten

De rijksbijdragen zijn € 1.099K hoger dan de begroting 2018. Belangrijkste oorzaken zijn de cao-stijging welke niet was begroot, indexering van het leerlingenaantal, een lagere afdracht passend onderwijs en VaVo en een hogere subsidie prestatiebox en studieverlof.

De overige overheidsbijdragen zijn in lijn met de begroting 2018.

De overige baten zijn € 219K hoger dan de begroting 2018. Hogere huuropbrengsten a.g.v. intensivering samenwerking huurders, hogere ouderbijdragen door intensieve sturing en diverse afgesloten samenwerkingen waar een financiële tegemoetkoming tegenover staat.

Verantwoording besteding middelen Prestatiebox VO

De inkomsten vanuit de prestatiebox VO zijn aanzienlijk hoger dan begroot in 2018 en hoger dan vooraf als investering in de kaderbrief 2018 door het bestuur aangegeven. In het algemeen kan gesteld worden dat de drie scholen er middels hun formatieplan voor ruim 6 fte (€ 422K) aan innovatie en kwaliteitsverbetering op hebben ingezet. Dit is per klokuur terug te vinden in het formatieplan per school. Bovenschools zijn een aantal beoogde investeringen (met name op het gebied van ICT) niet uitgevoerd waardoor de beoogde implementatiekosten niet gemaakt zijn. Voor het overige zijn er een scala aan maatregelen uitgevoerd op het gebied van onderwijsontwikkeling, HRM, deskundigheidsbevordering, organisatie- en personeelsontwikkeling, kwaliteitszorg, AVG, verbetering van faciliteiten en ICT ondersteuning.

Verantwoording besteding middelen Aanvullende bekostiging technisch VMBO

De extra gelden vanuit de subsidie Sterk Techniekonderwijs regio Leiden-Bollenstreek Zuid hebben we afgelopen jaar gebruikt om ons docentenbestand uit te breiden. We hebben een goede docent boventallig aan kunnen stellen vanuit dit geld. Dit is noodzakelijk omdat er op korte termijn, vanwege natuurlijk verloop, docenten afscheid gaan nemen. Door nu al eigen mensen in dienst te houden, op te leiden in de praktijk door de zittende, ervaren docenten, zorgen we voor continuïteit. Dit is hard nodig omdat er een groot tekort is aan goed opgeleid technisch onderwijspersoneel.

Lasten

De personele lasten zijn € 753K boven de begroting. Het belangrijkste verschil betreft de cao-stijging welke niet was begroot, daarnaast is er een hogere dotatie aan de personele voorzieningen, zijn er hogere kosten voor scholing en inhuur en staat hier tegenover dat de post onvoorzien niet is benut.

Personele lasten (x € 1.000)	Expl 2018	Begr 2018	Expl 2017
Loonkosten van formatie	19.155	18.428	19.389
Loonkosten vervangingen	377	385	349
Subtotaal loonkosten	19.532	18.813	19.739
Uitkeringen	-371	-203	-356
Saldo loonkosten minus uitkeringen	19.161	18.610	19.382
Inhuur personeel	503	440	498
Scholing personeel	287	219	253
Dotaties aan personele voorzieningen	332	115	119
Overige personele kosten	467	612	382
Totaal personele lasten	20.750	19.996	20.635
Personele bezetting (in fte)	254	250	261
Prijs per fte	82	80	79

- Op basis van wet- en regelgeving zijn diverse personele voorzieningen gevormd. De totale dotatie aan deze voorzieningen in 2018 is € 332K;
- De afschrijvingen en huisvestingslasten zijn in lijn met de begroting 2018;
- De overige instellingslasten zijn € 219K hoger dan de begroting 2018. De belangrijkste overschrijdingen zijn kosten leermiddelen en public relations (PR);
- De financiële baten en lasten zijn in lijn met de begroting 2018.

Balans

De financiële positie van de Scholengroep komt tot uitdrukking in de balans. De verkorte balans is onderstaand weergegeven afgerond in duizenden euro's.

Verkorte balans (x € 1.000)	Balans 31-12-2018	Balans 31-12-2017	Afwijking 2018 t.o.v. 2017
Activa			
Materiële vaste activa	3.623	3.784	-161
Financiële vaste activa	25	25	-
Vorderingen	1.182	747	435
Liquide middelen	6.003	5.125	878
Totaal	10.833	9.681	1.152
Passiva			
Eigen vermogen	5.064	4.553	511
Voorzieningen	1.617	1.190	427
Schulden lang	160	109	51
Schulden kort	3.992	3.829	163
Totaal	10.833	9.681	1.152

- De materiële vaste activa zijn € 161K lager dan voorgaand jaar. Dit wordt veroorzaakt doordat de afschrijvingen (€ 721K) de investeringen (€ 560K) overstijgen;
- Onder financiële vaste activa is een in 2016 gestorte waarborgsom (€ 25K) voor de huur van Kanaalpark 144 opgenomen;
- De vorderingen zijn € 435K hoger dan voorgaand jaar. Dit betreft met name de vorderingen op de gemeente Leiden m.b.t. huisvesting en diverse subsidie aanvragen.

- De liquide middelen zijn € 878K hoger dan voorgaand jaar. Een verklaring voor deze toename is opgenomen in het in de jaarrekening 2018 opgenomen kasstroomoverzicht.
- Het eigen vermogen stijgt als gevolg van het exploitatieresultaat over 2018 met een bedrag van € 511K tot € 5.064K. In het eigen vermogen is een bestemmingsreserve opgenomen van € 321K voor gepersonaliseerd leren en een bestemmingsreserve voor nieuw- en verbouw van € 375K.
- Er zijn voorzieningen gevormd voor groot onderhoud en personele voorzieningen voor jubilea, spaarverlof, wachtgeld en verlof i.v.m. levensfasebewust personeelsbeleid. Aan de voorzieningen is in totaal € 623K gedoteerd en € 195K onttrokken, zie de jaarrekening 2018 voor een specificatie per voorziening.
- De langlopende schulden zijn € 51K hoger dan voorgaand jaar, dit betreft een lening t.b.v. zonnepanelen.
- De kortlopende schulden zijn € 163K hoger dan voorgaand jaar. Dit betreft met name de vooruitontvangen subsidie van het Ministerie van OCW en overige overlopende passiva.

KENGETALLEN

Aan de balans en staat van baten en lasten zijn de volgende kengetallen ontleend.

Kengetallen	2018	2017
Liquiditeitsratio	1,80	1,5
Solvabiliteitsratio (excl. voorzieningen)	0,47	0,48
Solvabiliteitsratio (incl. voorzieningen)	0,55	0,61
Kapitalisatiefactor (balanstotaal excl. gel)	35,41%	29,10%
Rentabiliteitsratio	1,89%	-0,94%

De liquiditeit geeft aan in hoeverre de stichting op korte termijn aan zijn verplichtingen kan voldoen. Dit getal dient groter dan 1 te zijn. De liquiditeitsratio van 2018 betekent dat ruim 1,8 keer kan worden voldaan aan de uitstaande kortlopende verplichtingen. De liquiditeitsratio ontwikkelt zich positief.

De solvabiliteit geeft aan in hoeverre een organisatie de financiële verplichtingen aan verschaffers van vreemd vermogen kan nakomen met behulp van alle activa. Er is sprake van een goede solvabiliteit indien deze (incl. voorzieningen) boven de 0,4 is. De solvabiliteitsratio ontwikkelt zich positief.

De kapitalisatiefactor is vastgesteld exclusief de onder materiële vaste activa opgenomen gebouwen. De kapitalisatiefactor ligt met 35,41% op het door de commissie Don geadviseerde maximum van 35% voor grotere organisaties. De kapitalisatiefactor wordt berekend door het balanstotaal verminderd met de waarde van de gebouwen te delen door de totale baten. De kapitalisatiefactor ontwikkelt zich positief.

De rentabiliteit is het exploitatieresultaat in verhouding tot de totale baten. De signaleringgrens van het Ministerie van OC&W is < -0,10. De rentabiliteitsratio ontwikkelt zich positief.

Kengetallen (baten en lasten)	Realisatie	Begroot	Realisatie
	2018	2018	2017
Personele lasten in % van totale lasten	78,05%	78,14%	78,12%
Verhouding rijksbijdrage / totale baten	94,31%	95,01%	94,56%
Resultaat in % van totale baten	1,89%	0,59%	-0,93%

- Het aandeel van de personele lasten van de totale lasten is redelijk in lijn met voorgaande jaren;
- Het aandeel van de rijksbijdrage van de totale baten is licht gedaald ten opzichte van voorgaand jaar. Dit komt met name doordat in 2018 incidenteel hogere overige baten zijn ontvangen;
- Het resultaat in verhouding tot de totale baten is gestegen ten opzichte van voorgaand jaar, door het hoge resultaat dat in 2018 gerealiseerd is.

RESULTAATBESTEMMING

Het College van Bestuur heeft besloten tot de volgende resultaatbestemming. Het positieve resultaat van 2018 van € 511K wordt gedoteerd naar de algemene reserve. De reserves zijn mede aangevuld door de te ruime lumpsum vanuit het ministerie in 2018 (als gevolg van het dalende leerlingaantal).

5. TOEKOMST EN CONTINUÏTEIT

ONTWIKKELINGEN

De volgende belangrijke ontwikkelingen worden verwacht:

- *belangrijke ontwikkelingen in de baten en lasten, mede op basis van de verwachte ontwikkeling van kengetallen en bekostigingsvariabelen* We verwachten de komende jaren een licht dalend aantal leerlingen, vooral door afname van de instroom van basis en kader leerlingen op het DvC Lammenschans. De lichte groei van het aantal leerlingen op DvC Kagerstraat zal dit niet volledig kunnen compenseren, mede omdat het Leonardo College ook een lichte daling van het aantal leerlingen verwacht. In het meerjarenperspectief is de formatie op basis hiervan aangepast en zijn materiële uitgaven hiermee in evenwicht gebracht. Ten aanzien van de baten en lasten verwachten we de komende jaren geen ingrijpende veranderingen. Wel wordt vanaf 2012 geleidelijk over een periode van 5 jaar een vereenvoudiging van de bekostiging ingevoerd (welke mogelijk tot maximaal 1,5% lagere lumpsum zou kunnen leiden). Bij de kengetallen zal de kapitalisatiefactor mogelijk verder toenemen, maar omdat dit kengetal niet meer als bruikbaar wordt geacht is dit geen reden tot zorg. Het beleid is om de komende jaren kleine overschotten te begroten om eventuele tegenvallers in de begroting te kunnen opvangen. We menen dat we met deze gezonde reserve positie en een aantoonbaar aanwezig vermogen om tijdig formatieve aanpassingen te doen, voldoende "in control" zijn.
- *het huisvestingsbeleid (eigendom en huur, doordecentralisatie, voorgenomen bouwprojecten en andere bouwkundige investeringen) en de financiering daarvan* Een gewenste andere definitieve ISK-locatie zal door de gemeente Leiden gefinancierd dienen te worden. Indien we besluiten om (naast het verplichte en door de gemeente Leiden voor het nieuwe Leonardo College te financieren "Frisse Scholen concept" en geldende BEN-norm) extra voorzieningen op het gebied van duurzaamheid en met daarmee gepaard gaande lagere toekomstige exploitatielasten wensen te realiseren, dan zal er een beroep op de gezonde en stevige reservepositie van de stichting gedaan kunnen worden. Het is dus belangrijk dat deze middelen er zijn. Dit mede omdat de voor 2012 geplande renovatie van het oude bouwdeel van DvC Kagerstraat ook uitgevierd moet kunnen worden.
- *de overige voorgenomen investeringen en projecten* Met uitzondering van mogelijke ondersteuning voor gepersonaliseerd leren, zullen deze vanuit de reguliere begrotingen gedekt moeten worden. Hiermee handhaven we het huidige (goede) voorzienings- en facilitaire niveau. Wel zal er bij de inrichting van het nieuwe Leonardo College mogelijk versneld op de inventaris en ICT-middelen worden afgeschreven, daarvoor zijn voorzieningen getroffen.
- *de ontwikkelingen rond contractactiviteiten en zogeheten derde geldstroomactiviteiten* Hier zien we vooralsnog geen (toekomstige) wijzigingen die beleidsvoornemens noodzakelijk maken.
- *verwachte mutaties in reserves (onderscheiden naar de algemene reserves, de bestemmingsreserves en overige reserves en fondsen) en voorzieningen.* De reservepositie is gezond, zal nog iets toenemen en zal dat ook blijven wanneer we de komende jaren met sluitende begrotingen en realisatie daarvan werken. Indien nodig zal na de risico analyse in 2018 (waarbij we het buffervermogen hebben verlaagd naar € 1,1 mio) een nieuwe risicoanalyse in 2020 opnieuw tot aanpassingen van de normen kunnen leiden.
- *vanuit de wens tot verdere professionalisering van de financiën functie binnen de scholengroep is ultimo 2018 een verbeterplan financiën opgesteld.* Hierin zijn verbeteracties opgenomen, die in 3 fasen gerealiseerd zullen worden (medio 2019, ultimo 2019 en vanaf 2020). De verbeteracties hebben betrekking op diverse onderdelen van de planning & control-cyclus, zoals de periodieke rapportages, begroting en forecast.

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die een toelichting in het jaarverslag vereisen.

CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

Met de continuïteitsparagraaf wil de scholengroep een beeld schetsen voor de komende 3 jaar. De gegevens zoals ze in deze paragraaf zijn opgenomen zijn ontleend aan de meerjarenraming voor de periode 2019-2021. Op grond van de recente ontwikkelingen en de nu definitieve jaarcijfers 2018 kunnen de in deze paragraaf opgenomen cijfers afwijken van de cijfers in de meerjarenraming zonder dat de essentie van de meerjarenraming wordt aangetast.

Leerlingen en personeel

In onderstaande overzichten zijn de verwachte ontwikkelingen ten aanzien van leerlingenaantallen en personele bezetting opgenomen. De leerlingenaantallen zijn door de scholen conservatief realistisch geprognosticeerd. Als gevolg van de daling van het aantal leerlingen is bij de personele bezetting ook een dalend beeld te zien. De ontwikkeling van de personele bezetting is naast het leerlingenaantal afhankelijk van de hoogte van de subsidies en kostenontwikkelingen.

	Realisatie	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Ontwikkelingen leerlingenaantal	2018	2019	2020	2021	2022
Leerlingen per teldatum 1 oktober (incl. VaVo en Delta)	2.844	2.789	2.771	2.755	2.765

	Realisatie	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Ontwikkelingen personele bezetting in fte	2018	2019	2020	2021	2022
Directie en management	7,80	7,80	7,80	7,80	7,80
Onderwijzend personeel	37,70	41,76	41,36	41,36	40,65
Onderwijsondersteunend personeel	208,70	193,84	185,11	181,10	180,69
Totaal personele bezetting	254,20	243,40	234,27	230,26	229,14

Meerjarenbegroting, balans en kengetallen

Onderstaand zijn de staat van baten en lasten en de verkorte balans van 2018 opgenomen. Vervolgens zijn hieraan de cijfers uit de begroting 2019 t/m 2022 toegevoegd.

De meerjarenbegroting bevat vanzelfsprekend een aantal risico's en onzekerheden. Dit betreft de nieuwbouwplannen voor het Leonardo College, de verbouwing Lammenschans, de aantallen leerlingen ISK en huisvesting ISK, de gedeeltelijke renovatie aan de Kagerstraat en de landelijke vereenvoudiging van de bekostiging. Daarnaast heeft de daling van het aantal leerlingen gevolgen voor de 'dekkingsgraad' van vaste kosten.

De meerjarenbegroting laat op basis hiervan op dit moment, bij ongewijzigd beleid, een oplopend tekort zien. Gezien de beperkte omvang van het tekort zijn er voldoende handvatten om in goed overleg zorg te dragen voor een sluitende begroting de komende jaren. Mede op basis van de huidige balanspositie kan geconcludeerd worden dat de scholengroep er financieel gezond voorstaat en dat dit de komende jaren zeker zo zal blijven.

Met het oog op bovenstaande menen we dat de eerder opgenomen resultaatbestemming voldoende is onderbouwd.

	Realisatie	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Staat van baten en lasten (x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Ministerie OCW	25.557	24.985	24.642	24.532	24.461
Overige overheidsbijdragen	537	380	280	257	262
Overige baten	1004	810	810	790	790
Totaal baten	27.098	26.174	25.731	25.578	25.513
Personele lasten	20.750	20.582	20.141	20.045	20.067
Afschrijvingen	721	823	874	900	829
Huisvestingslasten	1.997	1.872	1.855	1.905	1.910
Overige instellingslasten	3.118	2.945	2.854	2.859	2.879
Totaal lasten	26.586	26.222	25.724	25.710	25.685
Saldo baten en lasten	512	-48	7	-132	-172
Financiële baten	-1	0	0	-0	-1
Exploitatieresultaat	511	-47	8	-132	-173

	Balans	Balans	Balans	Balans	Balans
Verkorte balans (x € 1.000)	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
Activa					
Materiële vaste activa	3.623	4.505	4.566	4.326	3.782
Financiële vaste activa	25	25	25	25	25
Vorderingen	1.182	750	750	750	750
Liquide middelen	6.003	4.937	4.583	4.715	5.312
Totaal	10.833	10.217	9.924	9.816	9.869
Passiva					
Algemene reserve	3.560	3.459	3.467	3.335	3.164
Bestemmingsreserve (publiek)	696	696	696	696	696
Bestemmingsreserve (privaat)	808	808	808	808	808
Voorzieningen	1.617	1.604	1.813	2.047	2.281
Schulden lang	160	150	140	130	120
Schulden kort	3.992	3.500	3.000	2.800	2.800
Totaal	10.833	10.217	9.924	9.816	9.869

Op basis van de bovenstaande staat van baten en lasten en balans zijn onderstaande kengetallen berekend. Zie de paragraaf kengetallen voor een nadere toelichting hierop. De kengetallen liggen voor de betreffende periode boven de normen.

	Realisatie	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Kengetallen (baten en lasten)	2018	2019	2020	2021	2022
Personele lasten in % van totale lasten	78,05%	78,49%	78,30%	77,97%	78,13%
Verhouding rijksbijdrage / totale baten	94,31%	95,46%	95,77%	95,91%	95,88%
Resultaat in % van totale baten	1,89%	-0,18%	0,03%	-0,52%	-0,68%

	Realisatie	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
Kengetallen	2018	2019	2020	2021	2022
Liquiditeitsratio	1,80	1,62	1,78	1,95	2,16
Solvabiliteitsratio (excl. voorzieningen)	0,47	0,49	0,50	0,49	0,47
Solvabiliteitsratio (incl. voorzieningen)	0,55	0,64	0,68	0,70	0,70
Kapitalisatiefactor (balanstot.ex.geb./tot baten)	35,41%	32,93%	30,03%	30,52%	31,54%
Rentabiliteitsratio	1,89%	-0,18%	0,03%	-0,52%	-0,68%

RISICOANALYSE

Interne controle en Risicobeheersing

De Scholengroep hecht grote waarde aan het beheersen van risico's in de organisatie. De kwartaalrapportage is naast de begroting, het formatieplan en het jaarverslag een belangrijk onderdeel van de planning & control cyclus.

De jaarlijks op te stellen begroting vormt de basis voor het beheer van de middelen van de scholen en de scholengroep als geheel. De begroting is gebaseerd op de aanwezige schoolplannen, gegevens omtrent formatie, onderhoud en investeringen.

Via het online managementinformatiesysteem wordt gedurende het jaar de exploitatie en de personele ontwikkelingen gevolgd. Hierdoor worden afwijkingen tijdig gesignaleerd en vindt er indien nodig bijsturing plaats. Budgetverantwoordelijken hebben dagelijks inzicht in het online managementinformatiesysteem waarin informatie omtrent financiën, personele bezetting, loonkosten en verzuim beschikbaar is. De GMR en RvT worden door middel van de kwartaalrapportage geïnformeerd.

In de jaarrekening en het jaarverslag legt het bestuur verantwoording af over het gevoerde beleid in het betreffende boekjaar. Vanzelfsprekend worden in- en externe belanghebbenden op juiste wijze betrokken bij- en geïnformeerd over deze processen.

Belangrijkste risico's en onzekerheden

Uit de risico-analyse (najaar 2018) komen risico's naar voren die op basis van kans en impact een beslag leggen op het aanwezige vermogen. Een korte samenvatting van de rapportage van de controlgroep is als onderdeel van de continuïteitsparagraaf opgenomen. Uit de risico-analyse zijn de volgende risico's naar voren gekomen:

Risico-omschrijving	Gevolg min	Gevolg max	Kans
Onvoorziene en onbeheersbare leerlingfluctuatie	€ 150.000	€ 300.000	1x per 5-10 jaar
Financiële gevolgen arbeidsconflicten	€ 0	€ 50.000	1 x per 2-5 jaar
Instabiliteit in bekostiging	€ 150.000	€ 300.000	1 x per 2-5 jaar
Onvolledige indexatie bekostiging	€ 150.000	€ 300.000	1 x per 1-2 jaar
Arbeidsmarkt schaarste	€ 0	€ 50.000	1 x per 2-5 jaar
Restrisico's	€ 50.000	€ 150.000	1 x per 2-5 jaar
Uitvoeringsrisico's in bedrijfsvoering (vaste voet)	€ 300.000	€ 500.000	Permanent

- Onvoorziene en onbeheersbare leerling fluctuatie:** in Leiden wordt geen noemenswaardige krimp in het aantal leerlingen verwacht, maar de concurrentie in het VMBO/HAVO/VWO segment is fors. Afgezien van reguliere, relatief geringe fluctuaties kunnen als gevolg van incidenten leerlingaantallen fors wijzigen. Zowel in het geval van krimp als groei is het noodzakelijk de kosten aan te passen aan de nieuwe situatie waarbij een plotselinge groei kan leiden tot voorfinanciering.
- Financiële gevolgen arbeidsconflicten:** als gevolg van een ingezette professionalisering van het personeelsbeleid en instrumentarium in de afgelopen jaren schat Scholengroep Leonardo Da Vinci in dat de kans op (onverwachte) arbeidsconflicten is afgenomen. Kosten die met arbeidsconflicten samenhangen zijn ontslagvergoedingen, outplacementkosten, juridische bijstand en uitkeringen voor eigen rekening.
- Instabiliteit in bekostiging:** de bekostiging van het onderwijs is onderhevig aan maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. Het wegvallen van (tijdelijke) subsidies heeft gevolgen voor de beschikbare middelen. Gezien de recente en de verwachte mogelijke schades in combinatie met het niveau aan financiering van de exploitatie met doelsubsidies, de aanwezige flexibele schil en de wijze van financiering van de personele lasten, wordt de schadeklasse als reëel verondersteld. Uit het onderzoek van de commissie Vermogensbeheer Onderwijsinstellingen (2009) wordt voor de omvang van dit risico een indicatie gegeven van 2% van de jaarlijkse baten.
- Onvolledige indexatie bekostiging:** hier spelen maatschappelijke en politieke ontwikkelingen een rol. Bij stijging van premies en de gevolgen van afgesloten cao's kan onvoldoende compensatie plaatsvinden. Voorbeelden in het recente verleden zijn de pensioenpremie's maar ook de kosten van de functiemix. De Commissie Vermogensbeheer Onderwijsinstellingen heeft in haar onderzoek (2009) het

risico op onvolledige indexatie van de bekostiging gekwantificeerd op 1% van de jaarbaten. Dit type extra lasten wordt niet separaat begroot.

- **Arbeidsmarkt schaarste:** het dreigende lerarentekort in de VO-sector kan leiden tot dure inhuur van uitzendorganisaties, extra kosten voor startende docenten en duurder dan begrote aanstellingen doordat medewerkers een stevigere onderhandelingspositie hebben. Het niet kunnen voldoen aan de onderwijstijd kan leiden tot verscherpt inspectietoezicht en imago problematiek.
- **Restrisico's:** naast de hierboven beschreven risico's bestaan restrisico's. Restrisico's omvatten alle risico's die niet hoog genoeg zijn voor een individueel risicopercentage, maar cumulatief wel een buffer rechtvaardigen. Het gaat hierbij om onvoorzienbare en onbeheersbare daling van baten of onvoorzienbare en onbeheersbare stijging van lasten. Een ander type risico dat onder deze categorie risico's wordt opgenomen is de waardering van balansposten in de activa en passiva. Wanneer de boekhoudkundige waarde niet aansluit bij de werkelijke waarde ontstaat een risico op een neerwaartse bijstelling van het eigen vermogen c.q. het netto werkkapitaal.

Bij de categorie restrisico's valt te denken aan:

- Tegenvallende overige overheidsbijdragen en subsidies;
  - Tegenvallende 'overige' overige baten;
  - Tegenvallende rentebaten;
  - Onverwacht hoog ziekteverzuim, leidend tot hogere vervangingslasten;
  - Hogere dan begrote lasten voor inhuur personeel;
  - Onvoorzienbare toename WW en WGA instroom;
  - Tegenvallende energielasten.
- **Uitvoeringsrisico's in bedrijfsvoering (vaste voet):** naast de hiervoor beschreven specifieke risico's die voldoen aan de criteria van onvoorzienbaarheid en onbeheersbaarheid bestaan er uitvoeringsrisico's in de bedrijfsvoering.

Bij de categorie uitvoeringsrisico's valt te denken aan:

- Verkeerde aannames in de begroting;
  - Niet tijdig anticiperen op wijzigingen in de inkomsten;
  - Weglekken van geld door fraude/fouten;
  - Niet/te laat bijsturen bij begrotingsoverschrijdingen;
  - Niet tijdig realiseren van (evt.) geplande bezuinigingsdoelstellingen;
  - Ontbreken van tijdige, volledige en betrouwbare sturingsinformatie.
- De vaste voet in het risicoprofiel is (o.a.) bedoeld om dit type risico's af te dekken. Voor de kans wordt, gezien het karakter van de 'vaste voet' (omdat het algemene bedrijfsrisico's betreft), een percentage van 100% gehanteerd. De Commissie Vermogensbeheer Onderwijsinstellingen heeft in haar onderzoek (2009) aangegeven dat een percentage van bij benadering 2% tot 3% reëel is voor restrisico's (waar dit risico deel van uitmaakt) voor een organisatie met de omvang van Scholengroep Leonardo Da Vinci.
- **Bepaling van het buffervermogen:** op basis van de geïnventariseerde risico's en de daarmee samenhangende kansen en gevolgen is een berekening gemaakt van het noodzakelijke buffervermogen. Uit deze berekening volgt dat om alle risico's binnen 1 jaar in hun maximale omvang af te kunnen dekken een buffervermogen van € 1,7 mln. benodigd is. Omdat niet alle risico's zich op hetzelfde moment in hun maximale omvang openbaren, is via de Monte Carlo simulatie bepaald dat met een gewenste zekerheid van 90% een aan te houden vermogen van € 1,1 mln. voldoende is om het financiële risicoprofiel af te kunnen dekken.

Onderstaand zijn nog enkele aanvullende risico's benoemd die een specifieke toelichting vergen:

- **Uitkeringen na ontslag:** de scholengroep bewaakt dat uitkeringen na ontslag niet te hoog oplopen. In de cyclus van functioneren en beoordelen wordt rekening gehouden met eventuele ontslagprocedures. De dossiervorming dient zowel in geval van ziekte, als in geval van disfunctioneren dermate volledig te zijn dat procedures rond ontslag financieel neutraal worden afgerond. In geval van twijfel wordt externe ondersteuning ingehuurd bij bestuursorganisaties (juridische ondersteuning) of bij andere externe deskundigen.
- **Treasurymanagement:** de scholengroep beheert de beschikbare overheidsmiddelen op zodanige wijze dat zowel de liquiditeit als de solvabiliteit voldoende zijn gewaarborgd. Het Treasurystatuut is in 2017 vervangen door een nieuwere versie aansluitend op de recente eisen. Besluiten over wijzigingen in de strategie worden door het College van Bestuur met goedkeuring van de Raad van Toezicht genomen. Bij banken worden voor het beheer van deze gelden (spaar)rekeningen aangehouden.

- **Regeling beleggen en belenen:** de scholengroep houdt zich bij het beheren van ter beschikking staande middelen aan de Regeling beleggen en belenen. Vanaf 1 april 2017 geldt een nieuwe regeling, de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016. In 2017 is het Treasurystatuut daarop aangepast.

6. VOORUITBLIK CVB

Het jaar 2018 was in veel opzichten een goed jaar voor de scholengroep. Complimenten voor iedereen die hier een bijdrage aan heeft geleverd. We worden steeds meer één scholengroep, de locaties krijgen steeds meer eigen kleur, maatwerk neemt toe en de scholen en stafbureau ontwikkelen zich steeds meer als professionele en lerende organisatie.

We hebben te maken met voldoende onderwijsresultaten, goede tevredenheidscijfers, een daling van de tussentijdse uitstroom, een financiële situatie waarbij we weer veel meer in control zijn en van enige vooruitgang op het nieuwbouwdossier voor Leonardo College. Daarnaast is er sprake van een acceptabel ziekteverzuim, steeds meer deskundigheid van onze medewerkers en een verdere borging van de gesprekkencyclus die in het teken staat van reflectie, ontwikkeling en samenwerking. Door de inspectie is gezien en gewaardeerd dat we ook in 2018 uitvoering hebben gegeven aan het strategisch beleidsplan 2016-2020. Dit biedt inspiratie voor de komende jaren waarin onze scholen verdere accenten kunnen zetten binnen de geactualiseerde kaders. De wens om, met behoud van goede (meetbare) onderwijsresultaten en aandacht voor persoonlijkheid en burgerschapsvorming, te werken aan de talentontwikkeling van onze leerlingen zal ook in 2019 en de jaren erna onverminderd van kracht blijven. Hiernaast wordt de ambitie, om aan onze leerlingen meer onderwijs op maat te kunnen bieden, al uitgevoerd. Het maken van eigen keuzes op basis van kwaliteiten, leerstijl en voorkeuren verhoogt het eigenaarschap, de motivatie en daardoor leidt dit tot hogere opbrengsten. Tot slot zetten de scholen, naast het verder toepassen van nieuwe instrumenten op het gebied ICT en met steeds meer met behulp van coaching van leerlingen, vervolgstappen in de aanpassingen om tot een flexibeler organisatie van het onderwijs te komen.

Ook in 2019 en de jaren erna willen we, met de opvolger van de huidige voorzitter CvB, een ambitieuze scholengroep blijven en ons verder ontwikkelen, gelet op de snel veranderende samenleving en te toenemende eisen die aan onze scholengroep worden gesteld. De ambitie is om dit, samen en van elkaar lerend, te realiseren. Hierbij is het streven om ten aanzien van onze ontwikkelthema's als vervolg op het huidige niveau van veelal (*ruim*) voldoende) het gewenste niveau *goed* te bereiken.

Onderwijs

1. Onderwijsopbrengsten

Het nieuwe toezichtkader van de inspectie onderscheidt vanaf 2016 voor de onderbouw twee criteria per schoolafdeling: de onderwijspositie t.o.v. het primair onderwijs en de onderbouwsnelheid. Bij de onderwijsopbrengsten voor de bovenbouw wordt elke school vanaf 2016 per afdeling op de volgende twee criteria beoordeeld: het bovenbouwsucces en de gemiddelde eindexamencijfers. Op basis van de kennis van nu is 2018 een goed jaar geweest en dit proces zal worden voortgezet in 2019 omdat de scholen hier nog intensiever en frequenter aandacht aan zullen besteden.

- o *elke afdeling van onze drie scholen zal in 2019 het oordeel "voldoende" behalen, dit zal worden gerealiseerd wanneer het driejaarsgemiddelde bij drie van de vier bovenstaande criteria op of boven de landelijke norm wordt gepresteerd.*

Monitoring van de voortgang van deze doelstelling vindt plaats aan de hand van voortgangsrapportages die tweemaal per jaar per school worden opgesteld.

2. VSV (Voortijdig schoolverlaters)

Het lukt helaas niet altijd om leerlingen dat te laten bereiken wat zijzelf, ouders en de school wensen. Het percentage leerlingen dat voortijdig zonder goed gevolg de school verlaat behoort onder de aanvaardbare grens te liggen. We hebben de ambitie om in 2019 een verdere daling dan in 2017 en 2018 te bewerkstelligen.

- o *We willen de volgende norm hanteren: onderbouw maximaal 1%, vmbo bovenbouw maximaal 4%, havo/vwo bovenbouw maximaal 0,5 %*

3. Onderwijstijd

Op dit gebied zijn maatwerkafspraken met MR of deelraad mogelijk en door twee van onze scholen in 2018 al gemaakt. In 2019 zullen we op dit gebied verdere stappen zetten, mede om ervoor te zorgen

dat er ook voldoende ontwikkeltijd voor onze docenten is, maar vooral om meer naar de behoefte van leerlingen te kunnen differentiëren.

- *Het blijft in 2019 mogelijk om op schoolniveau afspraken met MR of deelraad te maken. Daar waar de afspraken niet op decentraal niveau zijn vastgelegd hanteren we de norm van 700 klokuren voor examenklassen en 1000 klokuren voor de overige leerlingen per jaar voor alle afdelingen.*

4. Visie en onderwijs

De kaders voor 2018 en 2020 zijn helder verwoord in het Strategisch Beleidsplan 2016. De opdracht per school is om deze te vertalen naar eigen aansprekende en ambitieuze jaar- en schoolplannen.

- *Er vindt medio 2019 door kwaliteitsscholen een tussenmeting plaats op de gebieden die in het strategisch beleidsplan zijn vermeld en daar waar nodig worden beleidsmatige accenten gewijzigd.*

5. Ontwikkeling

Proeftuinen, leerlabs, schoolprojecten, aansluitingsprojecten met het primair onderwijs, deelname aan externe netwerken zijn gericht zijn op het ontwikkelen van het onderwijs. Focus en doelmatig werken zijn hierbij belangrijk om een optimaal leerrendement te behalen.

- *We zijn voornemens om ook in 2019 te blijven investeren in de ontwikkeling van ons onderwijs middels leerlabs, schoolprojecten, netwerken en professionele leergemeenschappen po-vo. Zo staat ook een stichtingsbrede studiemiddag in de planning op 6 november 2019.*

6. Onderwijskwaliteit

Hoewel de sfeer, het pedagogisch klimaat en de (afwisseling van) didactische werkvormen over het algemeen (zeer) goed zijn, willen we de kwaliteit van onze lessen verder verbeteren. Hierbij denken we onder andere aan differentiëren, effectieve lestijd, afronding en evaluatie van een les.

- *Elke school zal in haar team- en jaarplannen aandacht besteden aan op welke wijze de schoolleiding de kwaliteit van de lessen bewaakt en beoordeelt.*

Kwaliteitszorg en communicatie

1. Kwaliteitsbeleidsplan

Er is sinds begin 2017 een geactualiseerd kwaliteitsbeleidsplan met een overzichtelijke PDCA-cyclus. Deze PDCA-cyclus is steeds meer leidraad van het wekelijkse directieberaad.

- *Ook in 2019 zullen in de activiteiten die in de PDCA-cyclus van het kwaliteitsbeleidsplan zijn opgenomen worden uitgevoerd.*
- *De managementrapportages (financieel, personeel en onderwijskundig) zijn eenduidig, geven CvB, DB, GMR en RvT een helder inzicht in de ontwikkelingen bij de scholengroep en zijn besproken en geanalyseerd met schoolleiders en collega's van het stafbureau.*

2. Tevredenheid

Veel zaken in het onderwijs zijn lastig meetbaar. Toch willen we regelmatig goede feedback ten aanzien van onze dagelijkse inspanningen, hiervoor worden tevredenheidsenquêtes gebruikt om onze sterke en zwakke punten beter in kaart te brengen.

- *We streven ook in 2019 bij de jaarlijkse tevredenheidsonderzoeken van Kwaliteitsscholen naar een beoordeling van 7.0 of hoger of met een minimaal verschil met de benchmark. Dit geldt voor ouders, leerlingen en medewerkers.*

Personeel

1. Gesprekkencyclus

De gesprekkencyclus voor OP, teamleiders en medewerkers van het stafbureau heeft in het najaar van 2015 een herstart beleefd met nieuwe competentieprofielen, formats, procedures, vragenlijsten en ondersteuning door de digitale Competentie Monitor. De gesprekkencyclus is een belangrijk instrumenten om tot goed HRM-beleid te komen.

- *Ons streven is dat scholen en het stafbureau erin slagen om ook in 2019 met tenminste 90% van de medewerkers, die sinds 2015 in dienst zijn, op basis van 360 graden feedback een ontwikkelgesprek, een voortgangsgesprek of een beoordelingsgesprek te voeren.*

- *Indien in 2019 minimaal 70% van de medewerkers en leidinggevenden aangeeft dat de hierbij beoogde doelen in voldoende mate zijn behaald, kunnen wij concluderen dat het instrument voldoende functioneert.*

2. Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim binnen de scholengroep is eind 2018, door meerdere oorzaken en per school verschillend, oplopend en in het algemeen te hoog met gevolgen voor onderwijs en organisatie.

- *Voor 2019 hebben we de ambitie dat ons verzuimbeleid met intensieve ondersteuning door een nieuwe arbodienst, een arbeidsdeskundige en externe coaches, in combinatie met de jaarlijks inzet- en ontwikkelgesprekken, leidt tot een verzuimpercentage en een meldingsfrequentie op het niveau van schooljaar 2017-2018 en daarmee onder het landelijk gemiddelde (5,0 %). Waar het per school in de buurt van 10% komt zal er een specifiek Plan van Aanpak worden opgesteld waarbij maatwerk het uitgangspunt zal zijn.*

3. Functiemix

In de periode 2012-2016 zijn veel docenten in LC en LD benoemd. Door de toepassing van het entreerecht vonden zelfs meer LD-benoemingen plaats dan de haalbaarheidspercentages voor 2020 aangeven. Doordat de ruimte voor nog meer LC-benoemingen daardoor beperkter was, zou daarna per jaar worden bekeken wat mogelijk is om talentvolle docenten naar een LC functie te kunnen promoveren. Eind 2018 is overeengekomen dat er in 2019 meer ruimte is voor LC benoemingen.

- *Met ingang van 1 augustus 2019 kunnen we ongeveer 10 fte benoemen in LC. Binnen de scholengroep zijn per school afspraken gemaakt over de financiële ruimte per school.*
- *Wat nieuwe LD-benoemingen betreft is een hoger percentage binnen de stichting niet aan de orde. Wel kan de ruimte die medio 2019 vrijkomt, door natuurlijk verloop op basis van behoeften binnen de scholengroep, in 2020 opnieuw worden ingevuld. Een nog betere spreiding tussen onze scholen in combinatie met aantoonbare noodzaak op kwalitatief gebied zullen hierbij de uitgangspunten zijn.*

4. Werkbelasting

Werkbelasting is per persoon verschillend en hangt samen met persoonlijke omstandigheden en keuzes. Loonsverhogingen en de beschikbaarheid over een persoonlijk budget van 50 uur per jaar, hebben de situatie nog niet aantoonbaar kunnen verbeteren. Extra ontwikkeltijd (eveneens tot een maximum van 50 uur per jaar) is een vervolgstap in de goede richting. Hiernaast kunnen betere communicatie, organisatie of een andere inrichting van de onderwijstijd helpen om de werkbelasting niet verder te laten toenemen. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij zowel de school als de individuele medewerker. Daar waar nodig zal het gesprek hierover plaatsvinden.

- *Naast het onderwerp "persoonlijke ontwikkeling" blijft het thema "werkbelasting" een vast onderdeel van het jaarlijkse ontwikkel- of voortgangsgesprek.*

5. Bevoegdheden

De bevoegdheden van alle docenten zijn in 2016 in kaart gebracht en in 2017 en 2018 geactualiseerd. Bij elke school werkt een beperkt aantal docenten zonder de juiste onderwijsbevoegdheden. Dit thema heeft onze volledige aandacht, maar het blijft vooralsnog nog belangrijker om vooral bekwame docenten voor onze klassen te krijgen, en daar waar mogelijk zoveel mogelijk docenten op te leiden.

- *We zijn ook in 2019 voornemens het aantal onbevoegde docenten verder terug te brengen, danwel afspraken te maken zodat we in 2020 niet langer over langdurig niet-bevoegde docenten beschikken. We realiseren ons dat dit voornemen wellicht niet volledig uitvoerbaar kan zijn.*

6. Professionele ontwikkeling medewerkers en leiding

De kern van ons het HRM-beleid is de professionele ontwikkeling van de medewerkers en de organisatie. Hierbij hoort dat de professionele ruimte door medewerkers benut wordt en dat hierover verantwoording wordt afgelegd, zoals inmiddels is vastgelegd in ons professioneel statuut. Professionele ontwikkeling is geen keuze maar een verplichting. Van de professional wordt verwacht dat deze verantwoordelijkheid neemt en meedenkt met de organisatie. Dit gaat gepaard met reflecteren op het eigen handelen en samenwerken en leren met collega's. De gesprekkencyclus met ontwikkel-, voortgangs- en inzetgesprekken, is een instrument dat hierbij ondersteuning biedt.

Uiteraard gelden deze punten ook voor team- en schoolleiders. Inmiddels beschikken onze scholen, naast het bestaande plan voor de scholengroep, ook over eigen scholingsplannen.

- *Elke school heeft in het najaar van 2019 een geactualiseerd scholingsplan 2019-2020 opgesteld in relatie met het eigen schoolplan.*

Er is sprake van verloop van personeel binnen de scholengroep. We wensen dit beter in beeld te krijgen en te analyseren.

- *Er zal in de maanden mei t/m juli een vragenlijst worden afgenomen onder medewerkers die de scholengroep verlaten. Hierover komt in september 2019 een rapportage.*

De tweejaarlijkse medewerkers tevredenheidsenquête wordt in mei 2019 afgenomen.

- *Vóór de zomer 2019 zal een rapportage met de resultaten van de tevredenheidsenquête worden opgesteld.*

Administratieve organisatie en financiën

Zorgvuldiger begroten, betere informatievoorziening en strakker monitoren binnen duidelijke kaders ondersteunden in 2018 de wens om meer "in control" te komen. Extra incidentele inkomsten en subsidies, begrootte kosten die we niet hoefden te maken en het tijdig aanpassen van de personele formatie, bij een licht dalend aantal leerlingen, leidden in 2018 tot en uiterst positief resultaat waarmee we onze reservepositie weer op het gewenste peil kunnen brengen. Een gezonde reservepositie waardoor we met vertrouwen de uitdagingen die op ons afkomen, tegemoet treden. Naast de reguliere processen rondom (meerjaren) begroting, (meerjaren) formatie, tussentijdse exploitatieoverzichten en jaarrekening willen we aandacht geven aan het verbeteren en beschrijven van administratieve procedures en overige processen met financiële raakvlakken. Er zijn in 2018 verdere stappen gezet en we willen ons op strategisch, tactisch en operationeel niveau nog verder te ontwikkelen.

- *We leggen in 2019 vóór 1 april een conceptformatieplan en vóór 1 december een conceptbegroting 2020 en meerjarenraming voor aan DB, GMR en RvT zodat er voldoende tijd is om juiste keuzes te maken en accenten te zetten. We wensen deze in principe sluitend te realiseren. Evaluatie van het formatieplan staat gepland voor september en evaluatie van de begroting voor de maand maart het jaar erop.*
- *Ook in 2019 wensen we een exploitatieresultaat te realiseren passend binnen de begroting en willen we blijven voldoen aan de normen die O,C & W stelt aan de bandbreedte van de kengetallen. Dit impliceert daarmee een goedkeuring van de jaarrekening 2019.*
- *Het vergroten van de kennis op de scholen van de financiële en personele systemen en bevorderen van het gebruik daarvan, het beschrijven en verbeteren van het gebruik van schoolrekeningen en het verder automatiseren van de processen zal in 2019 verder worden opgepakt (tevens (opnieuw) vastleggen van uitgangspunten bij gebruik van schoolrekeningen)*
- *In 2019 willen we het in 2017 ontwikkelde allocatiemodel van de scholengroep evalueren.*
- *Medio 2019 wordt op strategisch, tactisch en organisatorisch niveau de controlfunctie binnen de scholengroep aangepast aan de vereisten anno 2018/2019. Een PvA hiertoe is begin 2019 gereed en zal (deels) in 2019 en 2020 worden uitgevoerd.*

Facilitair en ICT

Begin 2018 is na een succesvol verlopen Europese aanbesteding het nieuwe printbeleid uitgevoerd.

Met betrekking tot de nieuwbouw Leonardo College waren we afhankelijk van de voortgang bij de Teldersschool/Sleutelbloem. Het ontwerp voor de nieuwe school is inmiddels gereed en een begeleider ICS en architectenbureau Ector zouden graag met ons een Europese aanbesteding willen starten. Helaas zijn de bouwkosten sinds 2016, het jaar waarin het budget werd bepaald met bijna 20% gestegen en is hiervoor nog geen oplossing gevonden door de gemeente Leiden. Voor de zomer van 2019 zou kunnen worden gestart met het bouwrijp maken van het aangepaste kavel aan de Telderskade. Da Vinci Lammenschans zal door terugloop van het aantal leerlingen de gehuurde 6^e etage moeten afstoten en middels interne aanpassingen het huidige aantal onderwijsmeters intensiever moeten gaan gebruiken. Ook probeert men de samenwerking met Technolab te intensiveren door het onderdak te bieden, middels huur van extra ruimte bij Green vastgoed. Voor da Vinci Kagerstraat geeft het IHP van de gemeente Leiden aan dat er middelen beschikbaar kunnen worden gesteld om het oude bouwdeel in 2021 te kunnen renoveren.

Na het betrekken van een tweede ISK-locatie aan de Mary Zeldenrustlaan in Leiden Zuid lijkt het probleem dat door het gedwongen vertrek van Kanaalpark 141 is ontstaan tijdelijk opgelost. Echter is de huidige situatie met twee ISK-locaties verspreid over Leiden verre van ideaal. We blijven daarom zoeken naar een definitief alternatief op 1 locatie voor onze ISK-leerlingen.

- *Het jaar 2019 staat vooral in het teken van de Europese aanbesteding van het nieuwe Leonardo College, forse aanpassingen bij Da Vinci College Lammenschans en de voorbereiding van de renovatie van Da Vinci College Kagerstraat (nog gepland voor 2021 maar onzeker of dit nog realistisch is) en we blijven zoeken naar een definitief ISK gebouw.*

De ICT-voorzieningen zijn de laatste twee jaren aanzienlijk verbeterd. Omdat we een ICT-voorhoedeschool zijn en willen blijven, blijven we ons richten op verbeteren en vernieuwen. We hebben de ambitie om aan de toenemende vraag te blijven voldoen en kwaliteit te blijven bieden. De afstemming met het onderwijs op de scholen en de ondersteuning hierbij door ICT blijft een uitdaging. Het primaat voor het eerste is nadrukkelijk op de individuele scholen komen te liggen en de ondersteuning op technisch gebied juist op bovenschools niveau. Het jaar 2019 zal voor een groot deel in het teken staan van de dialoog met de scholen om de wensen voor het onderwijs op korte en middellange termijn scherper te krijgen, zodat de ICT-ondersteuning zich daarop kan richten. De volgende activiteiten in 2018 hebben een langere doorlooptijd en zullen in 2019 worden afgerond:

- *de afronding vernieuwing serverpark, afronding migratie besturingssysteem Windows 7 naar Windows 10, en de afronding van het structureren informatievoorziening*
- *het uitvoeren van de volledig vernieuwd website en aanpassing van medewerkersportaal*
- *het ontwikkelen van plannen ten aanzien van de herinrichting van de ICT-organisatie om de informatiebehoefte te vertalen naar de juiste voorzieningen*
- *de vervanging van het huidige servicemanagement applicatie door een nieuwe applicatie*

Op 25 mei 2018 is de AVG in werking getreden. Voor 2019 staat in de planning:

- *organisatorische en technische maatregelen*
- *het aanpassen processen*
- *Data Protection Impact Assessment (DPIA) ten aanzien van het leerlingvolgsysteem en het cameratoezicht*
- *verwerkingenregister, pcda-cyclus risico's & beheersmaatregelen*

En op het gebied van communicatie is het doel voor 2019:

- *het in samenwerking met OWNagency ontwikkelen van een meerjarenstrategie voor de stichting en de drie scholen*

Tot slot

De belangrijkste uitdaging van onze scholengroep is om, met een nieuwe voorzitter CvB, ons onderwijs blijvend flexibel te laten aansluiten bij de eisen van de toekomst. Daarnaast blijven we inzetten op maatwerk, talentontwikkeling, intensieve begeleiding, brede vorming en goede onderwijsresultaten. We zijn trots op het feit dat deze aspecten al in ruime mate door de scholen worden gerealiseerd. Met de beschikbare middelen, een gezonde financiële positie, professionele docenten, een goed functionerende school- en teamleiding, competente medewerkers op het stafbureau, monitoring door de nieuwe voorzitter CvB en de aanwezige kwaliteit en ambitie in de scholengroep kijken we verwachtingsvol uit naar 2019. Dit is een jaar waarin we verder willen groeien als één professionele en lerende scholengroep waarbij we van elkaars kwaliteiten gebruik maken. We hebben drie scholen waar goed onderwijs wordt gegeven, waar we onze leerlingen talenten laten ontdekken en ontwikkelen en waar we leerlingen de nodige bagage meegeven om zelfredzame, gelukkige, sociale en kritische burgers te zijn en blijven. In april 2019 heb ik in- en extern laten weten dat ik na de zomervakantie van 2019 de scholengroep ga verlaten en op zoek ga naar een nieuwe uitdaging. Ik heb vanaf juni 2014 deze functie met veel plezier en genoegen vervuld en ben er trots op dat er, samen met alle medewerkers, bij de scholen op veel terreinen stappen in de goede richting zijn gezet. Ik wens de Raad van Toezicht van de scholengroep veel succes toe bij het zoeken naar een geschikte opvolger en tot mijn vertrek blijf ik mijn uiterste best doen om de positieve lijn van de afgelopen jaren voort te zetten.

Hans Freitag, Voorzitter College van Bestuur

7. JAARREKENING 2018

Stichting Scholengroep Leonardo Da Vinci Leiden

Jaarrekening 2018

Telefoon: 071-5154121
Website: www.davinci-leiden.nl
E-mail: scholengroep@davinci-leiden.nl

Inhoudsopgave

Pagina

Jaarrekening

Balans na resultaatbestemming per 31 december 2018	2
Staat van baten en lasten 2018	4
Kasstroomoverzicht 2018	5
Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	6
Gegevens over de rechtspersoon	12
Toelichting op de balans na resultaatbestemming per 31 december 2018	13
Overzicht geormerkte doelsubsidies OCW	18
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	19
Toelichting op de staat van baten en lasten 2018	21
(Voorstel) bestemming van het resultaat	25
Gebeurtenissen na balansdatum	26
Overzicht verbonden partijen	27
WNT-verantwoording 2018	28
Goedkeuring jaarrekening 2018	30
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	31

Balans na resultaatbestemming per 31 december 2018

1 Activa	<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
	€	€
1.1.2 <u>Materiële vaste activa</u>		
1.1.2.1 Gebouwen en verbouwingen	1.236.735	1.362.504
1.1.2.3 Inventaris en apparatuur	2.302.320	2.294.563
1.1.2.4 Overige materiële vaste activa	<u>84.242</u>	<u>126.941</u>
	3.623.297	3.784.008
1.1.3 <u>Financiële vaste activa</u>		
1.1.3.8 Leningen en waarborgsommen	<u>25.000</u>	<u>25.000</u>
	25.000	25.000
1.2.1 <u>Voorraden</u>		
1.2.1.1 Voorraden	<u>10.228</u>	<u>10.228</u>
	10.228	10.228
1.2.2 <u>Vorderingen</u>		
1.2.2.1 Debiteuren	70.729	49.246
1.2.2.3 Gemeente Leiden	846.981	343.822
1.2.2.10 Overige vorderingen	52.592	4.317
1.2.2.15 Overlopende activa	<u>201.448</u>	<u>339.016</u>
	1.171.750	736.401
1.2.4 <u>Liquide middelen</u>		
1.2.4.1 Kassen	1.957	3.575
1.2.4.2 Banken	<u>6.001.035</u>	<u>5.120.958</u>
	6.002.992	5.124.533
Totaal Activa	<u><u>10.833.267</u></u>	<u><u>9.680.170</u></u>

Balans na resultaatbestemming per 31 december 2018

2	Passiva	<u>31 december 2018</u>	<u>31 december 2017</u>
		€	€
2.1	<u>Eigen vermogen</u>		
2.1.1.1	Algemene reserve	3.560.565	2.992.419
2.1.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	695.983	695.983
2.1.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)	<u>807.494</u>	<u>864.469</u>
		5.064.042	4.552.871
2.2	<u>Voorzieningen</u>		
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	1.092.808	760.633
2.2.3	Voorziening groot onderhoud	<u>524.242</u>	<u>429.107</u>
		1.617.050	1.189.740
2.3	<u>Langlopende schulden</u>		
2.3.5.0	Leningen o/g	<u>160.207</u>	<u>108.843</u>
		160.207	108.843
2.4	<u>Kortlopende schulden</u>		
2.4.6	Gemeenten	763.415	1.023.119
2.4.8	Crediteuren	507.625	401.931
2.4.9.1	Loonheffing en premies	879.920	880.548
2.4.9.2	Omzetbelasting	105	0
2.4.10	Pensioenpremies	246.477	242.862
2.4.12	Overige kortlopende schulden	74.137	70.859
2.4.19	Overlopende passiva	<u>1.520.289</u>	<u>1.209.397</u>
		3.991.968	3.828.716
	Totaal Passiva	<u><u>10.833.267</u></u>	<u><u>9.680.170</u></u>

Staat van baten en lasten 2018

	Realisatie 2018 In €	Begroting 2018 In €	Realisatie 2017 In €
3	<u>Baten</u>		
3.1	25.556.786	24.457.500	24.743.599
3.2	536.484	501.000	515.164
3.5	1.004.272	783.600	908.951
	27.097.542	25.742.100	26.167.714
4	<u>Lasten</u>		
4.1	20.749.672	19.996.100	20.635.033
4.2	720.706	738.800	761.154
4.3	1.996.888	1.957.500	1.956.596
4.4	3.118.257	2.898.700	3.060.973
	26.585.523	25.591.100	26.413.756
	Saldo baten en lasten	151.000	-246.042
5	<u>Financiële baten en lasten</u>		
5.1	490	1.000	2.128
5.2	-1.338	-1.200	-445
	-848	-200	1.683
	Exploitatieresultaat	150.800	-244.359

Kasstroomoverzicht 2018

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	512.019	-246.042
Afschrijvingen	720.706	761.154
Mutaties werkkapitaal		
- Vorderingen	-435.349	539.253
- Kortlopende schulden	163.252	383.864
Mutaties voorzieningen	<u>427.310</u>	<u>177.869</u>
	1.387.938	1.616.098
Ontvangen interest	490	2.128
Betaalde interest	<u>-1.338</u>	<u>-445</u>
	-848	1.683
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
(Des)investerings materiële vaste activa	<u>-559.995</u>	<u>-626.072</u>
	-559.995	-626.072
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Mutatie kredietinstellingen	<u>51.364</u>	<u>108.843</u>
	51.364	108.843
Mutatie liquide middelen	878.459	1.100.552
Beginstand liquide middelen	5.124.533	4.023.981
Mutatie liquide middelen	<u>878.459</u>	<u>1.100.552</u>
Eindstand liquide middelen	<u><u>6.002.992</u></u>	<u><u>5.124.533</u></u>

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Activiteiten

De Stichting Scholengroep Leonardo da Vinci Leiden verzorgt onderwijs aan de bij de scholen ingeschreven leerlingen.

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld, uitgaande van de continuïteitsveronderstelling met inachtneming van de bepalingen opgenomen in de Ministeriële Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de bepalingen van Boek 2 titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving waaronder Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. De in de jaarrekening opgenomen bedragen zijn in hele euro's

Vergelijking met vorig jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva en van baten en lasten.

schattingen hebben betrekking op:

- de waardering van materiële vaste activa, waaronder de gehanteerde afschrijvingstermijnen;
- de verwachte onderhoudsuitgaven bij bepaling van de bestemmingsreserve onderhoud;
- de bepaling van personele voorzieningen.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingprijs onder aftrek van eventuele investeringssubsidies, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Er wordt een activeringsgrens gehanteerd van € 2.500, investeringen onder de € 2.500 worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

Schoolgebouwen

Het economisch eigendom van de gebouwen is in handen van de gemeente en het juridisch eigendom berust bij het bevoegd gezag. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Voor kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

Inventaris en duurzame leer- en hulpmiddelen

Als ondergrens voor het activeren van duurzame middelen wordt een bedrag van € 2.500 aangehouden. Deze ondergrens geldt per artikel of voor een groep van samenhangende artikelen.

De gehanteerde categorieën materiële vaste activa en de bijbehorende afschrijvingspercentages zijn:

Gebouwen en verbouwingen		5,00%	2,50%	
Meubilair	20,00%	10,00%	6,67%	
Inventaris en apparatuur	20,00%	10,00%		
ICT	33,30%	25,00%	20,00%	6,67%
Leermiddelen	20,00%	12,50%	10,00%	

De afschrijving kan nooit over een langere periode plaatsvinden dan de technische levensduur.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn.

Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld.

Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de

bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardeverminderingsverlies wordt direct als een last verwerkt in de staat van baten en lasten.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waar (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien de instrumenten bij de vervolgwaardering niet worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeverminderingen in de staat van baten en lasten, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Handels- en overige vorderingen

Handels- en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rekenmethode.

Afgeleide financiële instrumenten

De Stichting Scholengroep Leonardo da Vinci Leiden maakt geen gebruik van financiële derivaten en beperkt de risico's (renterisico, kasstroomrisico en kredietrisico) door gebruik te maken van de rekening-courant en spaarrekeningen, rekening houdend met de voorwaarden uit de Regeling belenen tot 1 juli 2016 en regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 na 1 juli 2016.

Vlottende activa

Vorderingen

De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder het onderdeel “financiële instrumenten”.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld in de toelichting op de balans, ter vrije beschikking van het bevoegd gezag en worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan van het bevoegd gezag worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

Eigen Vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag en wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten die ontstaan uit het verschil tussen de baten en lasten. Deze reserve dient ter dekking van eventuele toekomstige exploitatietekorten. Reserves worden geacht uit publieke middelen te zijn opgebouwd tenzij expliciet anders is vermeld in de toelichting op de balans. Bestemmingsreserves worden gevormd met als doel deze in de toekomst aan te wenden voor een specifiek doel. Bestemmingsreserves zijn gevormd op basis van een besluit van het bevoegd gezag. Aan de bestemmingsreserves ligt een plan ten grondslag waarin is opgenomen welke uitgaven ten laste van de reserve komen.

Bestemmingsreserve publiek

Deze publieke reserve betreft het door het bevoegd gezag reeds bestemde gedeelte van de exploitatieoverschotten van het bevoegd gezag tot en met het verslagjaar.

Bestemmingsreserve privaat

Deze private reserve is opgebouwd uit exploitatieoverschotten uit eigen middelen van het bevoegd gezag tot en met het verslagjaar. Deze reserve muteert na resultaatbestemming. Aan deze reserve ligt een private herkomst ten grondslag.

Resultaatbestemming

De bestemming van het resultaat aan de algemene reserve dan wel de bestemmingsreserve vindt plaats op basis van een besluit van het bevoegd gezag. Het resultaat wordt in principe toegevoegd of onttrokken aan de publieke reserve tenzij aan de middelen een private herkomst ten grondslag ligt.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Onderhoudsvoorziening

De onderhoudsvoorziening is gevormd ter egalisatie van de kosten die verbonden zijn aan het meerjarig planmatig onderhoud en de exploitatievoorzieningen van de gebouwen van het bevoegd gezag. De dotatie aan de voorziening is gebaseerd op de verwachte kosten en de periodiciteit waarmee onderhoudswerken naar verwachting worden uitgevoerd op basis van een opgesteld onderhoudsplan dat door het bevoegd gezag is goedgekeurd. Het uitgevoerde groot onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Pensioenvoorziening

Het bevoegd gezag heeft voor haar werknemers een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegd-pensioenregeling, waarbij de toegezegde pensioenuitkeringen gebaseerd zijn op middelloon. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, en wordt - conform de in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving aangereikte vereenvoudiging - in de jaarrekening verwerkt als toegezegde-bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord.

Pensioenrechten

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds (beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 maandelijkse dekkingsgraden) dit toelaat. Naar de stand van januari 2019 is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 103,37 %. Naar de stand van 31 december 2018 is de dekkingsgraad van het pensioenfonds 97,0 % (bron: website www.abp.nl).

De Stichting Scholengroep Leonardo da Vinci Leiden heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De Stichting Scholengroep Leonardo da Vinci Leiden heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Personeelsvoorzieningen

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea is gevormd ter dekking van de kosten van jubileumgratificaties die op grond van de CAO dienen te worden betaald. Daarbij wordt rekening gehouden met de datum van indiensttreding, leeftijd van betrokkene(n), blijfkanspercentage en een uitkering bij 25 en 40 jarig jubileum conform de CAO. De voorziening is gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorziening levensfasebewust personeelsbeleid

In de voorziening levensfasebewust personeelsbeleid is de verplichting per ultimo jaar opgenomen voor het gespaarde verlof volgens de CAO VO. Met het basisbudget (50 uur bij ft) of het aanvullende budget vanaf 57 jaar (120 uur bij ft) kunnen keuzes worden gemaakt die passen binnen de levensfase en de persoonlijke situatie en die de duurzame inzetbaarheid vergroten.

Voorziening spaarverlof

De voorziening spaarverlof is gevormd ter dekking van het verlof dat personeelsleden opnemen op basis van in een eerdere periode gespaarde uren.

Voorziening werkloosheidsuitkering

Voor het voorgezet onderwijs is de stichting eigen risicodragers voor de WW. 75% wordt collectief verrekend binnen de sector en 25% wordt individueel verrekend door DUO. De voorziening is gelijk aan het maximale risico per voormalig medewerker maal de ingeschatte werkhervattingskans maal 25% (individueel deel WW). De voorziening wordt alleen gevormd voor medewerkers die per balansdatum een WW uitkering ontvangen of per balansdatum reeds zijn ontslagen en naar verwachting een WW uitkering zullen aanvragen.

Langlopende schulden

De langlopende schulden worden gevormd door verplichtingen met looptijd langer dan één jaar.

Kortlopende schulden

De grondslagen voor de waardering van schulden zijn beschreven onder het onderdeel "financiële instrumenten".

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Baten

Rijksbijdragen

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geoordeelde OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) waar geen bestedingsplan aan ten grondslag ligt worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten. Niet-geoordeelde subsidies waaraan een specifiek bestedingsdoel is gekoppeld, worden op basis van een bestedingsplan toegerekend aan de periode waar ze betrekking op hebben.

Geoordeelde OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoordeelde OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Overige overheidsbijdragen

Dit betreft subsidies van Gemeenten en andere overheidsinstanties m.u.v. het Ministerie van OCW voor zover de bijdragen niet als doelsubsidies in het kader van de huisvestingsverordening in mindering zijn gebracht op de lasten.

Overige baten

Alle overige baten die kunnen worden toegerekend aan de exploitatie van het bevoegd gezag.

Lasten

Personeelslasten

Onder de personele lasten zijn opgenomen de lonen en salarissen van het personeel in dienst van het bevoegd gezag verminderd met ontvangen uitkeringen van Vervangingsfonds en uitkeringsinstanties. Tevens zijn onder deze noemer opgenomen de overige personele lasten.

Afschrijvingen

De afschrijvingslasten worden berekend over de aanschaffingsprijs op basis van de onder materiële vaste activa vastgelegde criteria rekening houdend met de economische levensduur.

Huisvestingslasten

Onder de huisvestingslasten worden de kosten van huisvesting opgenomen. De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige lasten

De overige lasten, die voortvloeien uit aangegane afspraken dan wel noodzakelijk zijn voor het geven van onderwijs, worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Rentebaten en rentelasten

De rentebaten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende rente opbrengsten en -kosten en kosten van ontvangen leningen

Resultaat

Onder resultaat wordt verstaan het resultaat van het bevoegd gezag inclusief de financiële baten en lasten. Het resultaat is in de balans verwerkt conform de in de jaarrekening opgenomen resultaatbestemming.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen en vlottende effecten. Effecten worden als liquide gezien indien deze als vlottend actief worden verantwoord.

Ontvangen interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

De verkrijgingsprijs van de verworven materiële activa en financiële activa is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden.

Gegevens over de rechtspersoon

Algemene gegevens

Bestuursnummer 42506
Naam instelling Stichting Scholengroep Leonardo Da Vinci Leiden
KvK-nummer 27362846

Adres Kagerstraat 7, 2334 CP LEIDEN
Postadres Postbus 9032, 2300 PA LEIDEN
Telefoon 071-5154121
E-mailadres scholengroep@davinci-leiden.nl
Website www.davinci-leiden.nl

Contactpersoon

Naam Mw. A. van den Bosch
Adres Kagerstraat 7, 2334 CP Leiden
Telefoon 071-5154121
E-mailadres anbo@davinci-leiden.nl

BRIN-nummers

20CL00 Noachstraat
20DF00 Kagerstraat
20DF01 Lammenschans

Toelichting op de balans na resultaatbestemming per 31 december 2018

1 Activa								
Vaste activa								
Materiele vaste activa								
	Verkrijgings	Cum.afschr.	Boek	Investe-	Desinveste	Afschrij-	Boek	
	prijs t/m	t/m	waarde	ringen	ringen	vingen	waarde	
	2017	2017	31-dec-17	2018	2018	2018	31-dec-18	
1.1.2.1	Gebouwen en verbouwingen	1.905.051	-542.547	1.362.504	0	0	-125.769	1.236.735
1.1.2.3.0	Meubilair	2.675.583	-1.426.470	1.249.113	34.874	0	-152.310	1.131.677
1.1.2.3.1	Inventaris en apparatuur	1.108.703	-714.300	394.403	34.207	0	-89.528	339.082
1.1.2.3.2	ICT	1.821.233	-1.170.186	651.047	490.914	0	-310.400	831.561
1.1.2.4.0	Duurzame leermiddelen	460.003	-333.062	126.941	0	0	-42.699	84.242
		<u>7.970.573</u>	<u>-4.186.565</u>	<u>3.784.008</u>	<u>559.995</u>	<u>0</u>	<u>-720.706</u>	<u>3.623.297</u>

Samenvatting materiele vaste activa en afschrijvingspercentages									
	Verkrijgings	Cum.afschr.	Boek	Afschrijvingspercentages					
	prijs t/m	t/m	waarde						
	2018	2018	31-dec-18						
				%					
1.1.2.1	Gebouwen en verbouwingen	1.905.051	-668.316	1.236.735	5,00	2,50			
1.1.2.3.0	Meubilair	2.419.676	-1.287.999	1.131.677	20,00	10,00	6,67		
1.1.2.3.1	Inventaris en apparatuur	949.152	-610.070	339.082	20,00	10,00			
1.1.2.3.2	ICT	1.921.187	-1.089.626	831.561	33,30	25,00	20,00	6,67	
1.1.2.4.0	Duurzame leermiddelen	454.052	-369.810	84.242	20,00	12,50	10,00		
		<u>7.649.118</u>	<u>-4.025.821</u>	<u>3.623.297</u>					

In 2018 zijn de materiële vaste activa staten beoordeeld. Niet meer aanwezige activa is opgeschoond. Totaal is er bij bij meubilair voor € 290.781, bij inventaris en apparatuur voor € 193.758, bij ICT voor € 390.960, en bij leermiddelen voor € 5.951, in de materiële vaste activa opgeschoond. Deze posten hadden nog een waarde ad € 2.120. Dit bedrag is in 2018 in één keer afgeschreven ten laste van het resultaat.

		31-dec-18	31-dec-17
		in €	in €
1.3	Financiële vaste activa		
1.1.3.8	Waarborgsom (in 2016 betaalde borg ad. € 25.000 aan Zeestroom 1 Vastgoed bv inzake Kanaalpark 144)	25.000	25.000
		<u>25.000</u>	<u>25.000</u>

		31-dec-18	31-dec-17
		in €	in €
1.2.1	Vorraden		
1.2.1.1	Vorraden (digiboards)	10.228	10.228
		<u>10.228</u>	<u>10.228</u>

		31-dec-18	31-dec-17
		in €	in €
1.2.2	Vorderingen		
1.2.2.1	Debiteuren	70.729	49.246
1.2.2.3	Gemeenten	846.981	343.822
1.2.2.10	Overige vorderingen	52.592	4.317
1.2.2.15	Overlopende activa	201.448	339.016
		<u>1.171.750</u>	<u>736.401</u>

		Saldo	Ontvangen	Besteed	Boeken tlv	Overige	Saldo
Verloopstaat gemeenten		31-dec-17	2018	2018	2018	2018	31-dec-18
1.2.2.3.10	Gemeente subsidie huisvesting	209.765	230.432	465.785	27.029	-77.092	495.181
1.2.2.3.11	Gemeente subsidie schade/vandalisme	0	936	3.987	0	0	3.051
1.2.2.3.12	Gemeente subsidie nieuw-/verbouw	19.106	0	0	14.941	4.165	0
1.2.2.3.15	Gemeente subsidie diverse aanvragen	114.951	316.140	623.025	160	72.927	348.749
		<u>343.822</u>	<u>547.508</u>	<u>1.092.797</u>	<u>42.130</u>	<u>0</u>	<u>846.981</u>

		31-dec-18	31-dec-17
		in €	in €
1.2.2.10	Overige vorderingen (specificatie)		
1.2.2.6	Vorderingen op personeel	3.899	4.317
1.2.2.7	Vorderingen ivm ouderbijdragen	47.938	0
1.2.2.10	Overige vorderingen	755	0
		<u>52.592</u>	<u>4.317</u>

		31-dec-18	31-dec-17
		in €	in €
1.2.2.15	Overlopende activa (specificatie)		
1.2.2.12	Vooruitbetaalde en/of vooruitgefactureerde posten	16.058	249.275
1.2.2.15	Overige overlopende activa	185.390	89.741
		<u>201.448</u>	<u>339.016</u>

		31-dec-18	31-dec-17
		in €	in €
1.2.4	Liquide middelen		
1.2.4.1	Kassen	1.957	3.575
1.2.4.2	Banken	1.993.935	916.304
1.2.4.2.1	Spaarrekeningen	4.007.100	4.204.654
		<u>6.002.992</u>	<u>5.124.533</u>

2 **Passiva**

	31-dec-18	31-dec-17
	in €	in €
2.1 Eigen vermogen		
2.1.1.1 Algemene reserve	3.560.565	2.992.419
2.1.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)	695.983	695.983
2.1.1.3 Bestemmingsreserve (privaat)	807.494	864.469
	<u>5.064.042</u>	<u>4.552.871</u>

	Saldo	Bestemming	Overige	Saldo
	31-dec-17	resultaat	mutaties	31-dec-18
2.1 Eigen vermogen (specificatie en resultaatverwerking)				
2.1.1.1 Algemene reserve				
2.1.1.1.2 Algemene reserve	2.992.419	568.146	0	3.560.565
2.1.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)				
2.1.1.2.9 Reserve gepersonaliseerd leren	320.983	0	0	320.983
2.1.1.2.10 Reserve nieuw- en verbouw	375.000	0	0	375.000
2.1.1.3 Bestemmingsreserve (privaat)				
2.1.1.3.0 Algemene reserve private middelen	864.469	-56.975	0	807.494
	<u>4.552.871</u>	<u>511.171</u>	<u>0</u>	<u>5.064.042</u>

Bestemmingsreserves

De reserve gepersonaliseerd leren is gevormd om de ict-technische aspecten van het pedagogisch- en didactisch verantwoord leren te waarborgen. De investeringen in ontwikkelingen binnen de scholengroep naar een digitale leeromgeving kunnen uit deze reserve worden gedekt. De reserve nieuw- en verbouw is gevormd om de bouwplannen op de vestigingen Kagerstraat en Noachstraat mogelijk te maken. Naast de te ontvangen subsidies en de inzet van de onderhoudsvoorziening kunnen er investeringen noodzakelijk zijn waarvoor deze reserve dekking biedt. De reserve private middelen dient ter bekostiging van toekomstige onderwijskundige voorzieningen.

	31-dec-18	31-dec-17
	in €	in €
2.2 Voorzieningen		
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	1.092.808	760.633
2.2.3 Voorziening groot onderhoud	524.242	429.107
	<u>1.617.050</u>	<u>1.189.740</u>

	Saldo	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Saldo
	31-dec-17	2018	2018	2018	31-dec-18
2.2.1.5 Voorziening werkloosheidsuitkering	65.500	0	0	0	65.500
2.2.1.2 Voorziening spaarverlof	54.470	267.804	0	0	322.274
2.2.1.4 Voorziening jubilea personeel	252.563	14.838	-22.412	0	244.989
2.2.1.7 Voorziening levensfase bewust pers.beleid	388.100	71.945	0	0	460.045
2.2.3.0 Voorziening onderhoud gebouwen	429.107	268.000	-172.865	0	524.242
	<u>1.189.740</u>	<u>622.587</u>	<u>-195.277</u>	<u>0</u>	<u>1.617.050</u>

Specificatie naar looptijd voorzieningen		Kortlopend deel < 1 jr	Kortlopend deel 1-5 jr	Langlopend deel > 5 jr	Saldo 31-dec-18
2.2.1.5	Voorziening werkloosheidsuitkering	0	0	65.500	65.500
2.2.1.2	Voorziening spaarverlof	0	0	322.274	322.274
2.2.1.4	Voorziening jubilea personeel	27.410	117.425	100.154	244.989
2.2.1.7	Voorziening levensfase bewust pers.beleid	0	0	460.045	460.045
2.2.3.0	Voorziening onderhoud gebouwen	189.000	990.700	-655.458	524.242
		216.410	1.108.125	292.515	1.617.050

2.3 Langlopende schulden		31-dec-18 in €	31-dec-17 in €
2.3.7.0	Leningen o/g (krediet ad. € 200.000,00 van Stg. Stimuleringsfonds Volkhuysvesting t.b.v. zonnepanelen lopend van medio 2017 tot medio 2032).	160.207	108.843
		160.207	108.843

Specificatie langlopende schulden	Saldo 31-dec-17	Leningen 2018	Aflossingen 2018	Saldo 31-dec-18	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar	Rentevoet	
2.3.7.0	Leningen o/g	108.843	64.075	-12.711	160.206	52.112	119.210	0,70%
		108.843	64.075	-12.711	160.206	52.112	119.210	

2.4 Kortlopende schulden		31-dec-18 in €	31-dec-17 in €
2.4.6	Gemeenten	763.415	1.023.119
2.4.8	Crediteuren	507.625	401.931
2.4.9.1	Loonheffing en premies	879.920	880.548
2.4.9.2	Omzetbelasting	105	0
2.4.10	Pensioenpremies	246.477	242.862
2.4.12	Overige kortlopende schulden	74.137	70.859
2.4.19	Overlopende passiva	1.520.289	1.209.397
		3.991.968	3.828.716

2.4.6 Verloopstaat gemeenten		Saldo 31-dec-17	Ontvangen 2018	Besteed 2018	Boeken tgv 2018	Overige 2018	Saldo 31-dec-18
2.4.6.2	Gemeente subsidie projecten onderwijs	63.989	0	31.050	0	0	32.939
2.4.6.6	Gemeente subsidie nieuw-/verbouw	573.378	0	173.652	0	0	399.726
2.4.6.8	Gemeente subsidie 1e inrichting meubilair	204.578	0	57.981	0	0	146.597
2.4.6.9	Gemeente subsidie diverse aanvragen	181.174	0	25.115	0	0	156.059
		1.023.119	0	287.798	0	0	735.321

		31-dec-18	31-dec-17
		in €	in €
2.4.12	Overige kortlopende schulden (specificatie)		
2.4.12.1	Schulden aan personeel	14.155	8.677
2.4.12.2	Diverse te betalen premies (risicofonds)	52.100	51.010
2.4.19.3	Rekening courant verhoudingen PV	7.882	11.172
		<u>74.137</u>	<u>70.859</u>
		31-dec-18	31-dec-17
		in €	in €
2.4.19	Overlopende passiva (specificatie)		
2.4.14	Ministerie van OCW (vooruitontvangen subsidie)	350.948	284.279
2.4.16.0	Vooruitontvangen en/of vooruitgefactureerde posten	29.777	206.782
2.4.16.1	Borg leerlingenkluisjes e.d.	11.738	13.388
2.4.17	Rechten vakantiegeld/bindingstoelage	690.532	686.222
2.4.19.0	Overige overlopende passiva	437.294	18.726
		<u>1.520.289</u>	<u>1.209.397</u>

Overzicht geormerkte doelsubsidies OCW

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	De prestatie is ultimo verslagjaar cf beschikking	
	Kenmerk	Datum	€	€	gereed	niet gereed
Technisch vmbo	923833	28-7-2018	85.297	85.297		x
Studieverlof (diversen)	930081/69	20-9-2018	49.932	49.932		x
Doorstroming po/vo	dpovo17072	20-12-2017	53.000	53.000		x
Lerarenbeurs	853265-1	20-9-2017	15.087	15.087	x	
Lerarenbeurs	853300-1	20-9-2017	15.730	15.730	x	
Zij instroom	838890-1	14-4-2017	40.000	40.000	x	
Totaal			<u>347.747</u>	<u>347.747</u>		

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

G2-A Aflopend per ultimo boekjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale Kosten	Te verrekenen ultimo verslagjaar
	Kenmerk	Datum	€	€	€	€
Totaal			<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing	Saldo per 01-01-2018	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	per 31-12-2018	verrekenen ultimo verslagjaar
	Kenmerk	Datum	€	€	€	€	€	€
Totaal			<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Meerjarige financiële verplichting

Huurverplichtingen

Bij Stichting Scholengroep Leonardo Da Vinci Leiden lopen de volgende huurverplichtingen.

- Mbo Rijnland (6e etage Betaplein) per 15-10-2014 voor de duur van 5 jaar tegen een huurprijs van € 116.280 per jaar. Dit contract eindigt vanwege opzegging per 1-7-2019.
- Green Properties bv inzake Kanaalpark 141 per 1-12-2014 (onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 3 maanden voor € 50.400 per jaar. Contract is beëindigd per 31-10-2018. Verhuist naar de Mary Zeldenrustweg, naar een bruikleenconstructie met de gemeente Leiden.
- De Zeestroom 1 Vastgoed bv inzake Kanaalpark 144 per 1-4-2016 voor de duur van 2 jaar en 4 maanden tegen een huurprijs van € 97.500 per jaar. Contract is verlengt tot 31-7-2020.

Langlopende contracten

Bij Stichting Scholengroep Leonardo Da Vinci Leiden lopen de volgende meerjarige contracten:

Kopieer- en printercontract met Ricoh Nederland bv. (t/m 31-1-januari 2018) en Canon Nederland (per 1 februari 2018). De berekende kosten over 2018 bedroegen € 148.429 (in 2017 € 220.967).

Ten behoeve van de administratieve dienstverlening is een contract afgesloten met Onderwijsbureau Hollands Midden. Uitgaven in 2018 bedroegen € 169.181 (in 2017 € 172.956).

Voor het gebouw aan het Betaplein is in 2018 € 225.744 (in 2017 € 224.942) aan de Vereniging van Eigenaren (VVE) afgedragen. Het beheer van de VVE ligt bij Objectief Management bv te Rijswijk.

In het kader van de Europese aanbesteding zijn de volgende contracten afgesloten;

- Energielevering door Eneco € 61.309 (in 2017 € 60.584). Overeenkomst loopt van 1-1-2015 tot 1-1-2021.
- Energielevering door De Vrije Energie Producent € 44.552 (in 2017 € 62.016). Overeenkomst loopt van 1-1-2015 tot en met 31 december 2020.

Levering schoolboeken door Fa. Van Dijk uit Kampen € 822.719 (€ 1.238.410 in 2017)

Schoonmaakdienstverlening en glasbewassing;

- BB Dienstverlening t.b.v. Noachstraat € 112.710 in 2018 (in 2017 € 116.911).
- Starq t.b.v. Betaplein en Kanaalpark 144 € 178.037 (in 2017 € 182.465).
- Van Oerle t.b.v. Kagerstraat en Kanaalpark 141 € 211.491 (in 2017 € 208.685).

Bovenstaande overeenkomsten hebben een opzegtermijn van 3 maanden.

Krediet

Stichting Scholengroep Leonardo Da Vinci Leiden heeft de volgende kredietfaciliteiten.

Een bouwkrediet van € 200.000 (looptijd 15 jaar) bij de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting te Amersfoort.
t.b.v. zonnepanelen.

Vordering Ministerie

Voor onderwijsinstellingen vallende onder de WVO is het op basis van artikel 5 van de Regeling "Onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voorgezet onderwijs"(kenmerk: WJZ2005/54063802) toegestaan een vordering op te nemen op de Minister van OCW/EZ. De onderwijsinstelling heeft de keuze gemaakt om geen vordering op te nemen in de balans en deze als niet uit de balans blijvend actief toe te lichten. De vordering op het ministerie OCW/EZ wordt jaarlijks berekend op maximaal 7,5% van de personele lumpsum van het desbetreffende jaar (zijnde het betaalritmeverschil).

Voor 2018 zou dit een vordering betreffen van € 1.464.717 (in 2017 € 1.436.677).

Toelichting op de staat van baten en lasten 2018

	Realisatie 2018 In €	Begroting 2018 In €	Realisatie 2017 In €	
Baten				
Rijksbijdragen OCW				
3.1.1.1.0	OCW lumpsum	18.951.337	18.251.000	18.594.633
3.1.1.1.1	OCW inhoudingen uitkeringen en overig	-432.192	-516.000	-458.013
3.1.1.1.2	OCW functiemix randstadregio's	462.034	474.000	457.430
3.1.1.1.5	OCW prestatiebox	854.025	779.000	760.995
3.1.1.1.7	OCW materiële instandhouding	2.903.641	2.817.000	2.749.241
3.1.1.1.8	OCW lesmateriaal voortgezet onderwijs	919.917	904.000	882.168
3.1.1.1.9	OCW leerplusarrangement	947.499	938.000	1.330.675
3.1.1.1.19	OCW overige subsidies	128.118	44.500	134.978
3.1.3.1	OCW bijdragen via samenwerkingsverbanden	822.407	766.000	291.492
		25.556.786	24.457.500	24.743.599
Overige overheidsbijdragen en subsidies				
3.2.2.2.0	Gemeente bijdragen onderwijsbeleid	162.072	137.000	137.050
3.2.2.2.1	Gemeente bijdragen huisvesting en materieel	325.246	338.000	331.180
3.2.2.2.2	Gemeente overige bijdragen	42.607	26.000	44.580
3.2.2.3	Overige overheidsbijdragen	6.559	0	2.354
		536.484	501.000	515.164
Overige baten				
3.5.5	Ouderbijdragen	574.647	541.500	529.467
3.5.1	Verhuur	81.819	45.000	103.222
3.5.2	Detachering personeel	164.035	111.100	202.938
3.5.4	Sponsoring	2.990	0	0
3.5.10	Baten van derden	134.458	75.000	23.540
3.5.10.2	Overige baten	46.323	11.000	49.784
		1.004.272	783.600	908.951
Totaal baten				
		27.097.542	25.742.100	26.167.714

	Realisatie 2018 In €	Begroting 2018 In €	Realisatie 2017 In €
Lasten			
<i>Loonkosten personeel</i>			
4.1.1.1	909.530	877.000	890.321
4.1.1.2	15.945.841	15.458.000	16.125.591
4.1.1.3	2.299.612	2.093.000	2.373.782
4.1.1.4	376.927	385.000	349.445
4.1.1.5	-1.004	0	-428
4.1.1.0	656	0	0
	19.531.562	18.813.000	19.738.711
<i>Overige personele kosten</i>			
4.1.2.2.0	502.669	440.000	498.190
4.1.2.3.0	286.856	219.000	253.475
4.1.2.3.1	79.751	83.500	85.387
4.1.2.3.2	3.227	24.500	12.832
4.1.2.3.3	97.944	85.000	78.262
4.1.2.3.4	31.750	162.000	43.698
4.1.2.3.9	255.059	257.100	161.832
4.1.2.1.11	332.175	115.000	119.048
	1.589.431	1.386.100	1.252.724
<i>Uitkeringen personeel en vervangers</i>			
4.1.3.3	-371.321	-203.000	-356.402
	-371.321	-203.000	-356.402
Personele lasten	20.749.672	19.996.100	20.635.033
<i>Specificatie personele lasten naar samenstelling</i>			
4.1.1.1	14.943.063	14.353.659	15.059.944
4.1.1.2	1.974.341	1.989.952	2.087.869
4.1.1.3	403.687	377.038	395.591
4.1.1.5	2.210.471	2.092.351	2.195.307
Totaal lonen en salarissen	19.531.562	18.813.000	19.738.711

In de pensioenlasten 2018 en 2017 zijn uitsluitend de werkgeverslasten opgenomen.

Bij de stichting waren in 2018 gemiddeld 257,83 FTE's werkzaam (2017: 265,53 FTE's)

Onderverdeeld naar:	2018	2017
Directie	7,86	7,79
Onderwijzend personeel	207,22	212,90
Onderwijs ondersteunend personeel	42,75	44,84
	257,83	265,53

	Realisatie 2018 In €	Begroting 2018 In €	Realisatie 2017 In €
Investerings			
4.2.0.1	0	30.000	210.956
4.2.0.3	34.874	47.500	137.315
4.2.0.4	0	20.000	20.788
4.2.0.5	34.207	30.000	12.595
4.2.0.6	490.914	886.100	244.418
4.2.0.10	-559.995	-1.013.600	-626.072
	0	0	0
Afschrijvingen			
4.2.2.0	125.769	105.200	94.934
4.2.2.1	152.310	149.100	156.948
4.2.2.2	89.528	93.300	96.162
4.2.2.3	310.400	351.300	369.921
4.2.2.4	42.699	39.900	43.189
	720.706	738.800	761.154
Huisvestingslasten			
4.3.1.0	727.575	709.800	688.167
4.3.3.0	218.582	163.200	213.207
4.3.4.0	190.497	209.000	201.583
4.3.5.0	547.104	544.500	549.999
4.3.6.0	32.029	45.500	45.387
4.3.7.0	172.865	203.500	189.435
4.3.7.1	-172.865	-202.500	-189.179
4.3.7.2	268.000	268.000	248.000
4.3.8.0	13.101	16.500	9.997
	1.996.888	1.957.500	1.956.596
Administratie, beheer en bestuur			
4.4.1.0	193.601	185.000	229.885
4.4.1.1	23.898	25.000	25.408
4.4.1.2	49.275	40.000	48.259
4.4.1.3	11.945	17.000	12.170
4.4.1.4	7.003	7.500	10.453
4.4.1.5	73.404	54.500	68.208
4.4.1.6	44.237	38.500	54.102
4.4.1.7	76.826	47.000	53.960
4.4.1.8	179.837	94.800	122.699
4.4.1.9	38.399	79.500	44.703
	698.425	588.800	669.847
Uitsplitsing accountantskosten			
4.4.1.1	23.898	25.000	25.408
	23.898	25.000	25.408

	Realisatie 2018 In €	Begroting 2018 In €	Realisatie 2017 In €
<i>Inventaris, apparatuur en leermiddelen</i>			
4.4.3.0	1.183.778	1.074.700	1.149.806
4.4.3.1	190.569	187.500	272.342
4.4.2.0	44.012	23.500	47.826
4.4.2.1	372.551	446.000	373.005
	1.790.910	1.731.700	1.842.979
<i>Overige lasten</i>			
4.4.5.3	87.491	24.000	60.365
4.4.5.4	477.793	507.700	451.723
4.4.5.1	63.638	46.500	36.059
	628.922	578.200	548.147
4.4	3.118.257	2.898.700	3.060.973
	Totaal lasten	26.585.523	25.591.100
Financiële baten en lasten			
Financiële baten			
6.1.1	490	1.000	2.128
Financiele lasten			
6.2.1.1	-1.338	-1.200	-445
	-848	-200	1.683
	Resultaat	511.171	150.800
		-244.359	

(Voorstel) bestemming van het resultaat

Het exploitatieresultaat over het jaar 2018 bedraagt € 511.171 positief.

Het bestuur stelt voor om het exploitatieresultaat te bestemmen aan de onderstaande reserves.

Vooruitlopend op de vaststelling door het bestuur is dit voorstel reeds in de jaarrekening verwerkt.

	Stand 31-dec-17	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-dec-18
	€	€	€	€
Algemene reserve	2.992.419	568.146	0	3.560.565
Bestemmingsreserves publiek	695.983	0	0	695.983
Bestemmingsreserves privaat	864.469	-56.975	0	807.494
	4.552.871	511.171	0	5.064.042

De reserves zijn in detail als volgt gemuteerd:

	Stand 31-dec-17	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-dec-18
	€	€	€	€
Algemene reserve	2.992.419	568.146	0	3.560.565
Reserve gepersonaliseerd leren	320.983	0	0	320.983
Reserve nieuw- en verbouw	375.000	0	0	375.000
Algemene reserve private middelen	864.469	-56.975	0	807.494
	4.552.871	511.171	0	5.064.042

Gebeurtenissen na balansdatum

Na afloop van het boekjaar hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die van belang zijn voor de beoordeling van de positie van de instelling.

Overzicht verbonden partijen

Overige verbonden partijen (minderheidsbelang en geen beslissende zeggenschap)

Per 31 december 2018 zijn er financiële of organisatorische banden met de volgende rechtspersonen:

Naam	Juridische vorm	code activiteiten	zetel
Stichting Samenwerkingsverband Passend Onderwijs VO 2801	stichting	4	Leiden
Stichting MboRijnland	stichting	4	Leiden
Stichting Koninklijke Auris Groep	stichting	4	Rotterdam
Stichting Technolab	stichting	4	Leiden
Regionale Academische Opleidingsschool Rijnland (ROS)	platform	4	Leiden

WNT-verantwoording 2018

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Per 1 januari 2016 is de maximale beloning afhankelijk van het aantal complexiteitspunten van de organisatie. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op Stichting Scholengroep Leonardo Da Vinci Leiden van toepassing zijnde regelgeving het WNT maximum voor het onderwijs.

Het bezoldigingsmaximum in het boekjaar 2018 is € 146.000 Aantal punten 10

Deze klasseindeling is gebaseerd op de uitkomsten van de complexiteitsvragen die als volgt zijn vastgesteld:

Gemiddelde totale baten	4
Gemiddeld aantal leerlingen	3
Gewogen aantal onderwijssoorten	3
Totaal aantal complexiteitspunten	<u>10</u>

Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum.

Voor elke hieronder vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post overige vorderingen.

Bezoldiging topfunctionarissen	H.A.T.G. Freitag	
Functiegegevens	Vz. College van bestuur	
Duur functievervulling 2018	1-jan-18	31-dec-18
Deeltijdfactor in fte	0,90	
(fictieve) dienstbetrekking?	Ja	
Bezoldiging		
Beloning incl. onkosten	114.656	
Beloning betaalbaar op termijn	16.552	
Subtotaal	131.208	
Individueel WNT-maximum	131.400	
Onverschuldigd betaald bedrag		
Totaal bezoldiging	131.208	
Motivering indien overschrijding		
Gegevens 2017		
Duur functievervulling 2017	1-jan-17	31-dec-17
Deeltijdfactor in fte	0,96	
(fictieve) dienstbetrekking?	ja	
Bezoldiging 2017		
Beloning incl. onkosten	120.082	
Beloning betaalbaar op termijn	16.554	
Totaal bezoldiging 2017	136.636	
Individueel WNT-maximum	135.360	

Bezoldiging toezichthoudende topfunctionarissen						
	Drs. P.E. Lems		Drs. R.W.J. van Damme		M.R. van Zelst QC	
Functiegegevens	Vz. Raad van Toezicht		lid raad van toezicht		lid raad van toezicht	
Duur functievervulling 2018	1-jan-18	31-dec-18	1-jan-18	31-dec-18	1-jan-18	31-dec-18
Bezoldiging						
Bezoldiging totaal	6.750		4.800		4.800	
Individueel WNT-maximum	21.900		14.600		14.600	
Onverschuldigd betaald bedrag						
Totaal bezoldiging	6.750		4.800		4.800	
Motivering indien overschrijding	nvt		nvt		nvt	
Gegevens 2017						
Duur functievervulling 2017	1-jan-17	31-dec-17	1-jan-17	31-dec-17	1-jan-17	31-dec-17
Bezoldiging 2017						
Bezoldiging totaal	7.071		4.827		4.884	
Totaal bezoldiging 2017	7.071		4.827		4.884	
Individueel WNT-maximum	21.150		14.100		14.100	
	F. Koopman		L.J. Veldhuyzen			
Functiegegevens						
Duur functievervulling 2018	1-jan-18	31-dec-18	1-jan-18	31-dec-18		
Bezoldiging						
Bezoldiging	4.800		3.900			
Individueel WNT-maximum	14.600		14.600			
Onverschuldigd betaald bedrag						
Totaal bezoldiging	4.800		3.900			
Motivering indien overschrijding	nvt		nvt			
Gegevens 2017						
Duur functievervulling	1-jan-17	31-dec-17	1-feb-17	31-dec-17		
Bezoldiging 2017						
Bezoldiging totaal	4.800		3.900			
Totaal bezoldiging 2017	4.800		3.900			
Individueel WNT-maximum	14.100		12.902			

Vaststelling en goedkeuring van de jaarrekening

Hierbij stellen wij de jaarrekening 2018 sluitend met een resultaat van € 511.171 vast.

Leiden, 29 mei 2019

Dhr. H.A.T.G. Freitag
Voorzitter College van Bestuur

Hierbij keuren wij de jaarrekening 2018 sluitend met een resultaat van € 511.171 goed.

Leiden, 29 mei 2019

Drs. P.E. Lems
Voorzitter Raad van Toezicht

Drs. R.W.J. van Damme
Lid Raad van Toezicht

M.R. van Zelst QC
Lid Raad van Toezicht

F. Koopman
Lid Raad van Toezicht

L.J. Veldhuyzen
Lid Raad van Toezicht

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

blz 1 acc verkl

blz 2 acc verkl

blz 3 acc verkl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de raad van toezicht van Stichting Scholengroep Leonardo Da Vinci Leiden

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018**Ons oordeel**

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Scholengroep Leonardo Da Vinci Leiden te Leiden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Scholengroep Leonardo Da Vinci Leiden op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Scholengroep Leonardo Da Vinci Leiden, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn;
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Woerden, 21 mei 2019
Flynth Audit B.V.

Was getekend

S. van der Veer AA